

HUSMANNSPASSER OG HUSMANNSFOLK PÅ HOLMLIA

INNHOLD

INNLEDNING.....	2
HUSMANNSPASSER UNDER HOLM.....	4
Kjenslie / Søndre Kjenslie.....	4
Nordre Kjenslie.....	10
Rosenholm.....	17
Lia.....	26
HUSMANNSPASSER UNDER ÅS.....	43
Åsbråten.....	43
Strandås hyttegrend.....	57
Oreleina.....	62
Frantzen-hyttene.....	67
OVERSIKT OVER KJENTE HUSMANNSPASSER PÅ HOLMLIA.....	70
BEBOERE PÅ IKKE-IDENTIFISERBARE HUSMANNSPASSER UNDER HOLM OG ÅS.....	71
Holmseie.....	71
Åseie.....	73
Kjenslie.....	74
SMÅBRUK FRADELTE ØVRE LJAN.....	75
BELIGGENHET FOR BOSTEDER PÅ HOLMLIA.....	80
MARKERING AV HUSENE PÅ ROSENHOLM OG I LIA PÅ FLYFOTO.....	82
KILDER.....	84

INNLEDNING

På Holmlia¹ ble det i første halvdel av 1800-tallet etablert i hvert fall seks husmannsplasser. Dette var Kjenslie (senere Søndre Kjenslie), Nordre Kjenslie, Rosenholm og Lia under Holm og Åsbråten og Oreleina under Ås. Av disse var det bare Rosenholm og Lia som senere ble skyldsatt som egne bruk, det skjedde i hhv. 1838 og 1903. Og både Søndre Kjenslie, Nordre Kjenslie og Oreleina ble fraflyttet allerede før folketellingen i 1865 ble tatt opp. Den nøyaktige beliggenheten til disse tre plassene er i utgangspunktet ikke kjent, men det er mulig å utlede hvor Oreleina må ha ligget. Åsbråten var bebodd til 1919 eller 1920.

Det blir hevdet at Skovbakken, Rydningen og Ravnåsen har vært husmannsplasser under Øvre Ljan, men det ser ikke ut til at noen kan dokumentere dette. Og mye tyder på at disse småbrukene ikke har vært tidligere plasser, med forbehold om at de kan ha vært det en kort tid før fradelingen fra Øvre Ljan i årene 1860–62. Men Øvre Ljan hadde i hvert fall én kjent husmannsplass, nemlig Slora som lå på Hauketo, tunet lå rett vest for der den gamle stasjonsbygningen ved Hauketo jernbanestasjon ligger i dag. Plassen Slora ble bortforpaktet av Christian Fredrik Larsen på Nedre Ljan (Store Ljan) til skomaker Johannes Nilsen og kona etter en kontrakt fra 1827, selv om eiendommen Øvre Ljan da fortsatt var benefisert gods tilhørende Christiania prestebord og bare var bygslet bort til Christian Fredrik. I 1855 og 1858 omtales Nordre Slora, så da må det ha vært to plasser der. I 1858 ble Slora skyldsatt og fradelt Øvre Ljan, det var da Christian Fredriks eldste sønn Martin Christiansen som var eier av Øvre Ljan som han hadde overtatt etter broren Vebjørn året før. Slora utgjorde ved fradelingen så mye som 1/5 av hele Øvre Ljan, hele området ble senere matrikulert under Nedre Ljan og ligger i dag derfor under gårdsnummer 194. Plassen Asperud under Lerdal i Prinsdal lå også utenfor det området som i dag regnes som Holmlia, så den får heller ingen særskilt omtale her, selv om Asperud bl.a. har fått et borettslag på Holmlia oppkalt etter seg. Men det kan nevnes at Jens Hansen Lerdal i 1798 inngikk en kontrakt med Christopher Larsen om bruk av plassen Asperud for 20 år, i den forbindelse kjøpte Christopher også husene på plassen. Det er mulig at Christopher har fått skrevet patronymet sitt feil i husmannskontrakten fra 1798. For i 1801 var det en Christopher *Jensen* med kone og datter som var husmannsfolk på Asperud, og disse folkene bodde på Ekebergeie i 1792. I manntallene for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført to Asperud-plasser, søndre og nordre. Asperud nordre er også kalt gamle Asperud, så det må ha vært den opprinnelige plassen. Asperud ble skyldsatt og fradelt Lerdal i 1910. Våren 1969 ble Asperud kjøpt opp av kommunen, påfølgende høst ble det lagt ut anbud på riving av bygningsmassen der.

I diverse kilder, fra litt etter midten av 1600-tallet til inngangen til 1800-tallet, har det ikke vært mulig å finne noen spor etter husmannsplasser eller husmannsfolk på Holmlia. Verken i 1664 (fogdemanntallet), 1666 (prestemanntallet), 1711 (skoskatten), 1723 (matrikkelutkastet) eller i 1762 (ekstraskatten) ser det ut til å ha vært husmannsfolk der. Ingen plasser er heller oppført i en *avskrift* av lensmann Knophs oversikt over husmannsplasser i Aker fra 1771. Det er ikke oppført noen husmannsplasser på Holmlia på et kart av Juell og Bremer fra 1800.² Og i folketellingen fra 1801 er det ikke oppført andre folk på Holmlia enn de ti personene som tilhørte husstanden til Lars

1 Holmlia er et navn fra nyere tid. Det er opprinnelig navnet på holdeplassen som ble anlagt på Østfoldbanen i 1932, syv år etter at jernbanen ble lagt om Hauketo. Etter hvert ble navnet tatt i bruk om området rundt holdeplassen. I denne artikkelen brukes navnet Holmlia om dette området også i tiden før 1932. Tilsvarende brukes andre nyere stedsnavn i tiden før de oppstod.

2 Den nærmest beliggende husmannsplassen som er oppført der er Asperud, på kartet er den skrevet Aasbru.

Christiansen på Ås. Holm var da ubebodd og ble drevet fra Nedre Ljan av Lars Christiansens far, Christian Fredrik Jensen.

Da husmannsvesenet vokste frem på Holmlia, tilhørte gårdene Holm og Ås Lars Christiansen og hans familie. Lars ble eier av Ås i 1791 og Holm i 1797, men sistnevnte gård var det faren hans som disponerte frem til 1803. Med unntak av årene 1819–22, da sønnen Jens fra første ekteskap var eier av disse to gårdene, var Lars eier helt frem til han døde i begynnelsen av 1836. Da overtok hans sønn Jens som eier av Holm og hans enke og andre kone Abigael Andreasdatter som eier av Ås. Da Lars Christiansen døde, var det fem husmannsplasser på Holmlia under gårdene Holm og Ås. Plassen Oreleina ble først etablert i 1846, men da var allerede Rosenholm fradelt Holm og blitt et eget småbruk noen år tidligere.

I *Store norske leksikon* finnes følgende definisjon av husmannsplass: «Husmannsplass er et mindre jordstykke med tilhørende hus som er skilt ut fra en gård som egen bruksenhet, men ikke som et særskilt matrikulert bruk.» Denne definisjonen av husmannsplass ligger til grunn for bruken av begrepet i denne artikkelen. Det avgjørende er altså om bruksenheten er særskilt matrikulert eller ikke. Hvis det skjer en fradeling ved en skylddelingsforretning, regnes den ikke lenger som en husmannsplass. Vilkårene som gjelder for en husmannsplass kan ellers variere mye. Siden denne artikkelen skal handle om husmannsplasser og folkene som bodde der, vil ikke Rosenholm og Lias historie i særlig grad bli behandlet etter at plassene ble fradelt som egne bruk. Men en god del opplysninger er likevel tatt med etter dette.

Begrepet husmann kan bety så mange ting. Men i denne artikkelen er det *definert* som en som bruker og bebor en husmannsplass.

I avskriftene av manntall og folketellinger i denne artikkelen er personnavn skrevet akkurat slik som de står i kildene, men resten av teksten er modernisert. Det er altså ikke nødvendigvis samsvar mellom navneformen i disse avskriftene og i artikkelen ellers. Kjente feil i manntallene og folketellingene er kommentert (bl.a. avvik i forhold til kirkebøkene). Det gjelder både navn, fødselsår (men ikke aldersangivelse) og fødested.

HUSMANNSPASSER UNDER HOLM

KJENSLIE / SØNDRE KJENSLIE

Kjenslie er funnet nevnt i kildene første gang i mars 1823 da Lars Christiansen Ås inngikk en kontrakt med husmann Thorer Jørgensen og kona Karen Jakobsdatter om bruk av et stykke åker med tilliggende engeland på nordre side av plassen Kjenslie. Det ble da to Kjenslie-plasser, og i manntallene for Aker fra perioden 1840–43 kalles de for Kjenslie søndre og Kjenslie nordre. Ellers brukes hovedsakelig navnet Kjenslie om begge plassene, et unntak fra dette er en forpakkingskontrakt fra 1835 vedrørende Holm der de kalles Søndre Kjenslie og Nordre Kjenslie.

Våren 1827 kom Johannes Gundersen fra Li i Oppegård til Holm og inngikk kontrakt med Jens Larsen (med samtykke av sin far og en kurator) om lottbruk av Holm for tre år. I forbindelse med at Johannes Gundersen skulle avslutte sitt lottbruk på Holm i 1830, ble det holdt en auksjon hvor han solgte en del av sitt løvsøre. Annonsen for auksjonen, som er datert 5. mars 1830 på Akers sorenskriverkontor på Stabekk, ble satt inn i Christiania Intelligentsedler og lyder som følger:

«Fredagen den 12te Marts førstkommende, Kl. 1 Slet Eftermiddag, bliver, efter Requisition fra Johannes Gundersen, en offentlig Auction afholden i Pladsen Kjenslie under Gaarden Holm i Aggers Sogn over endeel ham tilhørende Løvsøreeffekter, bestaaende af Speile, Borde, Stole, Dragkister, Klædeskister, Skabe, Sengekleder, Lintøi, Kjøkkentøi, Gaardsredskaber, bestaaende af Vogne, Kjærrer, Slæder og Sæler, endeel Gryder, Kjedler, 2 Heste, 4 Køer, endeel Høe og Halm, en Kakkelovn, m.m. Conditionerne ville erfares paa Auctionsstedet.»

Auksjonen ble altså holdt på plassen Kjenslie under Holm. Det ser derfor ut til at Johannes Gundersen og familien hans bodde på Kjenslie mens Johannes var lottbruker på Holm, og ikke på selve Holm. Og det bekreftes av opplysninger i skiftet etter Karen Jakobsdatter på Nordre Kjenslie fra 1834 og utover. Der kalles nemlig Johannes for Johannes Gundersen Kjenslie (men bodde da i Drøbak), så han må nødvendigvis ha bodd på Kjenslie og ikke på Holm.³ Det har etter alt å dømme vært på den eldste av Kjenslie-plassene, nemlig den søndre hvor det kom inn nye folk i 1830. Og på Nordre Kjenslie hadde Thorer Jørgensen og kona husmannkontrakt på denne tiden. Sannsynligvis har Johannes Gundersen brukt Søndre Kjenslie sammen med Holm helt fra han kom til Holm som lottbruker våren 1827. Johannes bodde senere i Drøbak. Det kan leses mer om Johannes Gundersen og familien hans i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger. Artikkelen er publisert på nettsiden holmliahistorie.no.

I diverse bevarte manntall for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført hvem som da bodde på Søndre Kjenslie:

1833:

Holm Andersen, 38 år, husmann, fattig

kone Hellene Erichsdatter, 30 år

3 barn

3 Johannes kunne godt skrives Holm hvis han bodde på plassen Kjenslie under Holm, men ikke Kjenslie hvis han bodde på selve Holm.

1834:

Holm Andersen, 39 år, husmann, fattig
kone og 3 barn

1835:

enke Marie Thoresdatter, 36 år, innflyttet fra Oppegård annekts og har 3 spesidaler av samme til
hjelp
barn Anne Caroline, 9 1/2 år
barn Christian, 5 år

1836:

Hans, 30 år, innerst
kone, 35 år
2 barn
enke Anne Thorsdatter, 37 år, har av kassen [fornavnet er muligens feilskrevet, det *kan* være
samme kvinne som bodde der året før]
2 barn

1840:

Hans Hansen, 32 år, husmann
kone, 34 år
5 barn
Jørgen Brynilsen, 42 år, innerst
kone, 47 år
2 barn

1841:

Hans Hansen, 33 år, husmann
kone, 35 år
5 barn

1842:

Hans Hansen, 34 år, husmann
kone, 36 år
5 barn

1843:

Hans Hansen, 33 år, husmann i små kår
Anne Andreasdatter, 37 år, kone [patronymet er feilskrevet, det skal være Arnesdatter]
Johan Hansen, 11 år, sønn
Anton Hansen, 3 år, sønn
Thea Hansdatter, 9 år, datter
Karine Hansdatter, 6 år, datter
Maren Hansdatter, 6 år, datter

Ungkar Holm Andersen (30 år) og pike Helene Eriksdatter (20 år) giftet seg i Kråkstad prestegjeld (trolig i Ski kirke) 17. juni 1826, de bodde da på hhv. Karlsrud og Taraldrud i Ski.

Kjente barn:

1. Wilhelm, f. 25. desember 1826, ved dåpen 21. januar 1827 bodde familien på Karlsrud i Ski og Holm var avgiftsbruker
2. Anne Maria, f. 16. januar 1829, ved dåpen 1. mars 1829 bodde familien på Li i Oppegård og Holm var avgiftsbruker
3. Anton, f. 22. oktober 1830, ved dåpen 9. januar 1831 bodde familien på Kjenslie på Holmseie. Anton døde 10. mai 1831 på Kjenslie
4. Anders, f. 26. juli 1832, ved dåpen 27. januar 1833 bodde familien på Kjenslie og Holm var husmann
5. Christian, f. 2. oktober 1834, ved dåpen 15. februar 1835 bodde familien på plassen Kjenslie under Ås (Kjenslie lå på grunnen til Holm som tilhørte bonden på Ås)
6. Karen Julie, f. 22. juli 1836, ved dåpen 6. november 1836 bodde familien på Lambertseter plass i Aker og Holm var husmann
7. Edvart Christian, f. 10. september 1841, ved dåpen 9. januar 1842 bodde familien på Bjørndaleie i Aker (Meklenborg, se under) og Holm var husmann
8. Julius, f. 2. mai 1844, ved dåpen 6. april 1845 bodde familien på plassen Skogen under Sørli i Aker og Holm var arbeidsmann
9. Johannes, f. 2. februar 1846, ved dåpen 12. juli 1846 bodde familien på Sørli plass i Aker og Holm var arbeidsmann
10. Martin August, f. 25. mai 1850, ved dåpen 9. mars 1851 bodde familien på Syverud i Ski og Holm var husmann

Denne barnerike familien flyttet altså mye rundt. Holm, Helene og sønnen Wilhelm er meldt utflyttet fra Kråkstad prestegjeld til Li i Oppegård anneksogn 13. oktober 1827, Holm kalles avgiftsbruker ved innflyttingen til Oppegård. Familien flyttet videre fra Li til Aker prestegjeld med attest datert 5. juli 1830, Holm kalles fortsatt avgiftsbruker. Innflyttingslista i kirkeboka for Aker viser at selve flyttingen foregikk «Foraars Flyttedag 1830», altså faredagen 14. april 1830. Holm og Helene hadde gått til nattverd i Nesodden prestegjeld (som Oppegård da tilhørte) siste gang 3. søndag i advent 1829. Hensikten med innflyttingen var «for Lodbrug» (for lottbruk), og de skulle bosette seg på gården Holm. Nå bosatte de seg neppe på selve gården, for allerede helt i begynnelsen av 1831 er de oppført som bosatt på plassen Kjenslie under Holm. Og både i 1833 og 1834 er Holm Andersen i manntallet oppgitt å være fattig husmann på Kjenslie hvor han fortsatt bodde i begynnelsen av 1835. Spørsmålet er om Holm Andersen virkelig var lottbruker på Holm en tid, eller om han var husmann på Søndre Kjenslie hele tiden. Men nå flyttet jo Holm og familien hans inn på Søndre Kjenslie i forbindelse med at Johannes Gundersen og familien hans flyttet derfra, så da er det ingen ting i veien for at Holm Andersen også overtok som lottbruker på Holm etter Johannes. Men det er ikke funnet noen kontrakt vedrørende Holms eventuelle lottbruk på Holm, slik det er for Johannes. Så dette må regnes som usikkert. Våren 1833 kom Paul Sørensen fra Oppegård til Holm som forpakter, han var der i to år. Og Paul bodde beviselig på selve Holm. Det kan derfor passe godt at Holm Andersen først var lottbruker på Holm frem til Paul Sørensen overtok der som forpakter, for så å bli husmann på Søndre Kjenslie et par år. Hvis Holm Andersen virkelig var lottbruker på Holm en tid, har han etter alt å dømme også brukt plassen Søndre Kjenslie under gården hvor han jo bodde.

Familien til Holm Andersen må ha bodd på Søndre Kjenslie frem til våren 1835. De er ikke funnet i manntallene for årene 1835 og 1836, så de ser ikke ut til å ha flyttet rett til Lambertseter plass fra Søndre Kjenslie. I alle manntallene fra 1840 til 1843 er de oppført som husmenn på plassen Meklenborg under Bjørndal, i det siste manntallet står det at de skal flytte. I begynnelsen av 1850-tallet, etter å ha vært noen år på en av Skogen-plassene under Sørli i Aker og på Syverud i Ski⁴, flyttet de til en plass under en av Bru-gårdene i Ski. Der døde Holm Andersen som husmann i 1860. Det kan ha vært på plassen Kullebund under Bru store hvor Helene bodde som enke i 1865. Helene Eriksdatter døde som husmannsenke på slutten av 1873 på Sandbakken i Aker, men hadde da hjemstavnsrett i Ski og ble også gravlagt der.

Holm Andersen var født 1795 på Føskereie i Tomter anneks under Hobøl prestegjeld, hans foreldre var Anders Halvorsen og Ane Bentsdatter. I 1801 bodde familien på Unaas i Tomter, og faren til Holm var skoleholder. Helene Eriksdatter var født 1806 på Ekornrud i Oppegård anneks under Nesodden prestegjeld, hennes foreldre Erik Wilhelmsen og Ingeborg Jacobsdatter var husmannsfolk med jord der i 1801, farfaren hennes var da eier og bruker av selve Ekornrud. I 1815 bodde familien på en plass under Lerdal i Aker. Erik Wilhelmsen døde på Kjenslie 6. februar 1835, 60 år gammel, da levde fortsatt kona Ingeborg. Han etterlot seg barna Christopher som var gift og bodde på Enerhaugen, Jens (30 år) som var gift og bodde i Bærum, Helene som var gift og bodde i Kjenslie og Christian (20 år) som var i tjeneste på Prinsdal. Erik Wilhelmsen etterlot seg ingen midler. Det er uvisst når Helene Eriksdatters foreldre flyttet til datteren på Søndre Kjenslie. Men Erik Wilhelmsen Kjenslie er funnet omtalt allerede i april 1834 i forbindelse med åpningen av skiftet etter Karen Jakobsdatter på Nordre Kjenslie.

Carl Mørch, som forpaktet Holm fra våren 1835 til våren 1840, skulle også fritt kunne disponere plassen Søndre Kjenslie under gården. Hvis forpakteren på Nordre Kjenslie døde, kunne han også disponere den plassen under hans forpaktningstid på Holm. Men det ble ikke aktuelt. Se omtale av Carl Mørch i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger.

Da Christopher Olsen kjøpte Rosenholm i 1836, fulgte det med en gammel stall som stod på plassen Kjenslie under Holm. Men Christopher kunne ikke disponere denne før han tiltrådte Rosenholm i 1840, så fremt han da ikke hadde inngått en avtale om dette med Holms daværende bruker Carl Mørch som hadde rett til å bruke Søndre Kjenslie så lenge han forpaktet gården.

Marie Thoresdatter er den samme kvinnen som i 1843 er oppført i manntallet som innerst (leieboer) på Nordre Kjenslie og som i 1846 giftet seg med Thorer Jørgensen som bodde der. I sitt første ekteskap var hun gift med Thorer Christensen, de bodde på Åseie på Holmlia i 1826 og på Bjørnsrud på Svartskog i Oppegård i 1829. Se mer om Marie under Nordre Kjenslie og Åseie (ukjent plass under Ås).

Ungkar Jørgen Brynildsen (25 år) og Abigael Svendsdatter (35 1/4 år) giftet seg i Kråkstad prestegjeld 16. oktober 1824. Jørgen var da i tjeneste på Nordre Frogner i Kråkstad, Abigael var hjemme hos sin mor, enken Gunhild Nordre Frogner.

Kjente barn:

1. Anders, f. 18. januar 1825, ved dåpen 30. januar 1825 bodde familien på Nordre Frogner i Kråkstad og de var «bønderfolk». Anders døde 6. februar 1825 på Nordre Frogner

4 De har trolig bodd på en av husmannsplassene under Syverud, og ikke på selve gården.

2. Anders, f. 20. april 1827, ved dåpen 6. mai 1827 bodde familien på Rud i Kråkstad som de var brukere av

3. Johan Christian, f. 5. februar 1829, ved dåpen 8. mars 1829 bodde familien på Rud i Kråkstad som de var brukere av

Etter å ha bodd noen år i Kråkstad flyttet familien med to barn til Aker, flytteattesten fra 26. april 1831 viser at de skulle til Munkerud. Årsaken til flyttingen var «at søge forpagtning». Men da innflyttingen til Aker ble registrert en gang i 1831 oppholdt de seg på Kullebunden, som kan ha vært flere steder i Aker. Jørgen og Abigael hadde gått til nattverd siste gang i Kråkstad 21. november 1829, så flyttingen hadde trolig skjedd en gang i 1830. Både i 1833, 1834 og 1835 var Jørgen Brynildsen og familien husmannsfolk på plassen Fiskevollen, og i 1836 var de innerster på plassen Slora. Fiskevollen var plass under Nedre Ljan (Store Ljan) og Slora under Øvre Ljan,⁵ alt tilhørte Christian Fredrik Larsen på Nedre Ljan (sønnen til Lars Christiansen Ås) som var eier av Nedre Ljan og bygsler av Øvre Ljan på denne tiden. En gang innen 1840 har så familien bosatt seg som innerster på Søndre Kjenslie hvor Hans Jacob Hansen og familien da var husmannsfolk, men de bodde ikke lenger der i 1841. I 1842 var familien på fire bosatt på plassen Konglerud under Abildsø i Aker, Jørgen kalles da husmann og var i «maadelig faarfatning», så forholdene var nok ikke de beste. Abigael Svendsdatter døde av hjerneslag på Abildsøeie (trolig Konglerud) 14. januar 1848. Hun ble gravlagt på fattigvesenets bekostning, og det var ingenting å skifte etter henne. Mannen og de to sønnene levde fortsatt.

Jørgen Brynildsen var født 1796 på plassen Sandbråtan under Tørnby i Rømskog anneks under Rødenes prestegjeld (han har altså fått oppgitt litt for lav alder ved vielsen), familien hans bodde fortsatt på en plass under Tørnby i 1801. Jørgens eldre bror Halvor (f. 1779) bodde sammen med ham både i 1833, 1834 og 1842. Halvor kalles innsitter i 1834 (det samme som innerst, altså leieboer) og fattig arbeidsmann i 1842. Abigael Svendsdatter var født 1789 på Nordre Frogner i Kråkstad, familien bodde på Mellom Frogner i 1801.

Familien som bodde som innerster på plassen i 1836 var samme familie som er oppført der som husmenn fra 1840 til 1843. Sannsynligvis har de da bodd som innerster på Søndre Kjenslie frem til forpaktningstiden til Carl Mørch på Holm var omme. Dette var ekteparet Hans Jacob Hansen og kona Anne Arnesdatter med sine barn. Da de giftet seg i Askim i 1830, bodde Hans Jacob på Grøtvet nordre og Anne på Hov, begge i Askim. Da deres to eldste barn ble døpt i 1831 og 1833, var familien husmenn under Grøtvet nordre i Askim, senere var de på Enger i Askim. Etter noen år som innerster og husmenn på Søndre Kjenslie var de fra 1846 en tid husmenn på plassen Oreleina under Ås. Se mer om dem der.

Det kan være vanskelig å holde orden på hvem som bor på og bruker Søndre Kjenslie til enhver tid. Det er derfor satt opp en oversikt over hvordan dette *ser ut* til å være. Bare husstandens hovedperson⁶ er oppført i oversikten.

5 Plassen Fiskevollen lå på den parten av Nedre Ljan som ble solgt til Gjertrud Maren Juel på Stubljan i 1850. Men i 1869 kom gårdene Stubljan og Nedre Ljan (Store Ljan) på samme hender. Fiskevollen ser ut til å ha vært den eldste husmannsplassen under Nedre Ljan, den er oppført på et kart fra 1800. Fra senest i midten av 1830-årene hadde Nedre Ljan også plassen Stenbråten/Stensbråten (kalles Ljansbråten fra 1840-årene).

6 Og på denne tiden var dette ansett å være mannen i huset.

Oversikt over beboere og brukere av Søndre Kjenslie i perioden 1827–1843

1827–1830: Johannes Gundersen bor på Søndre Kjenslie og er lottbruker på Holm, bruker *trolig* også Søndre Kjenslie.

1830–1833: Holm Andersen bor på Søndre Kjenslie og er *trolig* lottbruker på Holm, bruker *trolig* også Søndre Kjenslie. Alternativt kan Holm Andersen ha vært husmann på Søndre Kjenslie i disse årene.

1833–1835: Holm Andersen bor på Søndre Kjenslie og er husmann der. Paul Sørensen bor på Holm som han forpakter.

1836–1840: Hans Jacob Hansen bor på Søndre Kjenslie og er innerst (leieboer) der. Carl Mørch bor på Holm som han forpakter fra 1835 til 1840, bruker også Søndre Kjenslie.

1840–1843: Hans Jacob Hansen bor på Søndre Kjenslie og er husmann der. Er der *trolig* til 1846 eller 1847. Jens Larsen bor på Holm med sin familie, eier og bruker gården.

I tillegg er enken Marie Thoresdatter oppført under Søndre Kjenslie i manntallet for 1835. Det er *trolig* også henne som er oppført der under navnet Anne Thoresdatter i 1836. Hun må ha vært innerst der. Og Jørgen Brynildsen er oppført der som innerst i 1840.

Det er uvisst hvor lenge Søndre Kjenslie var bebodd etter 1843, men plassen er ikke oppført i folketellingene fra 1865 og utover. Det er for øvrig ikke funnet noen husmannskontrakter som vedrører denne plassen.

NORDRE KJENSLIE

Husmannskontrakt fra 1823

Jeg underskrevne Lars Christiansen Aas gjør vitterlig at have overladt Huusmand Thorer Jørgensen og Hustrue Karen Jacobsdatter til beboelse og brug på deres Levetid et Stykke Ager med tilliggende Engeland paa nordre Side av Pladsen Kjenslie, samt en udyrket og til oprydning liggende Hestehauge, ligeledes paa nordre Side av ovenmeldte Plads, som paa de 3de Sider er omringet af den Store Lians Mosse, som udgjør Delet og paa søndre Side støder til Pladsen Kjenslie, paa følgende Vilkaar - 1. Ovenmeldte Brug overdrages Thorer Jørgensen og Hustrue paa begge deres Levetid, til frie Raadighed mod at betale mig - 100 Spdlr, skriver Eet Hundrede norske Speciedaler, som betales mig det halve med 50 Spdlr til 1 October 1823, og det andet halve til 1 April 1824, men i Mangel af prompte betaling ansees Contracten hævet. - 2. Naar Thorer Jørgensen har betalt mig de omskrevne 100 Spdlr, saa er han frie for al aarlig Udgift af Bruget til mig eller Efterkommere, samt frie for at svare Arbeid til Gaarden uden han selv godtbefinder. - Dog anmærkes at Thorer svarer Vejarbeidet med øvrige Udraadsler som falder af Bruget. - 3. Thorer Jørgensen besørger selv de fornødne Huuse opført paa Pladsen, som saaledes bliver hans Arvingers Ejendom efter hans og Kones Død, dog maae de ikke bortføre Huusene af Pladsen uden at tilspørge Gaarden Holms Ejer om de vil vedblive samme for hvad en fremmed vil give. - 4. Nyder Forpagteren frie Havn i Gaardens Udmark til 1 Hest og 2 Fækkreature samt 1 Kalv, og om han ingen Hest haver, da til 3 Koer og en Gris, ligeledes nyder han frie Brænde af Top og Qvist, men dog efter Udvisning af Gaardens Ejer. - Det fornødne Gjærdesfang til Pladsens Indhægning anskaffer Thorer Jørgensen seg selv af det til Pladsen hørende Rødningsland. 5. Maae Thorer Jørgensen eller Kone ikke til nogen anden afstaae sin Brugsret til Pladsen uden med mit Samtykke, eller hvem der i sin Tid kan blive Ejer af Gaarden Holm, da samme ved Thorer og Kones dødelige Afgang igjen tilfalder Gaarden uden Godtgjørelse for anvendte Omkostninger. At denne Kontrakt af os begge vedtager og underskriver i 2de Vidners Overværelse tilstaaes herved under min Haand og Segl. Aas den 27 Januar 1823 - Lars Christiansen L. S. Som Vitterligheds Vidner underskrivne Hans Prydz. Christian Larsen. - Da Skoven i det ovenomskrevne Rødningsland ej er tilstrækkelig til Pladsens forsvarlige Indhegning, saa tilstaaes ham Gjærdefang efter udviisning til fornødent brug, hvorimod han er forbunden at holde Gjærderne i medbørlig Stand, at de ikke i Tiden maae forfalde.

Dokumentet ble publisert og tinglyst på vårtinget for Aker sogn 21. mars 1823.

Thorer Jørgensen og kona ble altså de første husmenn på plassen som ble kalt Nordre Kjenslie. I diverse bevarte manntall for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført hvem som da bodde der:

1833:

Thorer Jørgensen, 58 år, forpakter og eier hus
kone Karen Jakopsdatter, 68 år
1 barn

1834:

Thorer Jørgensen, 59 år, forpakter og huseier
kone og 1 konfirmert datter

1835:

enkemann Thor Jørgensen, 60 år, huseier og har forpaktet jordveien
Sigrid Thoresdatter, 19 1/2 år, krøpling

1836:

Thor Jørgensen, 61 år, huseier
Sigrid Thoresdatter, 20 år, krøpling

1840:

Thore Jørgensen, 67 år, forpakter og huseier

1841:

Thore Jørgensen, 68 år, forpakter og huseier

1842:

Thore Jørgensen, 69 år, forpakter og huseier

1843:

Thor Jørgensen, 60 år, huseier, forpakter
Marie Thorsdatter, 50 år, innerst, understøttet av Oppegårds kasse
Christian Thorsen, 14 år

Thorer Jørgensen og Karen Jakobsdatter bodde på Ljanseie da datteren Sigrid ble født på slutten av 1816, hun var altså krøpling og døde allerede sommeren 1837. Karen Jakobsdatter døde på Kjenslie 6. mars 1834 og ble da oppgitt å være 68 år gammel, men hun må ha vært noe yngre. I følge dødsfallsprotokollen etterlot hun seg bare datteren Sigrid i tillegg til enkemannen. 21. april 1834 ble skiftet etter Karen Jakobsdatter åpnet på Kjenslie med registrering av boet etter henne. På plassen stod det da en gammel stuebygning og en ladebygning, begge oppført i tømmer, de ble taksert til 12 spesidaler. Dyr og annet løsøre ble taksert til 87 spesidaler og 22 skilling. Av dyr i boet var det en brun hest på 18 år som ble taksert til 12 spesidaler, to kyr med navn Svarta og Flekkeros som ble taksert til 10 spesidaler hver og en kalv taksert til 2 spesidaler. Thorer Jørgensen oppgav at han ønsket å beholde husene og alt innboet til den takserte verdien. I boet var det også 11 1/2 spesidaler i kontanter. Det er verdt å merke seg at de to husene til sammen ikke hadde større pengeverdi enn en 18 år gammel hest, og bare litt mer enn en ku. Den økonomiske situasjonen til Thorer og Karen ser ellers ut til å ha vært god, spesielt med tanke på at de bare var husmenn. Det var nemlig fordringer i boet (etter noen «justeringer») på litt over 250 spesidaler, mot et tyvetalls personer. Det største enkeltbeløpet skyldte Christian Larsen Ljan (75 spesidaler). Av andre lokale folk som skyldte boet penger kan nevnes Lars Christiansen Ås (22 spesidaler), Johannes Nilsen Slora (45 spesidaler), Ole Johannesen Lien under Holm (6 spesidaler), John Thoresen Åsbråten (8 spesidaler), Paul Holm (2 1/2 spesidaler) og Erik Wilhelmsen Kjenslie (3 spesidaler, 1 ort og 4 skilling). Og Christian Fredrik Lund (svigersønn til Lars Christiansen Ås) skyldte boet 12 spesidaler, familien hans hadde akkurat flyttet fra plassen Rosenholm under Holm til Østre Greverud i Oppegård. Dessuten skyldte Johannes Gundersen Kjenslie boet 23 spesidaler, han hadde tidligere vært lottbruker på Holm og bosatt på naboplassen Søndre Kjenslie, nå bodde han i Drøbak. Ved åpningen av skiftet ble det opplyst at Karen ikke hadde vært gift tidligere, og i ekteskapet med

Thorer hadde hun bare fått datteren Sigrid som nå var 18 år og ugift, flere arvinger enn henne var det ikke. Sigrid hadde fått oppnevnt Peder Hansen Lie som formynder. Men i mars 1835 kom det frem at det hadde meldt seg en uekte sønn av Karen med navn Hans Jonassen Sandberg⁷ som i 1840 var på gården Runni i Nes på Øvre Romerike. Han var født før Karen hadde giftet seg med Thorer og hadde arverett etter henne.⁸ Hans kunne dokumentere sitt slektskap ved en presteattest. Det var enkemannen Thorer Jørgensen som hadde opplyst på en skiftesamling i august 1834 at hans avdøde kone hadde etterlatt seg en sønn som var «avlet» utenfor ekteskapet. Men Thorer kjente ikke navnet hans, han visste bare at han for tiden skulle være skolelærer og oppholde seg enten i Sørum eller Ullensaker prestegjeld. Denne sønnen ble etterlyst ved et proklama i avisen høsten 1834, og ikke lenge etter meldte Hans Jonassen Sandberg seg altså for skifteretten slik at han kunne få sin rettmessige arv etter moren. Skiftet etter Karen Jakobsdatter gikk over flere år, med en rekke skiftesamlinger. Det ser ut til at det tok lang tid å inndrive alle pengene, og noe ble gitt som utlegg i fast eiendom (både i Holm og Nedre Ljan). 20. august 1841 ble skiftet etter Karen endelig sluttet. Bruttoverdien i boet var på 360 spesidaler og 43 1/2 skilling, det betyr at det hadde blitt innkrevd nesten 250 spesidaler i utestående gjeld, inkludert en del renter (men ikke riktig alt lot seg innkreve). Det var ingen ordinær gjeld i boet, men selvsagt kostnader i forbindelse med begravelse og skifte (som var ganske store). Nettoverdien i boet var på 280 spesidaler og 11 skilling. Halvparten av dette ble utlagt til enkemannen Thorer Jørgensen (boslodd), den andre halvparten ble først utlagt som arv til datteren Sigrid (en søsterlodd på 46 spesidaler og 81 5/6 skilling) og sønnen Hans (en brorlodd på 93 spesidaler og 43 2/3 skilling). Men siden Sigrid døde mens skiftet pågikk, tilfalt hennes arvepart faren. Fra Hans Jonassen Sandbergs arvepart gikk 77 spesidaler og 50 skilling til Nes prestegjelds fattigkasse (etter en avholdt eksekusjonsforretning hos ham i 1836), så han stod bare igjen med skarve 15 spesidaler og 113 2/3 skilling av morsarven sin.

Thorer Jørgensen giftet seg på nytt 27. november 1846 i Aker med enke Marie Thoresdatter. Forloverne var Christian Larsen (på Ljan) og Frantz Bergersen (på Nordre Asperud eller i Lia). Thorer ble ved vielsen oppgitt å være født i Aker med far Jørgen Bjørnsen. Marie ble oppgitt å være født i Oppegård. Men det ser ikke ut til at noen av fødestedene stemmer, og helt sikkert ikke for Marie. Derimot hadde de bodd i hhv. Aker og Oppegård i sine første ekteskap, noe som også går frem av lysningsprotokollen. Marie er henne som i 1843 var innerst (leieboer) på Nordre Kjenslie og hadde fattigunderstøttelse fra Oppegård, og det er den samme kvinnen som i 1835 (og muligens i 1836) bodde på Søndre Kjenslie. Marie døde av vatersott på Kjenslie på slutten av 1848, drøye to år etter at hun giftet seg på nytt. Hun ble da oppgitt å være 54 år gammel og etterlot seg enkemannen Thorer Kjenslie og to myndige barn. Det ser ikke ut til at det ble holdt noe offentlig skifte etter Marie. Men fire måneder etter at hun døde, ble det holdt en auksjon på Kjenslie over en del løsøre. Det var diverse innbo, sengeklær, to kyr og noen sauer m.m. Auksjonen ble holdt etter forlangende av arvinger etter Marie, det må ha vært hennes to etterlatte barn. Se ellers mer om Marie og hennes første ektemann under Åseie (ukjent plass under Ås).

24. mars 1853 døde enkemann og forpakter Thorer Jørgensen Kjenslie. Han ble oppgitt å være død av alderdom 90 år gammel, men han har antagelig vært omtrent ti år yngre. Han ble gravlagt på Oslo kirkegård i følge en tinglyst presteattest. Det var en Anton Halvorsen som anmeldte dødsfallet, det må være samme mann som året etter forpaktet Nordre Kjenslie. Anton opplyste at

⁷ Etternavnet skrives vekselvis Sandberg og Sundberg.

⁸ Christian Vs Norske Lov av 1687 gav såkalte «slegfredbarn» arverett etter sin mor (femte bok, andre kapittel, artikkel 73).

den avdøde hadde vært gift to ganger og ikke hadde noen barn eller andre arvinger så vidt han bekjent. Thorer skulle ha etterlatt seg en gammel ussel stue på Holm og litt ubetydelig løsøre. Den økonomiske situasjonen var tydeligvis blitt mye dårligere etter at hans første kone døde omkring 19 år tidligere. Men det var kanskje ikke så rart, ved begge konenes død har deler av boet gått i arv til deres barn. Og det hadde vært utgifter både til skifte og begravelser.

Anton Halvorsen var også til stede da boet etter Thorer ble registrert på Kjenslie 18. april 1853. Og da opplyste han at Thorer hadde en brordatter som var gift med Gudbrand Li under Nedre Gjersrud.⁹ Thorer eide en stuebygning som inneholdt kjøkken og kammers taksert til 6 spesidaler og en uthusbygning som inneholdt låve, to lader og fjøs taksert til 5 spesidaler. Tillagt verdien av litt løsøre ble hele boet taksert til 15 spesidaler og 44 skilling. Husene og løsøret ble solgt på en auksjon som ble holdt på Kjenslie 30. mai, og etter fradrag av auksjonsomkostninger ble det bare igjen 6 spesidaler og 54 skilling. Men det var en fordring til boet fra Anton Halvorsen på 104 spesidaler og 100 skilling.¹⁰ Så boet gikk altså med stort underskudd. Skiftet ble sluttet 14. februar 1854. Auksjonsinntektene var bare nok til å dekke skiftesomkostningene og snaue halvparten av begravelsesomkostningene som Anton Halvorsen hadde lagt ut. Og resten av pengene som Anton hadde til gode måtte han se langt etter.

Etter at Thorer Jørgensen var død, ble nå plassen Nordre Kjenslie forpaktet bort på nytt. Denne gangen var det Jens Larsen Holm, med sin kurator Johan Haslums samtykke, som inngikk kontrakt med Anton Halvorsen om leie av plassen for fire år. Holms eier Jens Larsen var satt i såkalt mindreårighets tilstand, han var altså umyndiggjort, og det var derfor han måtte ha kurator ved inngåelse av denne kontrakten. Anton skulle ta plassen med påstående hus i bruk fra 14. april 1854. Etter at de fire årene var gått, var Anton pliktig til å fraflytte og ryddiggjøre plassen til første faredag 1858, altså 14. april. Dette skulle gjøres uten noen videre utsigelse fra Jens Larsen eller hans verge, så fremt det ikke var inngått noen ny overenskomst. Kontrakten er datert 11. mars og tinglyst 7. april 1854. Plassens grenser skulle være som før, så det måtte ikke flyttes på innhegningen. Avgiften for plassen var på 16 spesidaler i året, dette skulle betales med et avdrag på 8 spesidaler hvert halvår. Som sikkerhet for at avgiften ble betalt til rett tid, skulle det tas pant i hvert års avling. Av bestemmelsene i kontrakten går det ellers frem at Anton kunne ha to kyr på sommerbeite i Holms fehavn. Han kunne også ta materialer til gjerder i skogen etter anvisning, men ikke brenneved. Husene måtte holdes i brukbar stand, og jordveien måtte brukes forsvarlig. Avlingen måtte ikke utføres fra plassen, og all gjødselen måtte brukes til jordas forbedring.

Ungkar Anton Halvorsen (22 år) og pike Anne Olsdatter (22 år) giftet seg i Aker 15. mai 1846, de var begge født i Aker og oppholdt seg også der da de giftet seg. Da det ble tatt ut lysning rundt siste årsskifte, bodde Anton på Munkerudeie og Anne på Holmseie.

Kjente barn:

1. Ole Martin, f. 4. mai 1846, ved dåpen 28. juni 1846 bodde familien på Munkerudeie i Aker og Anton var arbeidsmann
2. Amalia Henriette, f. 11. juni 1848, ved dåpen 8. oktober 1848 bodde familien på Munkerud i Aker og Anton var arbeidsmann
3. August, f. 4. mai 1851, ved dåpen 21. desember 1851 bodde familien på Holmseie og Anton var

⁹ Hun het for øvrig Sørine Olsdatter og bodde i Gjersrudlien.

¹⁰ I skiftet står det at dette var «Rest paa Exekutionsforretning afholdt den 24. Marts 1853», altså samme dag som Thorer Jørgensen døde! Thorer må ha blitt skyldende en del penger til Anton som han ikke har klart å betale tilbake.

arbeidsmann. August døde 9. november 1858 på Kjenslie av Holm

4. Herman, f. 17. januar 1854, ved dåpen 6. august 1854 bodde familien på Kjenslie av Holm og Anton var husmann

5. Oline Mathea, f. 4. desember 1856, ved dåpen 21. juni 1857 bodde familien på Holmseie og Anton var husmann

6. Christian August, f. 19. september 1859, ved dåpen 16. oktober 1859 bodde familien i Galgeberget i Christiania og Anton var arbeider

7. Julie Kaspara, f. 28. mai 1862, ved dåpen 21. desember 1862 bodde familien i Ekebergsvingen i Østre Aker og Anton var arbeidsmann. Julie Kaspara døde 27. februar 1872, hun bodde da i Møllergata 22 i Christiania og faren var arbeidsmann

8. Maren Josephine, f. 10. september 1865, ved dåpen 24. september 1865 bodde familien i Ekebergsvingen i Østre Aker og Anton var arbeidsmann

Ved folketellingen i 1865 er familien oppført under Østvets hus i Svingen i Bergenhus skoledistrikt i Østre Aker, det må ha vært i Ekebergsvingen. Anton Halvorsen kalles da husfader, leieboer og dagarbeider. Med unntak av Ole Martin og August levde alle barna og bodde hjemme. August var altså død, uvisst med Ole Martin.

Anton Halvorsen var født 1824 på en plass under Lambertseter i Aker hvor familien da var innsittere. Anne Olsdatter var født 1823 på en plass under Tyslevseter i Aker hvor familien da var husmenn. Hun var datter av Ole Johannesen og Olea Maria Eriksdatter som senere var husmannsfolk på Rosenholm og i Lia under Holm. Se mer om denne familien der.

En gang etter høsten 1848 og innen desember 1851 har denne familien altså bosatt seg på Holmseie. Det har nok vært på plassen Lia under Holm som på denne tiden fortsatt tilhørte Annes familie. Da skiftet etter Annes søster Maren og hennes mann ble åpnet 16. januar 1851, ble nemlig Anton kalt for «Anton Lurhullet eller Lien». Høsten 1853 ble bruksretten til Lia solgt på auksjon ut av Annes familie, og våren etter flyttet altså Anton og Anne og barna inn på Nordre Kjenslie som Anton da hadde forpaktet for fire år. Men det er uvisst om de flyttet dit rett fra Lia. Lurhullet var en plass under Lambertseter, kanskje det var der Anton var født? Men det er også en mulighet for at familien kan ha bodd en kort tid på Lurhullet før de flyttet til Lia. Etter at Annes søster Maren og hennes mann begge døde i oktober 1850, hadde Anton vært i boligen deres i Sødvinggården på Grønland og «bemægtiget sig» det meste av deres etterlatte løsøre der, bortsett fra en del verktøy som en annen svoger hadde tatt i sin besittelse. Men alt dette måtte leveres tilbake, slik at det kunne holdes skifte etter loven (se mer om dette skiftet under Lia).

Etter at leieavtalen vedrørende Nordre Kjenslie gikk ut våren 1858, har familien tydeligvis blitt boende der en stund til, de bodde der fortsatt da sønnen August døde påfølgende høst. Senest neste høst har de så flyttet derfra. Det er uvisst om det bodde noen på Nordre Kjenslie etter dette, men plassen er ikke oppført i noen av folketellingene fra 1865 og utover. Og det er ikke funnet noen flere husmannskontrakter i tilknytning til denne plassen.

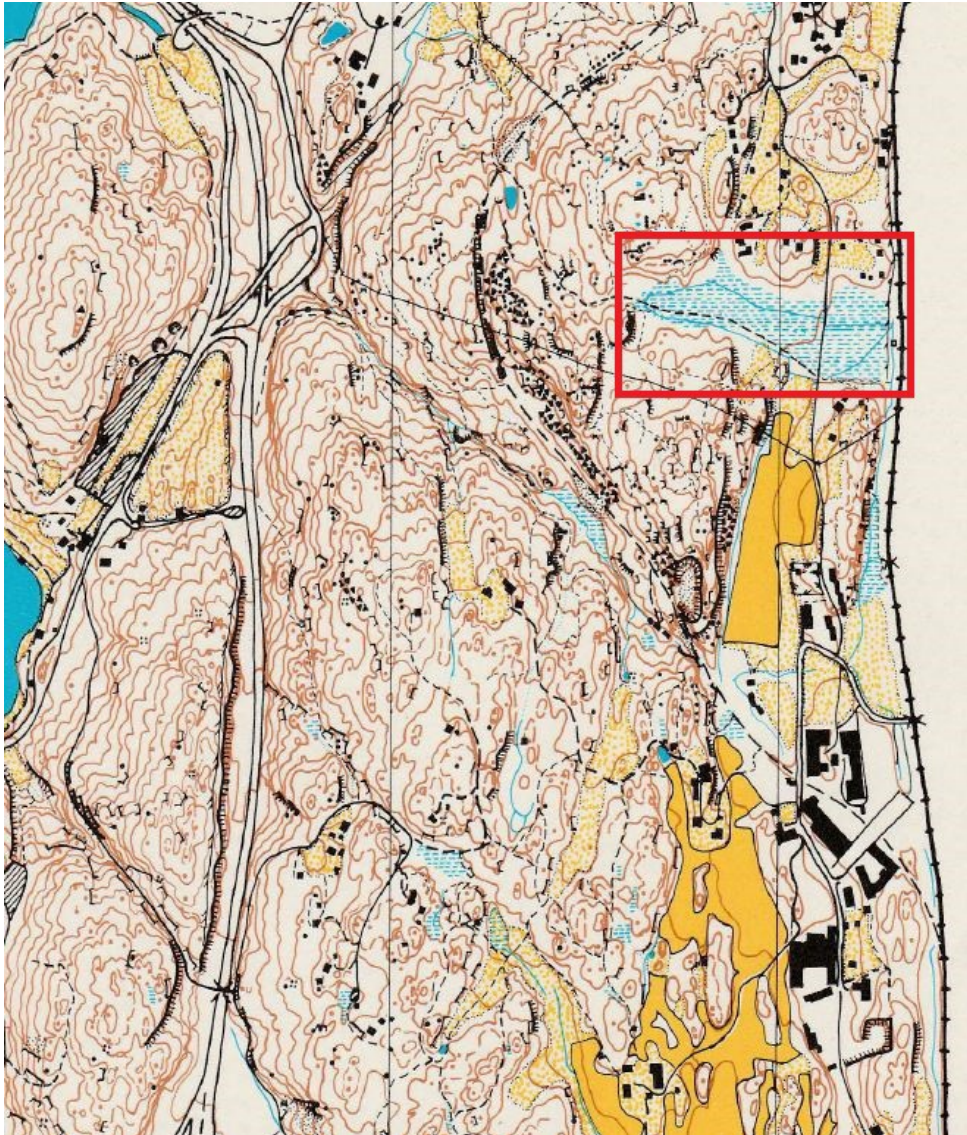
Som kildene viser, så har det på Nordre Kjenslie ligget to hus, nærmere bestemt en stuebygning og et uthus. Og de stod ikke der i 1823. Det pussige er at stuebygningen både i 1834 og 1853 betegnes som gammel. En mulig forklaring på dette er at Thorér Jørgensen har flyttet et gammelt hus til plassen, i stedet for å bygge nytt. Det er ellers uvisst hvem som fikk tilslag på husene på plassen ved auksjonen i 1853. Kanskje det var Jens Larsen på Holm som selv kjøpte husene, han

påla jo Anton Halvorsen gjennom kontrakten fra 1854 å holde husene i brukbar stand.

Beliggenheten til Kjenslie-plassene er ikke kjent. Men forstavelen «kjen» skal i følge språkeksperter komme av tjern, så det er grunn til å tro at den opprinnelige Kjenslie-plassen (senere søndre) kan ha blitt etablert i nærheten av Lusetjern, trolig nord for tjernet. For det går indirekte frem av forpaktningkontrakten mellom Lars Christiansen Ås og Carl Mørch i 1835 at Søndre Kjenslie ikke kan ha ligget sør for tunet på Holm, slik som Rosenholm. De to plassene har mest sannsynlig ligget i området mellom Lusetjern og grensen mot eiendommen og matrikelgården Øvre Ljan. Denne grensen gikk like nord for der paviljongen i Holmliaparken og Holmlia kirke ligger i dag.

I husmannskontrakten står det at Nordre Kjenslie «paa 3de Sider er omringet af den Store Lians Mosse». Ljansmosen er funnet nevnt i flere gamle dokumenter fra litt etter midten av 1800-tallet, nærmere bestemt i et skjøte og i to skylddelingsforretninger. I forbindelse med at Skovbakken ble fradelt Øvre Ljan i 1860 går det frem av skylddelingsforretningen at Skovbakkens sørgrense, i retning øst–vest, gikk tvers over Ljansmosen. Men Skovbakkens grense gikk ikke helt til Holm. Det som er litt vanskelig å forstå er at Nordre Kjenslie skal ha vært omringet av Ljansmosen på tre sider (nord, øst og vest), men det er altså slik det er formulert i husmannskontrakten.

LJANSMOSEN

Dette er et utsnitt av et orienteringskart over Holmlia som ble utgitt av Kolbotn idrettslag i 1976. Området som er markert med en rød firkant må være det som i gamle dokumenter omtales som Ljansmosen eller Store Ljansmosen. Dette området er i dag bevokest med skog. Sørgrensen av Ljansmosen følger omtrent den gamle historiske grensen mellom eiendommen Øvre Ljan og gården Holm. I nord grenser Ljansmosen mot høydedraget ved Skovbakken og Ravnåsen (selve åsen). Nordre Kjenslie har altså grenset opp mot Ljansmosen, men det er vanskelig å ha noen formening om hvor husene lå. Da husmannen der døde i 1853, stod det en stuebygning og en uthusbygning på plassen.

På et kart fra 1800 av Juell og Bremer er Holmsmosen tegnet inn omtrent der Ljansmosen er markert på kartet over (kanskje litt lenger nord, men kartet er svært omtrentlig og upresist). Det kan derfor se ut til at Holmsmosen også er brukt som navn på dette området, selv om det har ligget innenfor grensen til eiendommen Øvre Ljan (fra 1862 hørte mesteparten til Ravnåsen). Men i motsetning til Ljansmosen er Holmsmosen ikke funnet omtalt i noen skriftlige kilder.

ROSENHOLM

Rosenholm er funnet nevnt i kildene første gang i 1827 i forbindelse med at det skulle holdes en auksjon på plassen. Annonsen for auksjonen, som er datert 13. januar 1827 på Akers sorenskriverkontor på Stabekk, ble satt inn i Christiania Intelligentsedler 23. januar og lyder som følger:

«Mandagen den 29de Januar førstkommende, Kl. 1 Slet Eftermiddag, bliver, efter Jens Aas's Requisition, en offentlig Auction fremholdt paa Pladsen Rosenholm under Gaarden Holm i Oppegaards Annex over 30 Skppd. Høe, 4 Skppd. Havrehalm, 4 Tønder Havre, 10 Favne Granveed, en bruun Hoppe, en jernaxlet Arbeidsvogn til 2de Heste, en Spidsslædesæle, m.m. – Ved samme Auction bliver endvidere som Apendix bortsolgt 4 Skppd. Høe, der er beroende i et Lade i Nærheden af Liabroe, som er udpantet for Opfostringsbidrag hos Greger Gregersen Sæther. Conditionerne erfares paa Auctionsstedet.»

Legg merke til at Rosenholm her feilaktig blir oppgitt å ligge i Oppegård anneks. Jens Aas er Jens Larsen Aas, sønnen til Lars Christiansen Aas som på denne tiden eide både Holm og Ås.

Det er uvisst hvem som brukte Rosenholm på denne tiden. Det kan ha vært Jens selv som solgte unna sine egne eiendeler, eventuelt i forbindelse med at han ikke lenger skulle drive plassen. Men han kunne også ha rekvirert auksjonen for å inndrive gjeld fra en bruker av plassen.

8. juli 1827 ble det døpt ei jente med navn Petro i Oslo hospital kirke (Gamlebyen kirke), foreldrene var husmann Ole Johannesen og hustru Olea Eriksdatter på Rosenholm under gården Ås. Nå lå riktig nok plassen Rosenholm på gården Holms grunn, men Lars Christiansen på Ås var som nevnt eier av både Ås og Holm på denne tiden. Så det var ham de regnet seg som husmenn under. Ole og Olea kom til Rosenholm en gang i årene 1824–27.

I diverse bevarte manntall for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført hvem som da bodde på Rosenholm:

1833:

Ole Johannesen, 35 år, jordeier for 100 spesidaler
kone Olie Erichsdatter, 42 år
4 barn

Christian Lund, 34 år, husmann
kone Mette Larsdatter, 36 år
3 barn

1834:

Ole Johannesen, 36 år, jordeier for 100 spesidaler
kone og 4 barn

Christian Lund, 35 år, husmann
kone og 3 barn

1835:

Rosenholm er ikke oppført dette året

1836:

Jens Larsen, 34 år, eier

kone, 21 år

1840:

Christopher Olsen, 53 år

kone, 55 år

Ole Christophersen, 20 år, sønn

1841:

Christophersen (sic) Olsen, 54 år

kone, 56 år

1842:

Christopher Olsen, 55 år

kone, 57 år

1843:

Christopher Olsen, 55 år, gårdbruker

Maren Eriksdatter, 62 år, kone

Marthe Pedersdatter, 28 år, pike, tilhører soknet

I manntallene fra 1833 og 1834 er Rosenholm oppført som to plasser. Ole Johannesen er oppgitt å være jordeier for 100 spesidaler, men det var ikke noe særskilt skyldsatt jordstykke han eide. I realiteten har det nok vært en bruksrett han hadde kjøpt. I 1834 flyttet Ole og familien hans til plassen Lia under Holm, men Ole døde der allerede i januar året etter. Se mer om denne familien under Lia.

Mette Larsdatter og Christian Lund var datter (fra første ekteskap) og svigersønn til Lars Christiansen Ås, deres fulle navn var Mette Maria Larsdatter og Christian Fredrik Lund. De var gårdbrukere i noen år på Ormerud i Oppegård frem til 1832, deretter bodde de en kort tid på Rosenholm. I 1834 flyttet de til Østre Greverud i Oppegård, noen år senere bosatte de seg på Bjølsen i Rygge som Christian Fredrik tok på odel. Se mer om Mette Maria og Christian Fredrik i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger, se spesielt under slektsoversikten.

I begynnelsen av 1836 døde Lars Christiansen Ås, han eide da både Ås og Holm. Da skiftet etter ham ble åpnet i februar samme året, opplyses det at sønnen Jens Larsen (fra første ekteskap) hadde kjøpt plassen Rosenholm av faren sin for 700 spesidaler. Kjøpesummen var ikke betalt ennå og ble derfor ført som inntekt til dødsboet. Det var påløpt renter av kjøpesummen for to år, så handelen ser ut til å ha foregått i begynnelsen av 1834, omtrent på den tiden da Ole Johannesen og Christian Fredrik Lund med familier flyttet fra plassen. Året etter forpaktet Lars Christiansen

bort Holm til Carl Mørch, og da ble det bestemt at Lars selv skulle bruke plassen Rosenholm under gården. Det forklarer hvorfor Rosenholm ikke var bebodd i 1835. Lars Christiansen brukte plassen, men sønnen Jens var eier, og begge bodde på Ås.

Jens Larsen giftet seg 4. april 1836 med Kirstine Johansdatter som da var tjenestejente på Holm. Og ved manntallet fra samme året er de altså oppført som bosatt under Rosenholm hvor Jens var eier. Ved skjøte datert 12. november 1836 og tinglyst 11. juli 1837 solgte så Jens plassen Rosenholm under hans eiende gård Holm til Christopher Olsen for 550 spesidaler. Salget gjaldt plassen med påstående husbygninger og derværende kakkelovner samt øvrige murer og naglefaste innretninger, dessuten en del av gårdens grunn hvis grense mot den gjenværende del av Holm ble beskrevet i skjøtet som følger: «..., hviis Dele begynder ved den nordre Spids af et Bjerg i Aas Jordet strekkende sig omtrent i Nordøst til Gjerdet mellom Gaarden Holms Eng og sammes Skov, derfra det gaaer lige i Øst til en mærket Furue, der deler mellom Holm og nedre Printzdal, saaledes at hvad der ligger sønden for denne Linie saavel af Skov som af Jordvei bliver Kjøberens sande og uigjenkaldige Eiendom, ...». ¹¹

Jens Larsen hadde blitt eier av Holm ved skiftet etter faren sin. Men faren hadde forpaktet bort Holm til Carl Mørch fra våren 1835 og fem år fremover. Etter bestemmelser i skjøtet skulle Christopher Olsen ikke tiltre Rosenholm før ved faredagen 1840, altså 14. april. Og det var nettopp da forpaktningstiden til Carl Mørch på Holm var omme. Så da har nok Jens og familien blitt boende på Rosenholm og vært brukere der frem til 1840, fra det året bodde de beviselig på Holm. Men hvis Christopher fant det for godt, kunne han både bedrive grøfting og husbygging på Rosenholm før han tiltrådte eiendommen.

Under salget av Rosenholm ble Jens Larsen satt i såkalt mindreårighets tilstand, han ble altså umyndiggjort. Dette skjedde etter at selve handelen var avsluttet, men før skjøtet ble utstedt. Christian Andersen Lie ble av overformynderiet beskikket som kurator for Jens og var med på å underskrive skjøtet på Rosenholm sammen med ham.

Christopher Olsen og Maren Kirstine Eriksdatter giftet seg 1816 i Kråkstad kirke. Da var Christopher i tjeneste på Tranås i Kråkstad og ble kalt skarpskytter, Maren Kirstine var i tjeneste på Sørums i Kråkstad. I 1817 var de husmannsfolk under Sørums da sønnen Ole ble født. I 1818 meldte de flytting til en plass under Blikslund i Tomter anneks under Hobøl prestegjeld, der bodde de fortsatt da sønnen Ellef ble født i 1822. Ved flyttingen til Tomter i 1818 står det om Christopher at han var født på en plass under gården Berger i Hovin anneks (som tilhørte Spydeberg prestegjeld) og konfirmert i Hobøl sogn for 17 år siden. De respektive kirkebøkene viser at Christopher var født 1790 på plassen Fuglie under Berger i Spydeberg prestegjeld og konfirmert 1808 i Hobøl prestegjeld (altså for ti år siden). Ved konfirmasjonen ble han skrevet Christopher Olsen Tomter. Våren 1826 meldte familien på fire flytting videre til Aker hvor Maren Kirstine var fra. Maren Kirstine (f. 1785) var født og oppvokst på Nedre Prinsdal i Aker, hennes bror Hans Eriksen hadde overtatt gården etter faren deres i 1812. I 1825 solgte Hans Eriksen Prinsdal plassen Bråten (også kalt Glanuta) til sin svoger Christopher Olsen for 300 spesidaler. Senere samme året ble plassen skyldsatt og fradelt Nedre Prinsdal (skyld 2 1/2 lispund tunge, 1/4 av hele matrikelgården).

11 Dette betyr altså at Rosenholm grenset til Ås i vest, Holm i nord, Nedre Prinsdal i øst og Li (i Oppegård) i sør. Grenselinjen mellom Rosenholm og Holm gikk omtrent midt mellom de to gårdstunene, nærmere bestemt rett nord for der bygningen til Oswald Mortensens mekaniske verksted ble satt opp litt etter midten av 1950-tallet. I dagens landskap blir det rett nord for bygningen hvor Sørensen & Balchen holder til i Rosenholmveien 12.

Familien bosatte seg nå på Bråten (Glanuta) hvor de er oppført i manntallene fra 1830-årene. I 1836 var sønnen Ellef i tjeneste på Øvre Prinsdal. Ved skjøte datert og tinglyst 2. september 1836 solgte så Christopher Olsen småbruket Bråten (Glanuta) til Ole Svendsen for 500 spesidaler. Det er uvisst hvor Christopher Olsen og familien bodde de nærmeste årene fra 1836 og utover. Men siden Christopher solgte Bråten (Glanuta) på samme tid som han kjøpte Rosenholm, kan det se ut til at familien hadde planlagt å bosette seg på Rosenholm. Selv om de altså ikke hadde rett til å bruke plassen ennå.

Ved kjøpet av Rosenholm fulgte det med en gammel stall som stod på plassen Kjenslie under Holm. Men Christopher Olsen kunne ikke disponere denne før han tiltrådte Rosenholm, så fremt han da ikke hadde inngått en avtale om dette med Holms nåværende bruker Carl Mørch som hadde rett til å bruke Søndre Kjenslie så lenge han forpaktet gården. En annen bestemmelse som var inntatt i skjøtet fra 1836 var at plassen Rosenholm nå skulle skyldsettes og dermed fradeles Holm som eget bruk. Kostnadene ved dette skulle fordeles likt mellom selger og kjøper, men skjøtet skulle bekostes av kjøperen alene. I forbindelse med arbeidet med den nye matrikkelen som var ferdig i 1838, ble gårdene Holm og Ås matrikulert sammen. I distriktsmatrikuleringskommisjonens protokoll er Holm og Ås i 1826 oppført som én grunneiendom og har fått tildelt hovedløpenummer 307 (som da ble kalt nye matrikelnummer) og blitt samlet skyldsatt til 8 daler, 2 ort og 7 skilling. Holm og Ås er da samlet taksert til en verdi av 3 380 spesidaler, 4 ort og 19 skilling. Ved en skyldsettings- og skylddelingsforretning avholdt 29. juni 1837, bekreftet 20. april 1838 og tinglyst 4. mai samme år ble så den nye skylda fordelt mellom brukene Holm og Ås, ved den samme forretningen ble plassen Rosenholm fradelt Holm. I matrikkelen fra 1838 er Holm og Ås oppført med nytt matrikelnummer 222, Ås med løpenummer 307a (skyld 4 daler, 2 ort og 5 skilling) og Holm med løpenummer 307b (skyld 3 daler og 2 skilling). Den nylig fradelte plassen Rosenholm under Holm fikk løpenummer 307c (skyld 1 daler), det var 1/4 av Holm som hadde blitt fradelt. Ved den neste matrikkelen fra 1886 fikk Rosenholm bruksnummer 4 under gårdsnummer 191 (3 skyldmark og 10 øre).

I 1853 ble Rosenholm overdratt og skjøtet fra Christopher Olsen til hans yngste sønn Ellef. Det ser ikke ut til at Ellef hadde bodd noe særlig på Rosenholm før han overtok der etter faren sin. I 1843 bodde han i hvert fall på Nedre Ljan og ble kalt dagleier og militær, senere var han forpakter en tid på Holm. Da Ellef Christophersen overtok Rosenholm, ble bruket verdsatt til 700 spesidaler, og betalingen skulle skje ved at Ellef betalte 350 spesidaler til sin bror Ole. Dermed hadde de fått 350 spesidaler hver som ble ansett som arv etter foreldrene. Det ble også avtalt et livsvarig føderåd til foreldrene Christopher Olsen og Maren Kirstine Eriksdatter som ble boende på Rosenholm til de døde i hhv. 1856 og 1867.

Men Ellef hadde tydeligvis ikke tenkt å beholde Rosenholm særlig lenge. Han hadde nok andre planer enn å bli småbruker på Rosenholm. For allerede høsten 1854 lå bruket ute til salgs. Salgsannonsen i avisen forteller en del om forholdene på Rosenholm den gangen:

«Gaardparten Rosenholm i Egebergfjordingen¹², omtrent 3/4 Miil fra Christiania i Nærheden af den nye Vej, er tilsalgs, og der kan udsaaes aarlig omtrent 6 Tønder Havre, Hvede, Rug, Byg og Erter

12 Ekebergfjordingen omfattet et område i den søndre delen av Aker som strakk seg fra Ekebergplataet og sørover til grensen mot Opppegård (men inkludert matrikelgården Fløysbonn). Det omfattet bare den vestlige delen nærmest Bunnefjorden, og f.eks. ikke det som i dag kalles Østensjøbyen eller det gamle Klemetsrud-området (med unntak av matrikelgården Bjørndal) som hørte til Manglerudfjordingen.

2 1/2 Tønde, og 16 Tønder Poteter. Der fødes paa Eiendommen 1 Hest, 5 Kiør og dertil svarende Smaafæ, god Havnegang, nye Husebygninger og et betydeligt Skovstykke. Konditionerne erfares paa Stedet.»

Noe salg ble det ikke denne gangen, det skjedde først fem år senere. Ellef solgte nemlig Rosenholm videre i 1859 til Jens Christophersen Holm for 1 000 spesidaler, han var eier til 1866. Ellef og Jens hadde tidligere vært brukere av Holm, først Ellef og deretter Jens. De var gift med hver sin datter av Lars Christiansen Ås fra hans andre ekteskap. Det betyr at hele fire av barna til Lars bodde en tid på Rosenholm. Dette var Mette Maria og Jens fra første ekteskap og Anne Margrethe (gift med Ellef) og Mathea (gift med Jens) fra andre ekteskap. Se mer om disse barna i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger. Det ser for øvrig ikke ut til at Ellef Christophersen og Jens Christophersen selv har brukt Rosenholm under hele sin eiertid der, og det er uvisst i hvilket tidsrom de har bodd der. Kirkeboka viser nemlig at forpakter Lars Ingebretsen og kona Marthe Johannesdatter på Rosenholm fikk døpt datteren Annette Mathilde 5. april 1858, og at gårdbruker Lars Ingebretsen og kona Marthe Johannesdatter på Rosenholm fikk døpt sønnen Herman Ludvig 2. desember 1860. Så Lars har nok forpaktet Rosenholm en tid, eller muligens bare en del av bruket. Men Ellef og familien bodde i hvert fall på Rosenholm så sent som på slutten av 1855, og Jens og familien bodde der ved folketellingen i 1865. Og de kan godt ha bodd på Rosenholm samtidig med at Lars var bruker og beboer der.

Den videre historien til Rosenholm som eget skyldsatt bruk, og til de som da bodde der, skal det ikke gås så grundig inn på her. Men det skal likevel nevnes at Rosenholm skiftet eier hele 16 ganger f.o.m. 1866 t.o.m. 1951. Og ved en kontrakt datert 1940 og tinglyst 1941 ble Rosenholm forpaktet bort av Moss Betonkompani A/S (eiere 1920–41) til Thorbjørn Thoresen for en årlig avgift på 1 400 kroner og på diverse andre vilkår. Men da det ene av de to våningshusene på Rosenholm (hovedhuset som lå lengst sør) brant ned 19. mars 1951 het forpakteren der Bratlie. Han bodde i husets første etasje, i andre etasje bodde da familiene Gleditsch og Kleven. Bratlie fikk reddet ut alt innboet sitt ved hjelp av brannfolkene, det gjorde ikke de to familiene i andre etasje som mistet alt i brannen. Brannvesenet stod ellers ganske hjelpeløse, de kom nemlig ikke frem med bilene sine på grunn av snøen, dessuten hadde de ikke tilgang til vann.

I 1963 kjøpte Oslo kommune Rosenholm av fru Jenny Anderson, fru Irene Bratlie, Roy Anderson og Gunnar Erik Anderson for 636 000 kroner, dette var en ekspropriasjon. Selgerne må ha vært arvinger etter den tidligere eieren, Henry Emanuel Anderson, som kjøpte Rosenholm i 1951 og var eier til han døde i 1958. Det var han som stod for byggingen av det store huset på Rosenholm som ble tatt i bruk av det lokale heimevernet (Nordstrand HV) etter en avtale med kommunen høsten 1965. Da hadde huset stått tomt og forfalt helt siden det ble bygget tidlig på 1950-tallet (trolig i 1953), planen var egentlig at det skulle bli et pensjonat og kursted for alkoholikere.¹³ Eiendommen var i 1963 på litt over 71 mål,¹⁴ men den hadde tidligere vært betydelig større. I 1920 ble nemlig den delen av Rosenholm som lå på østsiden av jernbanelinjen, mellom denne og grensen til Nedre

13 Huset ble revet omkring 1983, blant lokalbefolkningen gikk det under navnet «Heimevernshuset». I huset bodde ekteparet Solmund og Rachel Johannessen, Solmund (1910-1981) arbeidet som ekspeditør hos trelastfirmaet Aug. Isene A/S i Rosenholmveien 13 og fungerte samtidig som vaktmester på Heimevernshuset. Rundt huset var det et høyt gjerde, og innenfor stod sanktbernhardshunden Bonzo vakt. Heimevernshuset lå like øst for der Rosenholmveien går i dag, mellom bygningene med adresse Rosenholmveien 20 og 22.

14 I grunnboksbladet er eiendommen i 1963 oppgitt å være på nesten 87 mål. Men dette er i virkeligheten arealet som ble oppmålt i 1952, og her er det ikke trukket fra arealet av parsellen på i underkant av 16 mål som ble oppmålt i 1959 og solgt til Oswald Mortensen i 1960.

Prinsdal, fradelt i to parter og solgt til private. Disse to skogsteigene, Thorslund (191/7) og Thorsand (191/8), var på 61 mål hver og kom i kommunalt eie i 1952. Dessuten ble en del av Rosenholms grunn ekspropriert i forbindelse med jernbaneutbyggingen i andre halvdel av 1870-årene (uvisst hvor mye). Det var også en mindre ekspropriasjon fra Norges Statsbaners side i 1908 (1,6 mål) og en litt senere i forbindelse med at jernbanetraséen ble lagt om Hauketo i første halvdel av 1920-årene.¹⁵ Og Oswald Mortensen hadde kjøpt Rosenholmveien 12 i 1960, der hadde han da allerede drevet sitt mekaniske verksted i noen år. Denne parsellen utgjorde i underkant av 16 mål i den helt nordlige delen av Rosenholm. Her lå det en stor ås hvor det ble sprengt ut et steinbrudd i siste del av 1960-tallet. I forbindelse med Holmlia-utbyggingen ble resten av åsen sprengt bort og hele området planert ut. Så her er terrenget helt forandret, og det er vanskelig å tenke seg hvordan det en gang så ut her. Den gamle gårdsveien til Rosenholm gikk for øvrig over denne åsen, men den gikk ut av bruk i forbindelse med industrietableringen og omleggingen av veisystemet i begynnelsen av 1950-årene.

Gjengrodde murrester etter bryggerhuset på Rosenholm, bildet viser det nordvestlige hjørnet (se kommentar senere i artikkelen). Rett bak (sør for) bryggerhuset ligger murrester etter hønsehuset.
Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

¹⁵ Den gamle og den nye jernbanetraséen møtes like sør for den opprinnelige grensen mellom Rosenholm og Holm. Det var anslagsvis bare ca. 20 meter av den nye traséen (åpnet 1925) som ble anlagt på Rosenholms grunn. I den forbindelse ble det ekspropriert 981,1 kvm grunn fra eiendommen.

Heimevernshuset på Rosenholm. Søndre Ås gård sees i bakgrunnen. Huset stod der i omkring 30 år, de 12-13 første årene tomt og ubrukt. Etter at huset hadde forfalt i mange år, fikk Heimevernet leie det av kommunen på midten av 1960-tallet og satte det fint i stand.

Foto: Gunnar Hauger, våren 1982

Husene på Rosenholm

11. januar 1945 ble det holdt branntakst over bygningene på Rosenholm. Eiendommen tilhørte da konkursboet etter cand.oecon. Torbjørn Hamre Poulsen.¹⁶ På Rosenholm stod det da fem bygninger som skulle forsikres:

1. **Våningshus:** Bolighus på to etasjer med kjeller, lengde 13,5 m og bredde 6,4 m, veranda i nord
2. **Sidebygning:** Bolighus på én etasje med kjeller, lengde 13,6 m og bredde 5,6 m, veranda i øst
3. **Låvebygning:** Driftsbygning med låve, fjøs (med tre båser) og stall (for én hest), lengde 21 m og bredde 10,4 m
4. **Hønsehus:** Hønsehus, lengde 5,4 m og bredde 4,2 m
5. **Bryggerhus:** Vedskur, bryggerhus og værelse, lengde 8,8 m og bredde 6,2 m

Bygningsnavnene med fet skrift tilsvarer betegnelsene som er brukt i branntaksten. Bolighuset som kalles våningshus ble regnet som hovedhuset på Rosenholm. Hønsehuset var bygget på grunnmur, men bryggerhuset var bygget dels på grunnmur og dels på pilarer. Det er derfor det er murrester rundt hele hønsehuset (i sør er det en lav støpt mur, resten er stein), men bare i vest og litt i nord ved bryggerhuset. På tuften etter bryggerhuset ligger det et støpt gulv i sør (nå under jorda, kantene synes), her lå *selve* bryggerhuset med bryggepanne.¹⁷ Det betyr altså at vedskuret og

¹⁶ Han hadde fått skjøte på Rosenholm i 1941 (tinglyst 1942) for kr 40 000, eiendommen ble solgt på tvangsauksjon 15. januar 1945.

¹⁷ Bryggerhus brukes altså som navn både på hele bygningen og om den delen/rommet hvor bryggepanna var plassert.

værelset¹⁸ lå i nord. Muren i vest er på hele 13 meter, men i branntaksten står det at bryggerhuset har en lengde på 8,8 meter. Det er derfor mulig at det er målt opp feil (alle andre oppgitte mål ser ut til å stemme bra, også avstanden mellom hønsehuset og bryggerhuset på 2,5 m) eller bare skrevet feil i branntaksten. En annen mulighet er at bryggerhuset er satt opp på grunnmuren til et eldre og *større* hus, slik at det er blitt noen meter grunnmur «til overs» i nord. Fotoet på s. 22 viser den nordlige delen av muren, og det er altså ikke helt sikkert at bryggerhuset gikk helt ut til enden av muren.

Dette er et flyfoto over Rosenholm fra 1937 med avmerking av alle bygningene der. Plasseringen til de forskjellige bygningene i forhold til hverandre er beskrevet som følger i branntaksten fra 1945: Fra 1 til 2 er det 18 m, fra 2 til 3 er det 36 m, fra 3 til 4 er det 15,5 m og fra 4 til 5 er det 2,5 m.

Den gamle gårdsveien kommer inn over åsen fra nord, øst for husene. Den tok av fra veien mellom Holm og Søndre Ås like sør for tunet til Holm. Gårdsveien gikk ut av bruk etter at den nye

18 Det er uvisst hvilken funksjon dette rommet hadde. Men det var panelt, hadde gulv av bord og inneholdt en ovn.

Rosenholmveien ble anlagt i begynnelsen av 1950-årene i forbindelse med industrietableringen på Holmlia. Den nye Rosenholmveien gikk fra vestenden av Holmliveien (som samtidig var lagt om og forlenget i vest) og frem til Rosenholm. Den sørlige delen av denne veien følger samme trasé som i dag, den nordlige delen ble bortregulert i forbindelse med Holmlia-utbyggingen. Og en gang på 1980-tallet ble Rosenholmveien forlenget i sør helt frem til den nye Mastemyrveien i den tidligere Oppegård kommune.

Vest for bolighusene på Rosenholm ser man den nordlige delen av en ås hvor det skal ha vært en bygdeborg fra jernalderen. Det ble utarbeidet en kartskisse over området av K. Frøyset i 1962, senere har det også blitt gjort registreringer der av folk fra Universitetets oldsaksamling. Men for en legmann er det vanskelig å se noen spor etter den antatte bygdeborgen i dag. Hele åsen er automatisk fredet etter kulturminneloven av 1978.

I dag er det meste av fysiske spor etter den tidligere plassen og småbruket Rosenholm borte. Da Rosenholmveien ble forlenget i sør helt frem til den nye Mastemyrveien en gang på 1980-tallet, ble veitraséen med tilliggende gang- og sykkelvei lagt omtrent tvers over der låven og de to våningshusene på Rosenholm tidligere lå.¹⁹ Men rett nord for åsen vest for Rosenholmveien ligger det fortsatt murrester etter hønsehuset og bryggerhuset, begge bygningene kan sees på et flyfoto fra så sent som i 1956. I løpet av 1950- og 1960-tallet forsvant alle de gamle husene på småbruket Rosenholm, men det nybygde store huset litt nord for tunet (Heimevernshuset) ble stående til det ble revet tidlig på 1980-tallet. I 1951 brant altså hovedhuset på bruket ned. På et flyfoto fra 1956 kan man se at låven da var revet (etter 1951), men det nordligste av våningshusene stod der fortsatt sammen med bryggerhuset og hønsehuset som det altså fortsatt synes rester etter. 15. august 1963 brant også det gjenværende nordlige våningshuset på Rosenholm ned, noen måneder etter at kommunen hadde overtatt eiendommen. Men det var en kontrollert nedbrenning som ble foretatt av brannvesenet.

19 Hvis man i dag tar Rosenholmveien sørover, vil man like etter å ha passert kommunegrensen mot Nordre Follo se et skilt hvor det står Rosenholm. Men da *forlater* man i virkeligheten Rosenholm. Den gamle gårdsgrensen mellom Holm og Li gikk her ved kommunegrensen, fra 1838 var det grensen mellom Rosenholm og Li. Så hvorfor den *tidligere* Oppegård kommune valgte å kalle dette område sør for grensen for Rosenholm, er vanskelig å forstå. Vurdert etter geografiske og historiske forhold virker dette ganske meningsløst.

LIA

Lia er funnet nevnt i kildene første gang 21. april 1834 i forbindelse med åpningen av skiftet etter Karen Jakobsdatter på plassen Nordre Kjenslie under Holm. Da nevnes Ole Johannesen (der feilaktig skrevet Thoresen) Lien under Holm som skyldte boet 6 spesidaler.

I diverse bevarte manntall for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført hvem som da bodde i Lia:

1833:

Lia er ikke oppført dette året

1834:

Lia er ikke oppført dette året

1835:

enke Oline Erichsdatter, 43 år, innsitterske

Maren Olsdatter, 17 3/4 år, datter

Anne, 11 1/2 år, datter

Petroe, 8 år, datter

Oline Mathea, 1/2 år, datter

Johan, 4 år, sønn

1836:

enke Oline Erichsdatter, 44 år, huseier

4 små barn

Peter Syellemand, 22 år, innerst

kone 19 år

1840:

Oline Erichsdatter, 48 år, huseier, enke

3 barn

Petter Olsen Syellemand, 26 år, eier hus

kone, 20 år

1 barn

1841:

Oline Erichsdatter, 49 år, enke og huseier

3 barn

Petter Olsen, 27 år og er syellemand

kone, 21 år

1 barn

1842:

Oline Erichsdatter, 50 år, enke og huseier

3 barn

Peter Olsen, 28 år, huseier og syellemand

kone, 22 år

2 barn

1843 (Lia blir her kalt for byggetomt):

Peder Olsen, 28 år, huseier

Maren Olsdatter, 25 år, kone

Lia Pedersdatter, 6 år, datter

Anne, 3 år, likeså

1 udøpt barn

Ungkar Ole Johannesen (20 år) og pike Olea Eriksdatter (24 år) giftet seg 16. april 1816 i Aker, Olea bodde da på Fløysbonneie, Oles bosted er ikke oppgitt.

Kjente barn:

1. Inger Margrethe (uektefødt), f. 27. mai 1815, ved dåpen 11. juni 1815 bodde Olea på Fløysbonneie og Ole på Kullebund. Inger Marie (som hun da skrives) døde 27. januar 1829 på Holmseie (Rosenholm)
2. Maren, f. 31. juli 1817, ved dåpen 24. august 1817 bodde familien på Åseie og Ole var husmann under Ås
3. Anne, f. 11. desember 1823, ved dåpen 8. februar 1824 bodde familien på Tyslevsetereie i Aker og Ole var husmann
4. Petro, f. 1. april 1827, ved dåpen 8. juli 1827 bodde familien på Rosenholm under gården Ås og Ole var husmann (Rosenholm lå på grunnen til Holm som tilhørte bonden på Ås)
5. Johan, f. 29. januar 1831, ved dåpen 9. oktober 1831 var familien husmenn under «Lars Aas utenfor Jabroe» (altså på Rosenholm som tilhørte bonden på Ås)
6. Oline Mathea, f. 15. desember 1834, ved dåpen 1. februar 1835 bodde familien i Lia under Holm og Ole kalles husmann (Ole ble gravlagt samme dag som datteren ble døpt)

For de tre eldste barna er opplysningene hentet fra både ministerialboka og klokkerboka for Aker.

Datteren Maren giftet seg tidlig og ble boende noen år med mann og barn i Lia.

Pike Maren Olsdatter (19 år) og ungkar Christian Petter Olsen (24 1/2 år) giftet seg 24. april 1836 i Oslo hospital kirke, Christian Petter var født i Ullensaker og oppholdt seg på Munkerud da han giftet seg. Ved lysningen høsten 1835 bodde Christian Petter på Munkerudeie, det var nok der han også bodde da han giftet seg. Det kan ha vært på plassen Bakken under Munkerud hvor den ene forloveren bodde.

Kjente barn:

1. Ole, d. 5 uker gammel 22. desember 1835 i Lia, ukjent dødsårsak, hjemmedøpt, dåpen ble ikke bekreftet i kirken
2. Lia, f. 18. januar 1837, ved dåpen 9. april 1837 bodde familien på Holmseie og Petter var husmann. Eline (som hun da skrives) døde 2. januar 1852
3. Anne Mathea, f. 29. september 1839, ved dåpen 22. mars 1840 bodde familien på Holmseie og Petter var arbeider
4. Karen Oline, f. 14. september 1842, ved dåpen 19. mars 1843 bodde familien i plassen Lia under

Holm og Petter var arbeider. Karen Oline døde 12. september 1847, faren var da arbeidsmann

Det må tas et forbehold om at de kan ha fått flere barn etter at de flyttet fra Lia, men eventuelle andre barn må ha dødd før foreldrene.

Christian Petter ble ofte skrevet bare Petter eller Peter i kildene. Da han ble døpt 13. oktober 1811 i Ullensaker, bodde hans ugifte mor på en plass under en av Hilton-gårdene i Ullensaker, det er nok der Christian Petter er født.

Oline Erichsdatter, som hun skrives i manntallene, ble født utenfor ekteskapet i 1791. Ved dåpen 15. juli det året i Nesodden prestegjeld (trolig i Oppegård kirke) ble navnet hennes skrevet Olia Maria. Som oftest ble hun skrevet bare med det første fornavnet, og skrivemåten varierer mellom Olia, Oline, Olea og Olie. Bare unntaksvis skrives hun også med sitt andre fornavn Maria/Marie. I denne artikkelen vil hun heretter konsekvent bli skrevet Olea, uten at den skrivevarianten kan hevdes å være noe mer riktig enn andre. Hvordan hun selv uttalte navnet sitt er umulig å vite. Da Olea ble døpt, bodde faren hennes på Greverud og moren i Sandbukta, det er nok på sistnevnte sted Olea ble født. Sandbukta var en plass under gården Hvitebjørn i Oppegård og lå ved Bunnefjorden. I dag er nok Sandbukta mest kjent som en badeplass og et rekreasjonsområde beliggende mellom Bestemorstranda og Ingierstrand. I 1801 bodde Olea med familien sin (moren hadde giftet seg i 1799, men ikke med barnefaren) på Østre Greverud i Oppegård hvor de var innerster (leieboere). Ved hennes konfirmasjon i 1806, da hun fikk sitt første barn i 1815 og da hun giftet seg året etter bodde hun med familien sin på en plass under Fløysbonn som den gang tilhørte Aker prestegjeld.

Det er uvisst hvor Ole Johannesen var fra, men i 1815 bodde han på Kullebund som ut i fra geografiske betraktninger mest sannsynlig er gården Kullebunden i Oppegård. Men navnet finnes bl.a. også flere steder i Aker og Ski. Ole bodde ikke i Oppegård eller noe annet sted i Nesodden prestegjeld i 1801.

I 1817 bodde familien altså på Åseie, og Ole var husmann under Ås. Dette er første gang det er funnet omtalt en husmannsplass og en husmann på Holmlia, men det er uvisst hvor dette var. Se kommentar under Åseie (ukjent plass under Ås). I 1824 bodde familien på Tyslevsetereie på Nordstrand, og en gang innen 1827 hadde de bosatt seg på Rosenholm. Da manntallet ble tatt opp i 1834, bodde familien fortsatt på Rosenholm, men tidlig det året må de ha flyttet til Lia.

Husmann og fattiglem Ole Johannesen (37 år) døde allerede i januar 1835 av «brystsye», han kan altså ikke ha vært husmann i Lia i mer enn et snaut år. I kirkeboka står det at han døde 7. januar, men i dødsfallsprotokollen står det 17. januar. Det siste er nok det riktige, for dødsfallet ble anmeldt 17. januar, og Ole ble gravlagt 1. februar. Dette bekreftes også av en senere kilde. Og samme dag som Ole ble gravlagt fra Oslo hospital kirke ble det holdt dåp for den 17 dager gamle datteren Oline Mathea samme sted. Det må ha vært en spesiell dag for familien i Lia. I tillegg til enken er Ole i dødsfallsprotokollen oppgitt å etterlate seg fire umyndige barn samt datteren Maren (som egentlig også var umyndig) som var i tjeneste på Bernhus (i Aker). Den som anmeldte dødsfallet til lensmannen²⁰ var for øvrig Christian Petter Olsen på Bernhus som i november samme året fikk et barn med Maren og som giftet seg med henne noen måneder senere. I følge

²⁰ I den aktuelle dødsfallsprotokollen for Aker sorenskriveri skiller det mellom dødsanmeldelser som var innkommet fra lensmennene og de dødsfall som var anmeldt direkte.

dødsfallsprotokollen eide Ole plassen Lia under Holm, to kyr, litt innbo og 12 spesidaler som han hadde tilgode hos P. Greverud.

I juni 1836 ble skifteretten satt på plassen Lia under Holm etter den på samme sted avdøde Ole Johannesen. Boet etter Ole skulle nå registreres. Stervboenken Olea Eriksdatter møtte med sin lagverge Hans Prinsdal og oppgav boets arvinger til å være følgende:

- 1) Sønn Johan Olsen (5 år)
- 2) Datter Maren Olsdatter, gift med Petter Olsen
- 3) Datter Anne Olsdatter, ugift
- 4) Datter Petro Olsdatter, ugift
- 5) Datter Oline Mathea Olsdatter, ugift

Til stede ved registreringsforretningen var P. Rasch på Ljabru som var utnevnt til formynder for barna, men datteren Marens ektemann Petter Olsen møtte ikke. Enken oppgav at boets eiendeler bare bestod av plassen Lia med tilhørende jord og husbygninger. Jordveien ble oppgitt å være på omtrent 2 mål, noe som vanskelig kan stemme. Hele plassen skal i hvert fall ha vært på 30-40 mål.²¹ Jordveien var frasolgt gården Holm, men det var ikke utstedt noe dokument i den forbindelse. Olea Eriksdatter erklærte at hun bare hadde vitner som kunne bevise at boet var eier av jordstykket som for øvrig ble taksert til 70 spesidaler.

Husbygningene på plassen bestod av en påbegynt stue, uten tak, og en fjøsbygning. I sistnevnte hus ser det ut til å være et beboelig værelse, og det må ha vært der familien holdt hus mens stuebygningen var under bygging. Så det må ha vært en kummerlig tilværelse i Lia den første tiden etter at familien kom dit. De to husene ble taksert til 16 spesidaler.

Boet eide ikke noe løssøre, Olea erklærte at de ubetydelige løssøremidlene som fantes tilhørte Abraham Fløysbonn (som for øvrig var hennes stefar, han var da leilending på Fløysbonn som tilhørte Ljangsodset). Men siden dette ikke var dokumentert av Abraham, så ble løssøret likevel taksert. Av de fåtallige løssøremidlene var det ei ku med verdi 8 spesidaler, det var det eneste dyret de hadde på plassen.

Det var ellers gjeld i boet på 7 spesidaler til Thorer Jørgensen Kjenslie, 8 spesidaler til Abraham Fløysbonn og 4 spesidaler til svigersønnen Petter Olsen.

22. november 1836 ble det holdt skifteforhandlinger ved Akers tingsted i Oslo (Gamlebyen). Der møtte Abraham Fløysbonn og la frem en kvittering som viste at han hadde kjøpt de registrerte løssøreeffektene på en offentlig auksjon 17. februar 1836, dette var en tvangsauksjon. Det tyder på at det var tatt opp lån med pant i løssøret, og at lånet så var misligholdt. Abraham har nok kjøpt en del av løssøret i boet etter Ole Johannesen for å hjelpe sin stedatter som tydeligvis har beholdt dette til sin disposisjon. Ved skifteforhandlingen møtte også Jens Larsen Holm med sin kurator Anders Christiansen. På denne tiden ble det også holdt skifte etter Jens' far Lars Christiansen Ås, og der ble det bestemt at Jens skulle overta gården Holm. Jens bekreftet nå at faren hans hadde solgt det aktuelle jordstykket fra Holm til den avdøde for 100 spesidaler. Med i kjøpet fulgte rett til havn i Holms utmark for én ku og fornødent gjerdefang samt brenneved av kvist og stubb etter

21 Dette ble opplyst i forbindelse med en auksjon over Lia i 1853. I en kunngjøring står det om «Forpagtningsretten til Pladsen, stor 30 a 40 Maal».

utvisning.

Boet ble først sluttet 6. september 1837 på sorenskriverens kontor i Christiania. Årsaken til at det tok så lang tid var at man ventet på å få utstedt et hjemmelsdokument på plassen Lia. Dette var ikke blitt gjort, og nå var det bestemt at skiftet likevel skulle slutes og det skulle holdes utlodning av arvemidlene. Det var da bestemt at enken Olea Eriksdatter skulle innløse plassen Lia for den takserte verdi. Bruttoverdien i boet var på 86 spesidaler. Fratrasket de tre gjeldspostene på til sammen 19 spesidaler og skiftesomkostninger på 8 spesidaler og 42 skilling ble nettoformuen på 58 spesidaler og 78 skilling. Dette ble utlagt med en halvpart til enken (boslodd) og en halvpart til de fire døtrene som da arvet litt over 7 spesidaler hver. Utleggene ble da gjort hos enken av løsningssummen. Sønnen Johan ble rett og slett uteglemt ved utleggingen av denne arven. Men han fikk likevel sin farsarv da det senere ble skiftet etter moren og stefaren i begynnelsen av 1850-årene.

Ole Johannesen og familien hans har etter alt å dømme vært de første husmannsfolkene i Lia. De måtte selv bygge seg hus der, og Lia er ikke oppført i manntallene fra 1833 og 1834. Både i 1833 og 1834 er Ole oppgitt å være eier av jord for 100 spesidaler mens han bodde på Rosenholm. Og han hadde kjøpt jord for det samme beløpet i Lia, selv om han tydeligvis aldri hadde fått noe papir på det. Muligens har det i praksis blitt foretatt et makeskifte her. Ole kan ha byttet bort jord i Rosenholm mot jord av tilsvarende verdi i Lia. Det betyr at han hadde kjøpt jord i Lia og solgt jord i Rosenholm, for samme beløp. Deretter solgte Lars Christiansen Ås plassen Rosenholm til sønnen Jens, og Ole flyttet til Lia og ble bruker der en kort tid før han døde. 28. februar 1851 ble det tinglyst en skriftlig seddel som viste at Jens Larsen og faren Lars Christiansen tilstod å ha solgt et stykke jord for 100 spesidaler til Ole Johannesen, hans kone og deres barn, som de skulle ha til sin eiendom så lenge de levde. Denne seddelen er ikke datert. Noen dager før tinglysningen ble seddelen fremvist ved skiftet etter Jens Larsens kone, og det går frem av skiftet at handelen dreide seg om plassen Lia. Jordstykket som ble solgt var ikke særskilt skyldsatt, så i virkeligheten dreide det seg nok om en bruksrett til jorda. For det var nettopp bruksretten til Lia som ble solgt på en auksjon i 1853, bruksretten der er også omtalt tidligere. Ved flere anledninger er Lia i kildene også kalt for et arvefeste. Lia ble ikke skyldsatt og fradelt Holm før i 1903.

I begynnelsen av 1853 ble det inngått en kontrakt mellom Jens Larsen Holm (med kurator Johan Haslum) og Jens Christophersen Grønmoie om bruken av Holm for de neste fem årene. Det var knyttet en rekke vilkår til denne bruken, og ett av dem lød som følger: «Har Brugeren Ret til at benytte de Arbeidsdage som svares af Pladsen Lia.» Det betyr at husmennene i Lia hadde arbeidsplikt på Holm, og antagelig var dette slik helt fra plassen ble tatt i bruk av Ole Johannesen fra midten av 1830-årene. Denne arbeidsplikten er omtalt under åpningen av skiftet etter Olea Eriksdatter og hennes andre mann i Lia høsten 1853. Den bestod av «aarlig 5 Maal Skuur og 3 Slaattedage til Gaarden Holm». Husmennene i Lia måtte altså hvert år stå for innhøstingen av fem mål korn på Holm (trolig bare skjæringen av kornet), i tillegg til å være med tre dager i slåttene.

Da Ole og Oleas eldste datter Maren ble konfirmert høsten 1832, bodde hun på Fløysbonn. Da har hun trolig vært i tjeneste der hos sin mormor Anne Nilsdatter (ca. 1763–1851) og hennes mann Abraham Torgersen Fløysbonn (ca. 1770–1858). De var leilendinger under Ljansgodset på Fløysbonn frem til 1842 eller 1843, men ble boende videre på Fløysbonn som innerster til de døde der som fattiglemmer. Maren er ellers oppført som tjenestejente på Fløysbonn i manntallet fra 1834. Senere var hun som nevnt i tjeneste på Bernhus hvor også hennes kommende ektemann

bodde en tid. Etter at Maren Olsdatter og Christian Petter Olsen giftet seg i 1836, bosatte de seg i Lia hos Marens mor og søsken. Her fikk de som nevnt etter hvert tre barn. Olea Eriksdatter giftet seg på nytt 28. juni 1841 i Oslo hospital kirke med enkemann Frantz Bergersen. Frantz var født 1788 på gården Skrammerud i Trøgstad, han giftet seg første gang 1808 i Trøgstad med Pernille Syversdatter som døde som fattiglem på Lensmannseter i Aker på sensommeren 1838. De er registrert flyttet fra Trøgstad til Aker med fire barn i 1828. Da han giftet seg med Olea, bodde Frantz på en av Prinsdals-gårdene i Aker. Olea er fortsatt oppført som enke i Lia ved manntallet fra 1842, men her er manntallet tydeligvis ikke oppdatert i forhold til hennes sivilstatus. Og hennes nye mann er ikke kommet med. Det ser ut til at manntallsføreren bare har kopiert opp opplysningene fra året før og lagt på ett år i alder. Økonomien til Frantz og Olea ser ikke ut til å ha vært særlig bra, i hvert fall ikke den første tiden de var gift. 2. juni 1842 ble det nemlig avholdt en såkalt eksekusjonsforretning i plassen Lia under Holm hos beboeren Frantz Bergersen. Det ble da tatt utlegg av lensmann Paulsen i taksert løsøre og gjort innførsel i arvefeste Lia under Holm for 16 spesidaler og 58 skilling. Frantz kan ikke ha klart å gjøre opp for seg økonomisk. 17. oktober 1843 ble det nemlig holdt en offentlig auksjon i plassen Lia under Holm over bruksretten til plassen og husbygningene der. Dette ble gjort etter krav fra lensmann Paulsen etter en tidligere avholdt eksekusjonsforretning. Denne auksjonen kjennes bare fra diverse aviskunngjøringer, så det er ikke kjent hva utfallet ble. Men det er grunn til å tro at Christian Petter Olsen kan ha kjøpt halvparten av bruksretten til Lia, han var i hvert fall eier av den da han døde. I 1838 hadde det for øvrig blitt annonsert en auksjon over arvefesteeiendommen Lia under Holm, men omstendigheten rundt denne kjennes ikke. Men det ser jo ut til at familien i Lia beholdt plassen den gangen.

Frantz og Olea bosatte seg nå på plassen Nordre Asperud under Lerdal, der er de oppført som innerster i manntallet fra 1843 sammen med den yngste datteren Oline.²² På denne tiden var altså Asperud delt i to plasser. Datteren Maren med familie ble boende noen år til i Lia før de bosatte seg på Grønland hvor både Maren og Christian Petter døde av kolera med bare noen dagers mellomrom i 1850. Christian Petter døde 15. oktober, han var da sykeoppasser og oppholdsstedet var Sødrringgården på Grønland. Maren døde seks dager senere, oppholdsstedet ble da bare oppgitt som Grønland.

Skiftet etter Christian Petter Olsen og Maren Olsdatter ble åpnet 16. januar 1851, da ble boet deres registrert og taksert i Sødrringgården på Grønland hvor de avdøde hadde hatt sin siste bopel. De etterlatte barna ble da oppgitt å være Eline (13 1/2 år) og Anne Mathea (11 1/2 år). Eline er henne som ble skrevet Lia ved dåpen og i manntallet fra 1843. Årsaken til at det gikk en del tid før boet ble registrert og taksert, var at det først ble opplyst at de avdøde ikke etterlot seg noen verdier. Men det viste seg å være feil. De var nemlig i besittelse av en liten arvefesteløkke under gården Holm i Aker (altså i Lia). Og så var det en svoger av Christian Petter som hadde tatt i sin besittelse en del verktøy, svogeren het Peer Olsen og bodde i glassmester Evsensens gård på Grønland. Svogeren Anton Lurhullet eller Lien hadde bemektiget seg de øvrige etterlatenskapene bestående av sengeklær, løsøre m.m. Sistnevnte svoger (g.m. Marens søster Anne) hadde for øvrig tatt til seg den eldste datteren. Dette løsøret ble nå tilbakeført til værelset i Sødrringgården og taksert til 12 spesidaler og 9 skilling. Dessuten oppgav Martin Ljan at boet eide en del tømmer m.m. på plassen Lia under Holm (4 tylfter grantømmer) og noe utstyr på Lerdal og Asperud. På sistnevnte sted var det bl.a. et par kjerrehjul. Dette hadde blitt taksert av Martin Ljan og H. Hansen til 7 spesidaler og 24 skilling. Man antok videre at boet hadde noe gjeld.

22 Man skulle tro at i hvert fall den tolv år gamle sønnen Johan også fortsatt bodde hjemme, kanskje er han bare uteglemt i manntallet?

Den yngste kjente datteren Karen Oline hadde dødd 12. september 1847, oppgitt dødsårsak var forkjølelse! I følge kirkeboka var oppholdsstedet hennes da plassen Lia under Holm, men i følge dødsfallsprotokollen var dødsstedet Grønland. Den eldste datteren Eline (Lia) døde 2. januar 1852 av nervefeber og tæring. I følge kirkeboka var oppholdsstedet hennes da Lia av Holm, og begge foreldrene var døde av kolera på Grønland. Eline ble betegnet som «fattiglig», noe som innebærer at hun ble gravlagt på fattigvesenets bekostning. Men skifteforhandlingsprotokollen (foreldrenes skifte) forteller at Eline avgikk ved døden under hennes tilhold hos Peder Olsen i glassmester Evsensens gård på Grønland. Så hvis dette stemmer, må Eline (Lia) ha flyttet tilbake til Grønland til det som må ha vært en inngiftet onkel på hennes farsside. Det er tydelig at denne familien har regnet Lia som sitt egentlige bosted, selv etter at de rent faktisk hadde flyttet inn til Grønland.

Skiftet etter Christian Petter Olsen Lia og hustru Marie Olsdatter (som de da kalles) ble sluttet først 24. oktober 1854. Det var blitt solgt løpsøreeffekter fra boet på auksjoner både på gården Holm og på Grønland, dessuten var boets andel i bruksretten til plassen Lia solgt på auksjon 1. november 1853 for 54 spesidaler og 110 skilling. Boets bruttov verdi var på 76 spesidaler og 97 skilling. Fratrasket skiftesomkostninger og gjeld var boets nettoverdi på 33 spesidaler og 8 skilling. Dette gikk i arv til det eneste gjenlevende barnet som var den 15 år gamle datteren Anne Mathea. Hun oppholdt seg på denne tiden hos en Christian Gudmundsen i Ingebrigtsens gård på Grønland og hadde fått oppnevnt vognmann Ole Christiansen som verge.

Frantz Bergersen og Olea Eriksdatter må senere ha flyttet tilbake igjen til Lia, der bodde de nemlig begge da de døde i begynnelsen av 1850-årene. Frantz døde av «brystsvaghet» 20. april 1852, han kalles da husmann. Og Olea døde av kolera 7. oktober 1853, slik som hennes datter og svigersønn hadde gjort tre år tidligere. Det var også andre med tilknytning til Holmlia som døde i en av de mange større og mindre utbrudd av kolera som rammet Christiania og Aker på denne tiden. Kirstine Johansdatter på Holm, kona til Jens Larsen Holm, døde også av kolera i 1850. Hun ble ikke mer enn 35 1/2 år gammel. Det er ellers verdt å merke seg at begge ektefellene til Olea Eriksdatter døde av sykdommer i brystet, oppgitt som hhv. brystsyke og brystsvakhet. Sannsynligvis har de dødd av lungetuberkulose som også var en vanlig dødsårsak på denne tiden.

Frantz og Olea kan muligens ha flyttet til Lia da stedatteren/datteren Maren Olsdatter og hennes familie flyttet til Grønland, men det kan også ha skjedd senere. Ellers bodde jo stedatteren/datteren Anne Olsdatter og hennes familie en tid i Lia, de er i hvert fall nevnt der i 1851. Men fra våren 1854 var sistnevnte husmenn i Nordre Kjenslie under Holm i noen år.

Etter at Frantz døde, ble Olea sittende i uskiftet bo. Skiftet etter dem begge ble åpnet 20. oktober 1853 og sluttet 20. november 1854. Ved registreringen av boet deres i Lia ble Ellef Rosenholm og Johan Aas oppnevnt som lagrettes- og takseringsmenn. Oleas arvinger og barn fra ekteskapet med Ole Johannesen ble oppgitt som følgende: 1) Johan Olsen (blir 23 år 29. januar 1854, hjemme), 2) Maren Olsdatter (døde høsten 1850, men har etterlatt seg datteren Anne Mathea Pettersdatter som er omtrent 14 år og som oppholder seg i Halsethgården på Grønland), 3) Anne Olsdatter (g.m. Anton Halvorsen Kjenslie under Holm), 4) Petro Olsdatter (g.m. Hans Andreassen Østli under Østre Greverud) og 5) Oline Mathea Olsdatter (blir 19 år i desember, er i tjeneste). Johan var ennå ikke fullmyndig og hadde Halvor Lerdal som kurator, Anne Mathea og Oline Mathea hadde gårdbruker Martin Christiansen Ljan som verge. Verdien i boet bestod av halve bruksretten til plassen Lia (den andre halvparten tilhørte dødsboet etter datteren og svigersønnen), husbygninger, løpsøre og

en liten fordring. Bruksretten ble taksert til 200 spesidaler, men det ser ut til å gjelde hele plassen. Husene ble taksert til 10 spesidaler og 60 skilling og løssøret til 49 spesidaler og 58 skilling. En del av løssøret bestod av to kyr taksert til 7 og 9 spesidaler (eneste dyr i boet) og avling på omtrent 5 skippund høy, 8 tønner bygg, 6 tønner havre og 12 tønner poteter. Ved skifteforhandlingene 3. oktober 1854 ble det anmeldt fem nye arvinger. Dette var barna til Frantz Bergersen fra hans første ekteskap med Pernille Syversdatter. Siden det ikke hadde blitt skiftet etter Frantz tidligere, hadde de krav på halve boet. Disse arvingene og barna ble oppgitt som følgende: 1) Cecilie Frantzdatter (g.m. Arne Olsen Haslestad i Våle sogn i Jarlsberg fogderi), 2) Syver Frantzen (43 år, boende i Hovin anneks til Spydeberg), 3) Paul Frantzen (40 år, boende på kjøpmann Frølichs løkke), 4) Johan Frantzen (33 år, boende på Slime i Aker) og 5) Inger Margrete (g.m. konstabel Mathis Olsen i Horten). Ved en auksjon avholdt 1. november 1853 hadde alle verdiene i boet blitt solgt. Salget av løssøret innbrakte 72 spesidaler og 11 1/2 skilling, salget av boets halvpart av bruksretten i Lia (inkludert husene og noe tillagte renter) innbrakte 152 spesidaler og 49 1/2 skilling. Medregnet 4 spesidaler og 24 skilling i oppfostringsbidrag som Syver Frantzen skyldte boet, ble boets bruttoformue på 228 spesidaler og 85 skilling. De tre yngste døtrene til Olea hadde ikke tidligere fått utbetalt sin farsarv, og sønnen Johan hadde som tidligere nevnt blitt uteglemt ved utleggingen av farsarven. Etter en litt spesiell utregning fikk nå disse fire barna utlagt sin farsarv på 7 spesidaler og 84 skilling hver.²³ Svigersønnen Anton Halvorsen Kjenslie (som var nabo) og sønnen Johan Olsen (som bodde hjemme) hadde hatt tilsyn og pleie med Olea Eriksdatter under hennes sykdom, for dette fikk de utbetalt 2 spesidaler og 48 skilling hver. Ellers fikk Anton Halvorsen Kjenslie også igjen 6 spesidaler han hadde utlagt for begravelsen til svigermoren. Tillagt skiftesomkostninger og noen andre små utgifter ble boets totale utgifter på 57 spesidaler og 105 skilling. Nettoformuen i boet ble da på 170 spesidaler og 100 skilling. Dette ble utlagt med en halvpart til arvingene etter Frantz Bergersen og en halvpart til arvingene etter Olea Eriksdatter, slik at sønnene fikk dobbelt så mye som døtrene.

Som tidligere nevnt ble bruksretten til Lia solgt på en auksjon 1. november 1853. Halvparten av bruksretten tilhørte da boet etter Olea Eriksdatter og hennes andre mann Frantz Bergersen, den andre halvparten tilhørte boet etter Oleas datter Maren Olsdatter og hennes mann Christian Petter Olsen. Og det er altså grunn til å tro at Christian Petter Olsen kan ha kjøpt halve bruksretten til Lia i en offentlig auksjon i 1843. Ved auksjonen i 1853 ble de to halvdelene av bruksretten i første omgang solgt hver for seg. Oleas sønn Johan Olsen fikk tilslag på den halvparten (inkludert påstående hus) som hadde tilhørt Olea og Frantz for 133 spesidaler, og Oleas svigersønn Anton Halvorsen Kjenslie fikk tilslag på den halvparten (her nevnes ikke hus) som hadde tilhørt Maren og Christian Petter for bare 50 spesidaler. Etter dette legges hele bruksretten til Lia (med påstående hus) ut på salg ved auksjonen, uten at det gis en forklaring på hvorfor det blir gjort på denne måten. Tømmermann Kristoffer Monsen fikk nå tilslag på Lia etter at han gav det høyeste budet på 201 spesidaler. Kjøpesummen ble fordelt med 146 spesidaler og 10 skilling til boet etter Olea og Frantz, og 54 spesidaler og 110 skilling til boet etter Maren og Christian Petter. Fordelingen skulle stå i samme forhold som budene på de to halvpartene. Konstituert sorenskriver og auksjonsforvalter Claus Heiberg utstedte auksjonsskjøte til Kristoffer Monsen på bruksretten og husene i Lia. Skjøtet er datert 25. april 1855 og tinglyst på vintertinget for Akers tinglag som ble avholdt 28. og 29. februar 1856.

²³ Johan skulle egentlig ha arvet dobbelt så mye som hver av sine søstre, men han må ha gått med på å dele farsarven likt med dem. Men arven etter moren ble fordelt etter arvereglene som gjaldt frem til 1854 (året etter at moren døde), hvor sønner arvet dobbelt så mye som døtre.

Kristoffer Monsen var født 26. februar 1819 på plassen Monsrud under Spetalen i Vinger. 31. desember 1857 fikk ungkar Kristoffer Monsen Monsrud utstedt flytteattest av presten i Vinger. Det ble da opplyst at han hadde flyttet til Oppegård anneks, Nesodden, og at han hadde vært der i ni år. Kirkeboka for Nesodden prestegjeld viser at han hadde flyttet fra Vinger for å bli dagarbeider på Bekkensten, Oppegårdeie. Bekkensten var på denne tiden husmannsplass under Vestre Oppegård på Svartskog. Og Kristoffer må altså ha flyttet dit omkring 1848. Han giftet seg 14. november 1861 i Oppegård kirke med enken Anne Maria Olsdatter, han bodde da fortsatt på Bekkensten. Det er derfor lite trolig at Kristoffer Monsen noen gang har bodd i Lia, og han har sannsynligvis heller aldri brukt plassen selv.

Ved en skylddelingsforretning avholdt 6. juli og tinglyst 19. juli 1861 ble Rydningen (også skrevet Rønningen, den første tiden ble også Skovengen brukt) fradelt eiendommen Øvre Ljan. Da hadde Øvre Ljans eier, Martin Christiansen, allerede solgt denne delen av gårdens utmark bestående av et stykke myr og skogmark til Kristoffer Monsen. Skjøtet til Kristoffer på Rydningen er datert 29. oktober og tinglyst 6. november 1863. Anne Maria og Kristoffer bosatte seg på Rydningen og var der til de døde i hhv. 1884 og 1899. Da kona døde, ble Kristoffer også kalt for tømmermann, så han har nok arbeidet som det i tillegg til at han drev Rydningen. Kristoffer var eier av Rydningen helt til han døde, med unntak av perioden 1869–73. Se mer om dette i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger.

Anne Maria Olsdatter var født 16. november 1816 på plassen Nyborg under Østby i Kråkstad. Hun fikk ingen barn med Kristoffer, men da hun døde etterlot hun seg datteren Maren Hansdatter fra et tidligere ekteskap. Maren var gift med Ole Amundsen som var portner i Christiania. Hun arvet Rydningen fra stefaren sin etter et testamente fra 1892. Maren Amundsen (som hun senere ble kalt) mistet både sin ektemann og stefar i 1899, men bosatte seg aldri på Rydningen. Rydningen ble solgt til fru Mathilde Oppegaard for kr 3 000, hun solgte videre til snekker Sigurd Johansen for kr 4 300. Mathilde Oppegaard hadde ikke fått noen tinglyst hjemmel til Rydningen, så Maren Amundsen måtte utstede skjøtet til Sigurd Johansen, det er datert 20. august og tinglyst 7. september 1906.

Da folketellingen ble tatt opp siste dagen i 1865, var det kommet en ny familie til Lia:

1865:

Ole Halvorsen, forpakter, familiefar, gift, 47 år, født i Enebakk

Johanne Hansdatter, hans kone, 49 år, født i Ås

Johan Olsen, sønn, ugift, 20 år, født i Ås

Gina Olsdatter, datter, ugift, 17 år, født i Ås [fødestedet er trolig feil]

Dyr: 3 store kveg, 2 får

Utsæd: 1/2 tønne bygg, 1 tønne havre, 3 tønner poteter

På sensommeren i 1857 giftet Ole Halvorsen og Anne Sofie Johannesdatter i Åsbråten seg. En av forloverne var da brudgommens navnebror Ole Halvorsen Lia. Sistnevnte er nok samme mann som var forpakter i Lia i 1865. Og 30. september 1860 ble sønnen Johan Olsen konfirmert i Østre Aker kirke (bare 25 dager etter at kirken ble innviet), Johans oppholdssted var da «Lien af Holm». Denne familien må altså ha vært en god del år i Lia da tellingen ble tatt opp i 1865. Det har ikke vært

mulig å finne ut mer nøyaktig om når denne familien overtok i Lia, men de ble boende der helt til Ole og Johanne døde noen år etter århundreskiftet. Det er godt mulig at Ole Halvorsen kan ha kjøpt bruksretten til Lia av Kristoffer Monsen kort tid etter at sistnevnte fikk tinglyst sin bruksrett der tidlig i 1856.

Ole skal være født 1819 i Enebakk, men det har ikke vært mulig å finne dåpen hans i kirkeboka for Enebakk i tiden rundt 1819. Han er heller ikke funnet konfirmert i Enebakk. Johanne var født 7. september 1817 på plassen Sjøskogen under Nøstvet i Nordby anneks under Ås prestegjeld. Ungkar Ole Halvorsen (27 år) og pike Johanne Hansdatter (28 år) giftet seg 16. mars 1846 i Ås prestegjeld. Oles føde- og oppholdssted og Johannes fødested ble da oppgitt som Nøstvetplass. Men det kan ikke være riktig for Oles del, i hvert fall ikke fødestedet.

Kjente barn (de etterlot seg ikke flere enn disse barna):

1. Johan, f. 10. august 1846, ved dåpen 20. september 1846 bodde familien på Nøstvet i Nordby i Ås og Ole var husmann (de må ha bodd på en plass under Nøstvet)
2. Gina Helene, f. 26. september 1849, ved dåpen 28. oktober 1849 bodde familien på Myren under Skullerud i Aker og Ole var arbeidsmann

Flyttelistene i kirkebøkene for Ås og Aker viser at familien flyttet fra Nøstvetplass i Ås til Skullerud i Aker med attest datert 15. oktober 1849. Men flyttingen har nok foregått tidligere. Attesten ble forevist sognepresten i Aker 28. oktober 1849 i forbindelse med at Gina Helene ble døpt. Gina ble født 19 dager før flytteattesten ble utstedt, men hun er i alle kilder (unntatt folketellingen fra 1865) oppgitt å være født i Aker eller Østre Aker.

Da boet etter Gunhild Kjeldsdatter ble registrert og taksert på plassen Sjøskogen under Nøstvet 17. februar 1864, er datteren Johanne oppgitt å være gift med Ole Halvorsen Lien i Aker.

Beboerne i Lia kan følges videre i folketellingen fra 1875:

1875:

Ole Halvorsen, husfader, gift, jordbruker og urmaker, født 1819 i Enebakk sogn og prestegjeld

Johanne Hansdatter, hans kone, født 1817 i Nordby sogn i Ås prestegjeld

Maren Karoline Johanne Lie, sønnedatter, født 1873 i Kristiania

Malla Lovise Larsdatter, hustruens søsterdatter, født 1866 i Nordby sogn i Ås prestegjeld

Mathea Martinsdatter, tyende, ugift, tjenestepike, født 1842 i Grue sogn og prestegjeld i Solør

Janna Martinsdatter, pleiedatter i huset, født 1872 i Østre Aker

Johannes Nilsen, losjerende, ugift, jernbanearbeider, født 1845 i Arvika, Värmland, Sverige, svensk

Erik Nilsen, losjerende, ugift, jernbanearbeider, født 1847 i Arvika, Värmland, Sverige, svensk

Nils Andersen, losjerende, ugift, jernbanearbeider, født 1853 i Arvika, Värmland, Sverige, svensk

Dyr: 3 kyr

Utsæd: 3/4 tønne bygg, 2 skålpund gressfrø, 4 tønner poteter

Malla Lovise Larsdatter var født på Solberg i Nordby anneks under Ås prestegjeld, hun var datter av Johannes yngre søster Matea (f. 1826) som døde på Bølstad i Nordby i 1874.

Janna Martinsdatter var født i Lia. Hun kalles pleiedatter i huset (altså hos Ole og Johanne), hennes

biologiske mor var tjenestepiken Mathea Martinsdatter som var født i Grue og hadde vært åtte år i Christiania da datteren ble født.

De tre svenske jernbanearbeiderne var engasjert i utbyggingen av Smålandsbanen som stod ferdig i slutten av 1870-årene (strekningen mellom Christiania og Fredrikshald (Halden) ble åpnet 2. januar 1879). Men det var først ved omleggingen i første halvdel av 1920-årene at jernbanetraséen ble lagt rett nedenfor husene i Lia.

Da folketellingen ble tatt opp siste dagen i 1875, hadde Ole og Johannes to kjente barn flyttet hjemmefra, ved denne tellingen bodde de sammen i Storgata 28 i Christiania. Johan Lie var da enkemann og urmaker. Søsteren Gina Helene Lie var ugift og husholderske, hun ser ut til å ha stelt for broren sin. Johan Lie hadde bosatt seg som ungkar i Storgata 28 senest en gang i 1870.

Ungkar og urmaker Johan Olsen Lie (26 år) giftet seg 28. oktober 1872 i Ås prestegjeld med pike Maren Karoline Hansdatter (22 år). Johan bodde da i Christiania hvor han hadde etablert egen urmakerforretning to år tidligere. Maren Karoline var født 30. april 1850 på To i Nordby anneks under Ås prestegjeld. Hun døde i barsel feber 4. juni 1873, 16 dager etter at hun fødte datteren Maren Karoline Johanne som bodde i Lia hos sine besteforeldre i 1875. Da kona døde, bodde Johan i Storgata 28 (samme sted som i 1870 og 1875) hvor han også hadde sin urmakerforretning på denne tiden. Enkemann og urmakermester Johan Olsen Lie giftet seg 11. november 1881 i Grønland kirke med jomfru Karoline Andersen. Johan bodde da i Storgata 16 i Christiania på samme adresse hvor han nå hadde sin urmakerforretning. Karoline var født 29. desember 1861 i Christiania, familien bodde da i Lakkegata 20. Johan ble senere eier av Lia, men bodde aldri der selv som voksen, se mer om ham senere i artikkelen.

Gina Helene Lie giftet seg 2. februar 1879 i Østre Aker kirke med Lars Johansen Ihlen. Lars var født 31. august 1849 i Eidsberg, da han giftet seg var han urmaker og bodde i Akersgata 21 i Christiania. Gina Helene bodde i Lia da hun giftet seg. Da datteren Olga Josefine ble født i 1881, bodde de på Bekkelaget. I 1885 og 1891 bodde de i Fridtjovs gate 6 på Vålerenga. I 1881 og 1885 var Lars urmakersvenn, sistnevnte år arbeidet han hos urmaker Johan Lie (svogeren) i Storgata. Og da folketellingen ble tatt opp nyttårsdagen 1891, ble Lars kalt urmakermester. Urmakermester Lars Johansen Ihlen døde 22. mai 1891 ved egen hånd. Han ble funnet kvalt hjemme på loftet dagen etter med en snare om halsen og fikk amtets tillatelse til å jordfestes. Lars etterlot seg tre barn. Gina Helene Ihlen døde som enke på Diakonhjemmet i 1924, men hadde da fortsatt bopel i Fridtjovs gate 6 på Vålerenga, hun ble gravlagt på Nordstrand kirkegård.

Gina Helene og Lars' datter Olga Josefine bodde senere med mann og barn i Lia, se mer om dem senere i artikkelen.

Beboerne i Lia kan følges videre i folketellingene:

1891:

Ole Halvorsen, gift, født 1819 i Enebakk, bruker av jord og urmaker

Johanne Larsdatter, hustru, født 1817 i Ås [patronymet er feilskrevet, det skal være Hansdatter]

Janna Olsen, oppfostringsbarn, ugift, født 1872 i Aker, hjelper til ved jordbruket, kreaturstell og husvesenet

Opplysningene om dyr og utsæd gikk tapt ved en brann i SSB i 1939.

Oppfostringsbarnet Janna Olsen må være den tidligere pleiedatteren fra 1875 som da kalles Janna Martinsdatter. Moren har flyttet fra Lia og latt Ole og Johanne ta seg av datteren. Etternavnet Olsen er nok en avledning av patronymet Olsdatter og viser tilbake på pleiefaren Ole Halvorsen.

1900:

Hovedbygningen

Gustav Kristiansen, husfar, gift, forpakter, født 1864 i Blaker [fødselsåret er feil]

Hanna Kristiansen, husmor, gift, født 1859 i Aker

Karsten Kristiansen, sønn, født 1896 i Aker

Anida Kristiansen, datter, født 1897 i Aker [fornavnet er feilskrevet, det skal være Alida]

Føderådshus

Ole Halvorsen, husfar, gift, intet erverv, har understøttelse av sin sønn, født 1819 i Enebakk

Johanne Hansen, husmor, gift, født 1816 i Ås [fødselsåret er feil]

Det var utsæd av korn eller poteter, de hadde kreatur, bikuber, kjøkkenhage og frukthage.

Gustav Kristiansen giftet seg 22. november 1896 i Grønland kirke med Hanna Andreassen. Det var begges første ekteskap. Gustav var født 1866 i Aurskog og var dagarbeider på Taraldrud i Ski da han giftet seg. Hanna var født 1859 i Østre Aker og bodde på Langerud i Aker da hun giftet seg.

Barn:

1. Carsten Andreas Emanuel, f. 28. april 1896, ved dåpen 1. januar 1897 bodde familien på Langerud i Østre Aker og Gustav var gårdbruker

2. Alida Ingara, f. 19. mai 1897, ved dåpen 21. november 1897 bodde familien på Langerud i Østre Aker og Gustav var gårdbruker

3. Edel Alvilde, f. 17. april 1902, ved dåpen 4. mai 1902 bodde familien på Lindern i Vestre Aker og Gustav var forpakter

Gustav Kristiansen var født 27. april 1866 på Grindbakken i Blaker anneks under Aurskog prestegjeld. Hanna Andreassen var født 20. mars 1859 på Langerud i Aker (Østre Aker fra 1861).

Denne familien kan altså bare ha bodd i Lia en kort tid rundt århundreskiftet. I 1910 og 1920 bodde familien på plassen Haugen under Krokhol i Ski. I 1910 kalles Gustav forpakter. I 1920 kjørte han tømmer og ved med egen hest for Kråkstad kommune²⁴, han drev også litt jordbruk for egen husholdning. I 1920 ble det opplyst at Hanna hadde født tre barn som alle levde. Gustav døde som småbruker på Haugen, Siggerud i 1930, Hanna døde først i 1951. Haugen (102/6) ble fradelt Krokhol som eget brukt i 1922 og skjøttet til Hanna Kristiansen, ved hennes død ble bruket skjøttet til sønnen Karsten. Haugen har i dag adresse Sandbakkveien 39 og ligger rett innenfor grensen til Nordre Follo kommune.

Lia ble fradelt Holm ved en skylddelingsforretning avholdt 21. oktober og tinglyst 6. november

²⁴ Ski var på denne tiden en del av Kråkstad kommune. Kråkstad kommune ble delt i Kråkstad og Ski kommuner i 1931, disse ble slått sammen igjen i 1964 under navnet Ski kommune. I 2020 ble Ski kommune slått sammen med Oppegård kommune til Nordre Follo kommune.

1903. Den fradelte parsellen ble ansett å utgjøre 1/8 av Holm og fikk derfor en skyld på 1 mark og 10 øre. Parsellen var da solgt til urmaker Johan Lie for 3 700 kroner. Lias grenser ble beskrevet som følger: «Parsellens nordvestre hjørne er i en nedsat pæl ved en vei der fører til parsellen, grænsen gaar saa i sydlig retning gjennom 6 jernbolte, bøier saa i sydøstlig retning til et gjerde, følger saa dette gjerde i østlig retning til skoven, grænsen gaar siden i samme retning gjennom 4 jernbolte til en merket furu ved Prinsdahl eiendom, gaar saa i nordlig retning gjennom merkede trær først langs Prinsdahl, siden langs Lerdahl eiendom til den støder mod Lies eiendom Ravnaasen, følger saa denne eiendom i vestlig retning til en nedsat pæl, saa et lidet stykke i sydlig retning til en pæl, saa igjen et lidet stykke i vestlig retning til udgangspunktet.»

Av skylddelingsforretningen går det altså frem at Lia grenset til eiendommene Prinsdal (som er Nedre Prinsdal) og Lerdal i øst og til eiendommen Ravnåsen i nord (altså ikke til Skovbakken som man kanskje skulle tro, dette bekreftes av flere kilder), det var altså den helt nordøstlige delen av Holm som ble fradelt. Ravnåsen hadde for øvrig tilhørt Johan Lie helt fra 1873, så han eide nå et ganske stort sammenhengende område på Holmlia. Lia fikk bruksnummer 6 under matrikelgården Holm og Ås (gårdnummer 191), skjøttet fra Håkon Iversen Holm til Johan Lie er datert 18. februar og tinglyst 19. februar 1904. Håkon hadde kjøpt Holm av moren sin i 1902, men gården ble solgt på tvangsauksjon bare tre år senere.

Urmaker Johan Lie bodde på denne tiden på Bekkelaget, han bodde aldri selv på Holmlia i sitt voksne liv etter at han flyttet fra Lia. Men hans foreldre, Ole og Johanne Halvorsen, ble boende i Lia til de døde hhv. 10. september 1905 og 20. september 1912. Men de siste årene av sitt liv var de ikke selv brukere av Lia, de ble forsørget av sønnen sin.

Den videre historien til Lia som eget skyldsatt bruk, og til de som da bodde der, skal det ikke gås så grundig inn på her. Men i 1910 var det kommet to nye familier til Lia. I det ene huset bodde da arbeider Edvard Hermansen med kone og tre barn, i det andre bodde enken Johanne Halvorsen og hustømmermann Einar Eriksen med kone og to barn. Einars kone, Olga Josefine, var født på Bekkelaget i 1881, men vokste opp på Vålerenga. Hun var datterdatter til Johanne og dermed niese til Lias eier Johan Lie. Einar hadde også bakgrunn fra Holmlia, han var nemlig født på Skovbakken i 1884. To eller tre år senere flyttet familien til Fjeldstad (183/9) på Nordstrand (i dag er adressen Ekebergveien 196), men i begynnelsen av 1900-tallet kom de tilbake til Holmlia. Våren 1902 ble eiendommen Fjeldlund fradelt Holm og solgt til Einar Eriksens far, Hans Eriksen, som bygde seg hus der samme året.²⁵ Sannsynligvis har Einar flyttet med sine foreldre inn på Fjeldlund, han bodde i hvert fall der da han giftet seg i Nordstrand kirke i begynnelsen av 1907. Og allerede i løpet av samme året ser han ut til å ha bosatt seg med familien sin i Lia. I 1917 bodde jord- og steinarbeider Johan Pedersen med kone og åtte barn i det ene huset i Lia, de hadde bosatt seg der i mai i 1913. I

25 Allerede i november 1902 ble det avholdt branntakst over slakter Hans Eriksens tre oppførte bygninger på Fjeldlund. Det var et våningshus på to etasjer med kjeller, et uthus som inneholdt stall, grisehus og slakterbod og et privet (do). Kona til Hans Eriksen døde på Fjeldlund i 1910, men Hans ble boende der som enkemann i noen år til. I 1918 solgte han Fjeldlund ut av familien og flyttet til Kolbotn hvor han i 1919 kjøpte eiendommen Vestbråten (i dag er adressen Fjellveien 52). Enkemann og fhv. slakter Hans August Eriksen (som var hans fulle navn) døde 88 år gammel i 1938, han bodde da fortsatt på Vestbråten på Kolbotn som ble overtatt av datteren Hanna Sofie og hennes mann i 1936. Hans August Eriksen var fra plassen Sønsterud under Fløysbonn som *den gang* tilhørte Aker prestegjeld. Den kjente og allsidige idrettsmannen Harry Johannes Landén (1912-1983), som var født og (hovedsakelig) oppvokst på Fjeldlund, var dattersønn av Hans August Eriksen og kona Hanna Bernette Vilhelmsdatter (gjennom datteren Helene Vilhelmine som var født 1883 på Skovbakken). Familien hans bosatte seg på Fjeldlund en stund etter at foreldrene giftet seg i Døves menighet i Kristiania i 1908 (senest 1910), de ble boende der i en god del år etter at Harrys morfar Hans August Eriksen solgte Fjeldlund og flyttet til Kolbotn.

det andre huset bodde fortsatt Einar Eriksen med familie, men nå var det tre barn i familien. I 1920 bodde fortsatt de samme 15 personene i Lia som tre år tidligere. Nå var Johan Pedersen jordarbeider for Aker kommune, Einar Eriksen var kjører for Aker kommune, han hadde skiftet yrke siden 1917. Johan Pedersen og familien bodde i huset med tre rom og kjøkken (det øverste huset), Einar Eriksen og familien bodde i huset med to rom og kjøkken. I 1923 hadde det ikke skjedd andre befolkningsmessige endringer i Lia enn at også en 47 år gammel ugift stein- og murerarbeider ved navn Olsen hadde flyttet inn der. Einar Eriksen ble nå kalt vognmann, og Johan Pedersen ble kalt jordarbeider.

Urmaker Johan Lie døde i 1942, og året etter døde kona Karoline. Da Johan døde, var han fortsatt eier av både Lia og Ravnåsen, dessuten eide han eiendommen Fjeldvangen (197/29) på Bekkelaget hvor han er oppført i folketellingene både i 1891, 1900, 1910, 1920 og 1923. Johan hadde kjøpt eiendommen allerede i 1875, han bygde seg hus der og bodde i hvert fall på Fjeldvangen fra senest 1886. Arvingene etter Johan og Karoline Lie ble oppgitt som Olga Hveem (f. 1885), Alf Lie (f. 1887) og fru Aase Storm Hansen (f. 1914), de to førstnevnte var deres barn og sistnevnte deres datterdatter.²⁶ I folketellingen fra 1920 blir det opplyst at Karoline Lie hadde født seks barn, men bare to levde, det må da ha vært Olga og Alf. Ved skiftet i 1943 ble de tre arvingene eiere av 1/3 av Lia og 1/3 av Ravnåsen hver. Da jernbanen ble lagt om Hauketo i første halvdel av 1920-årene, ble en liten part av Ravnåsen helt i sørøst liggende inneklemt mellom jernbanens grunn i vest, grensen mot Lerdal i nord og øst og grensen mot Lia i sør, helt adskilt fra resten av eiendommen.²⁷ Det spilte kanskje liten rolle så lenge Johan Lie var eier av både Ravnåsen og Lia. Men nå som arvingene skulle overta, kunne det være praktisk med en grenseendring. Etter deres rekvisisjon ble så den nevnte parten av Ravnåsen på litt over 2 1/2 mål fradelt ved en kart- og oppmålingsforretning med skylddeling ved årsskiftet 1944/45, den fikk en skyld på 1 øre. Eiendomsparten ble så umiddelbart slått sammen med Lia til én eiendom. I 1945 solgte så Aase Storm Hansen sin tredjedel av Lia til Olga Hveem og Alf Lie for 6 000 kroner, det utgjorde en tredjedel av skiftetaksten. Lias areal ble da oppgitt til ca. 88 mål. Samtidig solgte Olga Hveem og Alf Lie sine to tredjedeler av Ravnåsen til Aase Storm Hansen for 9 333,33 kroner, det utgjorde to tredjedeler av skiftetaksten. Ravnåsens areal ble da oppgitt til ca. 64 mål. Alf Lie løste ut sine medarvinger og overtok Fjeldvangen på Bekkelaget. Alf var urmaker, som sin far og farfar, og drev egen urmakerforretning i Prinsens gate 22 i Kristiania/Oslo fra 1913 (etter oppkjøp av en eldre forretning). I 1918 var den blitt Norges største urmakerforretning under navnet Alf Lie.

I 1962 solgte søsknene Olga Lie Hveem og Alf Lie eiendommen Lia til Oslo kommune for 346 500 kroner. Lia ble samme året målt opp til nesten 80 mål. Men det ble ekspropriert ca. 10,8 mål grunn i forbindelse med omleggingen av jernbanen i første halvdel av 1920-årene.²⁸ Tar man også med i beregningen den lille parten av Ravnåsen som ble slått sammen med Lia, så kan Lias opprinnelige areal ved fradelingen fra Holm i 1903 beregnes til nøyaktig 87 997,1 kvm.²⁹ Altså nesten 88 mål, da ser det ut til å være dette arealet som ble oppgitt i 1945.

26 Olga og Alf ble skrevet med fornavnene Olga Severa og Alf Didrik ved dåpen i hhv. Nordstrand kirke og Østre Aker kirke. Aase var datter til Dagny Johanne (f. 1889), søsteren til Olga og Alf.

27 Denne parten av Ravnåsen bestod av skog og grenset til det såkalte «Hestejordet» i Lia.

28 Dette arealet langs jernbanetraséen ble først oppmålt i 1926 og skyldsatt i 1965.

29 $(79\,760 + 10\,810,4 - 2\,573,3)$ kvm = 87 997,1 kvm

Her lå husmannsplassen Lia. Husene lå litt sør/sørøst for der Asperudveien i dag går i bro over jernbanelinja ved Holmlia stasjon, mellom den søndre delen av plattformen og Liakollveien. Den første store forandringen kom i begynnelsen av 1920-årene da jernbanetraséen ble lagt rett nedenfor husene (ferdig i begynnelsen av 1925). Litt over et halvt hundreår senere ble området helt forandret i forbindelse med veibygging og anlegg av ny holdeplass. Senere har det grodd til i området der husene lå.

Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

Husene i Lia

4. september 1942 ble det holdt branntakst over bygningene i Lia. Dette ble gjort etter forlangende av enkefru Karoline Lie som Lia nå tilhørte, Karoline var blitt enke snaue syv uker tidligere. I Lia var det på denne tiden fem bygninger som skulle forsikres:

1. **Våningshus:** Bolighus på én etasje med kjeller og loft, lengde 9,5 m og bredde 6,5 m
2. **Sidebygning:** Bolighus på én etasje, lengde 13,3 m og bredde 4 m. Pluss et tilbygg i nord, lengde 3,1 m og bredde 3,5 m
3. **Ladebygning:** Låve, lengde 8,4 m og bredde 6 m
4. **Fjøs:** Fjøs (med to båser) og hønsehus, lengde 9,8 m og bredde 5,6 m
5. **Bryggerhus:** Bryggerhus, lengde 3,3 m og bredde 2,3 m

Bygningsnavnene med fet skrift tilsvarer betegnelse som er brukt i branntaksten. Bolighuset som kalles våningshus ble regnet som hovedhuset i Lia.

Den første branntaksten over bygningene i Lia hadde blitt holdt i 1918 etter forlangende av urmaker Johan Lie, før dette var bygningene ikke forsikret. Det var de samme bygningene som ble forsikret i 1918 som i 1942, bortsett fra bryggerhuset. Men et linjekart fra 1915 viser at bryggerhuset lå der allerede da (ikke navngitt). I 1918 anså man det altså ikke bryet verdt å forsikre

dette lille huset (med jordgulv og blikktak) som i 1942 bare ble verdsatt til 500 kr (av i alt 34 000 kr). Det lille tilbygget til det ene av bolighusene (sidebygningen) er heller ikke spesifikt angitt i taksten fra 1918, men dette er også tegnet inn på linjekartet fra 1915. Bygningen som ble kalt fjøs i 1942, ble kalt stall og fjøs i 1918 (med tre rom), så da kan det ha vært hest der. Det omtalte linjekartet viser at det i 1915 var hele tre brønner i Lia, men to av disse må ha forsvunnet i forbindelse med omleggingen av jernbanen i første halvdel av 1920-årene.

Dette er et flyfoto over Lia fra 1956 med avmerking av alle bygningene der. Plasseringen til de forskjellige bygningene i forhold til hverandre er beskrevet som følger i branntaksten fra 1942: Fra 1 til 5 i sydvest er det 10,7 m, fra 5 til 4 i sydøst er det 17,7 m, nr. 4 og 3 støter til hverandre og fra 1 til 2 i nordøst er det 9,6 m.

Vest for husene i Lia ser man jernbanetraséen som ble tatt i bruk i begynnelsen av 1925 etter at Smålensbanen³⁰ hadde blitt lagt om Hauketo. I forbindelse med flyttingen av holdeplassen noen hundre meter nordover (åpnet i 1982), ble sporområdet nedenfor Lia kraftig utvidet ved at plattformen ble lagt *mellom* sporene. I dag går det østre sporet omtrent der bryggerhuset stod. Det øvre bolighuset i Lia (2) lå omtrent der det i dag står en brakke tilhørende Unibuss, like sør for busskuret ved bussholdeplassen i Liakollveien.³¹ Låven (3) lå like øst for dagens østre spor, litt sør for den søndre enden av plattformen.

Vest for jernbanetraséen ser man en del av den gamle gårdsveien til Lia slik den gikk etter

30 Smålensbanen skiftet navn til Østfoldbanen i 1930. Offisiell skrivemåte var Smaalensbanen frem til 1921.

31 Brakken kan sees på bildet på forrige side (til venstre i øvre del).

jernbaneomleggingen. Den fortsetter nordover utover billedkanten, men denne delen av veien er skjult av trær. Gårdsveien tok av fra Holmveien i dumpa like nordvest for villaen Borgheim (som lå innerst på plassen som i dag omkranses av de to blokkene i *Fjeldlund boligsameie nord*). I en skylddelingsforretning fra 1902 (da eiendommen Fjeldlund ble fradelt Holm) og i en avisartikkel fra 1943 kalles denne veien for Liaveien/Liavegen, men det er nok bare et uoffisielt navn. Etter at Holmlia holdeplass ble etablert i 1932, ble det anlagt en vei (fra svingen i den nyanlagte Holmliveien) langs østsiden av holdeplassen og frem til jernbaneundergangen (som senere er gjenfylt) mellom holdeplassen og Lia (der den møtte Liaveien). Liaveien gikk etter hvert ut av bruk (som vei) og fungerte bare som en gangvei, med tiden liknet den mer på en sti enn en kjerrevei som dette opprinnelig var. Før jernbaneomleggingen må gårdsveien ha svingt av lenger nord mot husene i øst. Etter omleggingen ble det altså litt lengre vei for folkene i Lia, når de kom Holmveien nordfra.

I dag er alle fysiske spor etter den tidligere plassen og småbruket Lia borte, og området rundt er helt forandret. Uthusene forsvant en gang på 1960-tallet. De to bolighusene i Lia ble derimot stående og var bebodd til litt ut i 1970-årene. Da hadde det bodd folk der i omtrent 140 år. Familien Sørensen/Vige var de siste som bodde i det nederste huset (1) og familien Larsen i det øverste huset (2). Disse familiene bosatte seg i Lia etter at kommunen hadde kjøpt eiendommen. Senere flyttet familien Sørensen/Vige til Voksenlia og familien Larsen til Nordstrand.

HUSMANNSPASSER UNDER ÅS

ÅSBRÅTEN

I området ved Åsbråten er det ganske nylig funnet spor etter menneskelig aktivitet fra langt tilbake i tid. Det er to funnlokaliteter som ligger ca. 400 meter sør for der den gamle husmannsplassen lå, i skogsområdet litt nord og nordvest for krysset Nordåsveien/Åsbråten.³² På den ene lokaliteten er det spor etter aktivitet både fra yngre bronsealder og romertid. Her er det funnet 35 kullfragmenter av furu datert til årene 906–806 før Kristus (yngre bronsealder) og 14 kullfragmenter av furu datert til årene 252–416 etter Kristus (romertid), her er det både bosetningsspor (fra yngre bronsealder) og et dyrkningsområde (fra romertid) med dyrkningsflate, åkerrein og åkerhakk med rydningsstein. På den andre lokaliteten er det funnet tre stykker flint og to stykker mulig slått kvarts og kvartsitt. Det er også funnet litt skjørbrent stein. Hvis denne lokaliteten var såkalt *strandbundet* da den var i bruk, kan funnene dateres til ca. 7 600 år før Kristus, altså eldre steinalder. Her mener arkeologene at det har vært en steinalderboplass.³³ Det har altså vært folk i området ved Åsbråten før! Men det er først litt ut på 1800-tallet det er funnet spor etter folk der i *skriftlige* kilder.

Her *kan* steinaldermennesker ha holdt til for mellom 9 000 og 10 000 år siden!

Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

32 Feltarbeidet ble utført mellom 24. august og 21. september 2020.

33 Begge disse lokalitetene er automatisk fredet etter kulturminneloven av 1978, fredningsdatoen er satt til 23. september 2020.

Ved en husmannskontrakt datert 25. juni 1830 og tinglyst 12. november 1834 (altså mer enn fire år senere) forpaktet Lars Christiansen Ås bort et stykke jord beliggende i gårdens utmark til ektefolkene John Thoresen og Ingeborg Johnsdatter for deres levetid. Grensene til jordstykket ble nøyaktig beskrevet i kontrakten. Og dette jordstykket skulle de opprydde og bruke, likeledes skulle de bygge stuehus og uthus med låve, lade og fehus uten noen betaling. Materialer til husbyggingen skulle forpakteren «nyde» fritt av eieren, og tømmer kunne hugges i gårdens skog etter utvisning og tilkjøres fritt til plassen av gårdeieren. Hvis det skulle oppstå brann, skulle også forpakteren stå for oppbygging av husene, men eieren skulle skaffe materialer slik som for den første bebyggelsen. Forpakteren skulle årlig betale seks spesidaler i avgift. I tillegg var det betalt arbeidsplikt på Ås som bestod av tolv dagers arbeid i slått for 12 skilling dagen, dessuten skulle det skjæres fem mål havre for 12 skilling pr. mål. Forpakteren hadde rett til gjerdefang samt brenneved av topp, kvist og stubb etter utvisning, dessuten havn for to kyr og én sau. Denne kontrakten skulle holdes og etterleves på begge sider, så vel av eier som forpakter, også om det kom en ny eier på Ås. Og hvis John Thoresen døde før kona, skulle hun fortsatt ha den samme rett til å bruke plassen. Etter at forpakterne begge var døde, skulle plassen falle tilbake til gården uten noen betaling. Kontrakten er underskrevet av gårdeieren Lars Christiansen, forpakteren John Thoresen og vitterlighetsvitnene Andreas Vassbonn og Jens Hansen Ljabru.

Skriften i dette dokumentet er av det mer krevende slaget, og det er vanskelig å få tak i alle detaljer. Men nesten nederst i dokumentet, før underskriftene, står det: «Og dette ??? (her er noe av skriften borte) sin Begyndelse i Aaret 1825 den 1. May.» Dette er *tolket* som om John Thoresen og familien har vært på Åsbråten fra 1825, og at kontrakten fra 1830 er en formalisering og skriftlig nedtegnelse av en tidligere muntlig avtale.

John Thoresen og kona ser ut til å være de første husmenn på Åsbråten. I diverse bevarte manntall for Aker fra 1830- og 1840-årene er det oppført hvem som da bodde der. I de to første manntallene skrives plassen Braaten, i resten av manntallene skrives den Aasbraaten:

1833:

John Thoresen, 53 år, huseier
kone Ingebørg, 45 år
1 barn
Ole Johnsen, 18 år
Thorer Johnsen, 16 år

1834:

John Thoresen, 54 år, snekker
kone og 1 barn
1 konfirmert sønn

1835:

John Thoresen, 55 år, huseier
kone Ingeborg, 54 år, huseier
Ole Johnsen, 20 år, sønn
Thor Johnsen, 17 1/2 år, sønn
Berthe Johnsdatter, 16 år, datter
Elen Jørgine Hansdatter, 5 år, av byens fattigkasse

1836:

John Thoresen, 56 år, huseier, snekker
kone, 55 år
Ole Johnsen, 21 år, sønn, skomaker
Thor Johnsen, 18 1/2 år, sønn
Berthe Johnsdatter, 17 år, datter
Elen Jørgine Hansdatter, 5 år, av kassen

1840:

Johan Thoresen, 60 år, huseier og snekker
kone, 59 år

1841:

Johan Thoresen, 61 år, huseier og snekker
kone, 60 år

1842:

Johan Thoresen, 62 år, huseier og snekker
kone, 61 år

1843:

John Thoresen, 63 år, husmann
Ingeborg Johnsdatter, 65 år, kone
Elen Hansdatter, 13 år, for betaling av byen

Det er mulig at Elen Hansdatter som er oppført under Åsbråten i 1843 er den samme jenta som er oppført der i 1835 og 1836. Her stemmer både navn, alder og det faktum at hun var understøttet av fattigkassen. Hun kan i så fall ha blitt uteglemt i manntallene for årene 1840–42.

Ungkar og dragon John Thoreren Møllerstuen under Vestby giftet seg 30. oktober 1803 i Enebakk med pike Ingeborg Johnsdatter Østby.

Kjente barn:

1. Johannes, ved dåpen 30. september 1804 bodde familien på Rustad ved Langen i Enebakk
2. Mari, ved dåpen 1. februar 1807 bodde familien på Rustad i Enebakk. Mari ble gravlagt 29. november 1807, familien bodde da på Skjegstadplass i Ski
3. Mari, ved dåpen 23. oktober 1808 bodde familien på Skjegstadplass i Ski
4. Berthe, f. 19. april 1811, ved dåpen 28. april 1811 bodde familien på Skjegstadplass i Ski. Berthe ble gravlagt 23. februar 1812, familien bodde da på Skjegstadplass i Ski
5. Thorer, f. 9. januar 1813, ved dåpen 24. januar 1813 bodde familien på Skjegstadplass i Ski. Thorer døde 28. november 1815, familien bodde da på Skjegstadplass i Ski
6. Ole, f. 5. april 1815, ved dåpen 16. april 1815 bodde familien på en plass under Skjegstad i Ski og var husmannsfolk
7. Thorer, f. 30. mai 1817, ved dåpen 15. juni 1817 bodde familien på Ljansbruket i Oppegård og

John var møller

8. Berthe, f. 30. april 1819, ved dåpen 30. mai 1819 bodde familien på Langstrøm i Oppegård og John var møller

De tre eldste barna er født før det ble oppført fødselsdatoer i kirkebøkene. Den eldste Mari og Berthe døde før det ble oppført dødsdatoer i kirkebøkene.

John Thoresen var født 1779 på Ungersnes i Ytterbygda i Enebakk. Familien hans bodde der frem til slutten av 1780-årene da de ble husmenn med jord på Møllerstua under Vestby i Ytterbygda i Enebakk. Der bodde John fortsatt i 1801 og altså da han giftet seg. Ingeborg Johnsdatter var født 1778 på Berskog i Enebakk, hun bodde der til hun i 1786 kom i oppfostring hos Clemmet Hansen på Østby i Ytterbygda i Enebakk etter at begge foreldrene var døde. I 1801 var hun i tjeneste på Østby, og hun bodde altså fortsatt der da hun giftet seg. I kildene skrives John med patronymet Thoresen frem til han giftet seg, senere brukes Thoresen. Men Thorer og Thore er bare varianter av samme navn.

Både John og Ingeborg var altså fra Enebakk. Etter å ha bodd noen år der flyttet de til Ski og så videre til Oppegård med flytteattest datert 27. februar 1817. I Oppegård tok John arbeid som møller på Ljansbruket. På denne tiden lå det langs Gjersjøelva både kruttmølle, salpetermølle og kornmølle som tilhørte Ljansbruket. Langstrøm, hvor familien i hvert fall bodde i 1819, var arbeiderbolig for ansatte ved Ljansbruket og lå på østsiden av Gjersjøelva mellom øvre og nedre fall.³⁴ Her dannet elven en lang og rolig strøm, derav navnet Langstrøm. Langstrøm lå på grunnen til gården Li i Oppegård som hadde samme eier som Hvitebjørn. Disse gårdene grenset til hverandre ved Gjersjøelva og var begge en del av det såkalte Ljansgodset, Li hadde blitt tilkjøpt i 1763. I midten av 1820-årene, eller litt senere, har så denne familien bosatt seg på den veiløse plassen Åsbråten oppe i skogen som John og kona ser ut til å ha ryddet og bygget opp. Men det er uvisst om de flyttet dit rett fra Ljansbruket. Ved dåp av et barn fra Holm sommeren 1827 var Ingeborg Johannesdatter og Mari Johnsdatter blant fadderne, det ser ut til at alle fadderne bodde på Åseie. Dette *kan* ha vært mor og datter på Åsbråten.

Som manntallene viser, så var John Thoresen huseier og snekker. Han hadde altså blitt eier av husene han hadde bygget, selv om dette ikke går direkte frem av kontrakten fra 1830. Det kan ellers ikke ha vært så mye å livnære seg av på Åsbråten, så John har nok hovedsakelig forsørget familien sin ved å arbeide som snekker. Det kan jo tenkes at han arbeidet som snekker på Ljansbruket, men det blir bare spekulasjoner. Ljansbruket lå i hvert fall i grei gangavstand fra Åsbråten.

Husmann John Thoresen Åsbråten døde av vatersott 17. januar 1850, bostedet ble da oppgitt som Åsbråten under gården Ås. Det var den eldste sønnen Johannes som anmeldte dødsfallet, det er mulig at Johannes da hadde bosatt seg på Åsbråten. Våren 1847 kom Johannes Johnsen med kona Sibilla Gundersdatter og to døtre flyttende fra Kråkstad prestegjeld til Holm for å bli forpaktere der, flytteattesten er utstedt 5. juni samme året. Men Johannes ser ikke ut til å ha fått tinglyst noen forpaktningkontrakt. Like etter at familien bosatte seg på Holm døde kona til Johannes. Sibilla Gundersdatter døde der 2. juni 1847 av tæring, hun ble oppgitt å være 43 1/4 år gammel. Dødsfallsprotokollen viser at hun etterlot seg enkemannen Johannes Johnsen og døtrene Karen (11

34 Etter byggingen av Mosseveien på midten av 1800-tallet ble Langstrøm liggende rett vest for veien, litt nord for der Hvitebjørnveien i dag tar av fra Gamle Mossevei.

år) og Inger Marie (5 år). Men det stod ikke særlig bra til økonomisk, de etterlatte midlene i boet var «neppe tilstrækkelig til Begravelsen» som det heter seg i protokollen. Det er uvisst hvor lenge Johannes var på Holm, men sannsynligvis har han gitt opp gårdsdriften der kort tid etter at kona døde.

Johannes Johnsen giftet seg med Sibilla Gundersdatter 1827 i Kråkstad prestegjeld. Sibilla var født 1805 på en plass under Lunde i Ski annekssogn. Johannes og Sibilla fikk i hvert fall fem barn, men tre av dem døde som små lenge før de flyttet til Holm. De var husmenn på en plass under Kapell-Sander i Ski annekssogn i 1830, 1833 og 1836 og på en plass under Ensjø i Ski annekssogn i 1837 og 1842. Johannes Johnsen døde av tæring som enkemann og innerst (leieboer) hos moren sin på Åsbråten 1. oktober 1856, han var da snekker. Det var broren Thore Thoresen som anmeldte dødsfallet. De to døtrene til Johannes levde fortsatt, men det var ingen ting å skifte etter ham. Mest sannsynlig har Johannes flyttet inn hos moren sin på Åsbråten etter at faren døde i 1850. Men det er også mulig at han bosatte seg der i forbindelse med at han ble enkemann i 1847, mens faren ennå levde.

Som enke hadde Ingeborg Johnsdatter rett til å bli boende på Åsbråten så lenge hun levde, etter bestemmelsene i kontrakten fra 1830. Men hun begynte å bli gammel, og etter at sønnen Johannes døde høsten 1856 må hun ha innsett at det var tid for å overlate plassen til noen andre. I 1857 ble derfor kontrakten avlest, den var altså ikke gyldig lenger, tinglysingen av dette skjedde 1. mai. Johan Ås erklærte at han ikke hadde noe i mot at dette ble gjort. Som lagverge hadde Ingeborg fått oppnevnt en T. Toresen, dette var trolig hennes yngste sønn Thorer. Andre kilder viser nemlig at Thorer brukte sin fars patronym som etternavn (se over), og ikke sitt eget.

Men Ingeborg måtte ha et sted å bo og noe å leve av. Og 1. mai 1857 ble det også tinglyst to andre kontrakter som vedkom henne. Ole Halvorsen hadde nå nettopp overtatt som forpakter på Åsbråten. Ved en kontrakt datert 3. april 1857 erkjente han at enken Ingeborg Johnsdatter fritt kunne bo på plassen Åsbråten så lenge hun levde, uten noen som helst godtgjørelse til ham eller noen andre. Men hun måtte forsørge seg selv. Ved en annen kontrakt datert samme dagen erkjente Johan Larsen Ås at han eller gårdens eier skulle betale henne 8 spesidaler årlig. Dessuten skulle hun få levert en tønne bygg, en tønne havre og en tønne poteter på Åsbråten den 1. november hvert år, alt forsvarlig og godt. Ingeborg kunne også «nyde» kvist og stubb i gårdens utmark, men ingen friske trær måtte røres. På denne tiden var Johan Larsen Ås i ferd med å selge Søndre Ås ut av familien, skjøtet til den nye eieren ble utstedt 30. april samme året. Men disse nevnte ytelsene til Ingeborg skulle være kjøperen uvedkommende. Hvis den nye eieren av Søndre Ås likevel skulle få noen utlegg i forbindelse med dette, så skulle utgiftene hans avregnes mot rentene han skulle betale til Johan i forbindelse med en pantobligasjon som var utstedt til sistnevnte i forbindelse med gårdhandelen. Men Johan Larsen Ås slapp billig fra sine forpliktelser overfor Ingeborg Johnsdatter, hun døde nemlig allerede 12. juli 1857 på Åsbråten av alderdomssvakheter som det står i kirkeboka. Hun etterlot seg ingen midler, og det var sønnen og skomakeren T. Thoresen som anmeldte dødsfallet.

Det har også bodd andre folk på Åsbråten den første tiden som John Thoresen og familien bodde der.

Ungkar og tjenestekar Christopher Christophersen (23 år) og pike Gudbjørg Torgersdatter (27 år) giftet seg 17. juni 1823 i Aker. Begge ble oppgitt å være fra Munkerud.

Kjente barn:

1. Dorothea, f. 24. juni 1825, ved dåpen 24. juli 1825 bodde familien på Åseie hvor de var innsittere

Ved dåpen til Dorothea var Ole Johannesen og Olea Eriksdatter blant fadderne. Det samme var Oleas mor Anne Nilsdatter og stefar Abraham Torgersen. Ole og Olea er ikke oppført med bostedsnavn, men dette er de samme personene som var på Rosenholm fra senest 1827 og i Lia fra 1834, i 1817 er de nevnt på Åseie.

Christopher Christophersen var født 1800 på Munkerudeie i Aker, familien bodde på plassen Talberg under Munkerud i 1801 og 1814, førstnevnte år var Christophers far sagmester, husmann og jordbruker. Faren har antagelig vært sagmester på Munkerudsaga ved Ljanselva. Gudbjørg er altså oppgitt å være 27 år da hun giftet seg, men ved forlovelseserklæringen et par måneder tidligere er alderen oppgitt å være 37 år. Gudbjørg Torgersdatter døde på Rikshospitalet 8. desember 1828, hun bodde da på Åseie, alderen hennes er ikke oppgitt ved begravelsen. Christopher Christophersen døde 18. august 1833 som fattiglem på Åsbråten, Ingeborg Johnsdatter anmeldte dødsfallet til lensmannen.³⁵ Av arvinger er det oppgitt ett barn (ikke navngitt) som hadde understøttelse fra fattigkassen. Christopher hadde også nytt understøttelse fra fattigkassen og etterlot seg ingen midler. Det er uvisst hvor lenge denne familien bodde på Åsbråten, og det er også mulig at bare Christopher har bodd der og kommet dit på legd etter at kona døde. Det er uansett ikke sannsynlig at de bodde på Åsbråten allerede da Dorothea ble døpt i 1825. Se ellers betraktninger om Åseie under kapittelet med navn «ÅSEIE (ukjent plass under Ås)».

Da manntallene for Aker ble tatt opp i 1835 og 1836, bodde Dorothea på Ås hos familien til Lars Christiansen (Lars var død i 1836). I 1835 står det at hun hadde understøttelse av fattigkassen, i 1836 at hun var på legd. Det er også oppført en 17 år gammel *Dorthe* Christophersdatter på Ås i 1843, hun tilhørte sognet står det. Det er antagelig den samme jenta, men hun er ikke oppført i manntallene der i årene 1840–42, akkurat slik som den fattigunderstøttete jenta på Åsbråten. Det kan være en del personer som er uteglemt i disse manntallene.

I 1857 var det altså kommet nye folk inn på Åsbråten.

Husmannskontrakt fra 1857

Husmandscontract. Jeg undertegnede Johan Larsen Aas erkjender herved at have bortsat min eiende Plads Aasbraaten under min Gaard Aas til Ole Halvorsen paa følgende Vilkaar: Skal Ole Halvorsen beholde Pladsen på sin og tilkommende Kones Levetid, mod at han betaler contant 100 Sp siger eet Hundrede Speciedaler samt i aarlig Afgift efter følgende Clausuler: a) Svares af Manden 12 Dage i Plovaannen, 12 Dage i Slaataannen, samt skjæres 10 Maal Ager om Aaret her uden Betaling, dog skal han nyde Kost paa Gaarden de Dage som han pligter at arbejde. b) Skal Ole Halvorsen oparbeide 5 Sp aarlig efter 12 β daglig, det Halve om Sommeren og det annet Halve om Vinteren, dette ogsaa mod at ærholde Kost paa Gaarden. c) Ifald Ole Halvorsen ved Sygdom eller andet forfald er hindret fra selv at forrette det ovennævnte Arbeide, da er han dog forpligtet til at skaffe det udført i rette Tid af leiende Folk som antages af Gaardens Eier. d) Pladsens Afgrøde

³⁵ I den aktuelle dødsfallsprotokollen for Aker sorenskriveri skilles det mellom dødsanmeldelser som var innkommet fra lensmennene og de dødsfall som var anmeldt direkte.

maae ikke afføres uden Eierens Tilladelse, og skal Leieren vedligeholde Husene i den Stand som de modtages, dog skal Eieren frit fremkjøre de Materialer som er fornøden her til. Mod at svare disse Udgifter ærholder Leieren følgende Rettigheder. Han tiltræder Pladsen førstkommande 14 April s. Aar, da den af mig skal være ryddiggjort, saa at saavel Huus som Jordvei fra den Dag staaer til hans Afbenyttelse, og nyder han Brænde af Stub og Qvist, samt Gjærdesfang efter Udviisning og Havn til 2 Køer og 1 Faar med Lam, alt i Gaarden Aases Skov, og bruges Pladsen af ham som hvad selv finder for godt med Andtagelse af at han ikke har Ret til at selge Høe, og falder Pladsen tilbage til Gaardens Eier naar Ole Halvorsen med Kone ere ved Døden afgaaede, den første Faredag derefter, uden Anke eller Paataale af Leierens eller Kones Arvinger. Dette er vedtaget af begge Parter og underskreven i 2 Vitterlighedsvidners Nærværelse. Aas den 2dre Marts 1857. Som Leier Ole Halvorsen m. p. P. Som Curator for Ole Halvorsen: Jens Lofsrud. Til vitterlighed paa begges Underskrift L. Bjørndahl. M. C. Lian.

Dokumentet ble publisert og tinglyst på månedstinget for Aker sorenskriveri 13. mars 1857. De to vitterlighetsvitnene var Lars Magnus Pedersen på Bjørndal og Martin Christiansen på Nedre Ljan, sistnevnte var sønn av en eldre halvbror til Johan Larsen Ås. Underskriften til Johan Larsen Ås er ikke kommet med i avskriften av husmannskontrakten i panteboka. Men nederst i kontrakten har han kvittert (7. mars) for at han har mottatt sitt tilgodehavende på 100 spesidaler (ved en pantobligasjon) fra Ole Halvorsen, etter sistnevntes forlangende.

I tillegg til å betale 100 spesidaler hadde altså Ole Halvorsen både ubetalt og betalt arbeidsplikt. Han måtte arbeide til sammen 24 dager på Søndre Ås i plogonna og slåttonna hvert år, dessuten måtte han skjære 10 mål med korn. Så var det betalt arbeidsplikt for 12 skilling dagen, for dette fikk han betalt 5 spesidaler årlig. En spesidaler tilsvarte 5 ort eller 120 skilling. Det betyr at Ole måtte arbeide 50 dager hvert år, 25 dager om sommeren og 25 dager om vinteren.

I 1862 fikk Lars Christiansen Høibraaten skjøte på Søndre Ås. Han bosatte seg også der med familien sin, de er i hvert fall å finne på gården i folketellingen fra 1865. Tre år etter at Lars ble eier av Søndre Ås inngikk han en husmannkontrakt med Ole Halvorsen vedrørende Åsbråten, denne kontrakten skulle erstatte den tidligere inngåtte kontrakten fra 1857.

Husmannskontrakt fra 1865

Husmands Contrakt. Jeg undertegnede Lars Christiansen Høibraaten erkjender herved og vitterliggjør at have bortsat til Ole Halvorsen, et Stykke uopdyrket Jord i min eiende Gaard Aas s Skov eller Udmark - der er begrændset ved nogle mærkede Træer - til Brug og Benyttelse for hans og nulevende Kones, samt deres Børns Levetid, mod at Ole Halvorsen frafalder den ham i følge Fæstecontract af 2den Marts 1857 thinglæst tilstaaede Brugsret til Pladsen Aasbraaten, samt forøvrigt paa følgende Vilkaar og Betingelser: 1. Ole Halvorsen, samt hvilken Anden der besidder Pladsen skal aarlig forrette Arbeide paa Gaarden paa Eierens Kost i 6 - sex - Dage i Plovaannen 6 - sex - Dage i Slaataannen, uden nogen Betaling, naar dette forlanges af Eieren. 2. De fornødne Huse besørger Husmanden selv opført, hvortil det manglende Tømmer til Hovedbygningens Istandsættelse erholdes i Gaardens Skov, og forbliver de paa Pladsen opførte og opførendes Huse hans eller hans Arvingers Eiendom. Dog forbeholder Eieren Ret til, efter Ønske, at beholde Husene mod Betaling efter uvilliges Mænds Skjøn, naar Jordveien i sin Tid falder tilbage til Gaarden. 3. De fornødne Gjærder omkring Pladsen besørger Besidderen selv opført og vedligeholdte. Til Gjærdets Opførelse benyttes de dertil tjenlige Træer som for nærværende findes paa Pladsen, det manglende

erholdes i Aas Skov efter Udviisning, til et to Alen høit Gjærde. Forøvrigt forskaffer Huusmanden sig selv Gjærdefang for Eftertiden. 4. Huusmanden har Ret til at tage i Gaardens Udmark den Graasten som fornødiges til Husenes Opførelse samt indhægning om Pladsen, om han finder for godt at benytte saadant Material. 5. Besidderen har Ret til at havne 2 - to Kjøer i Aas Skov, samt Brænde af Stub og Qvist i samme. 6. Vei til Pladsen tilstedes igjennem Gaardens Skov. 7. Uden Eierens Tilladelse maa intet Træ i Skoven af ferskt eller tørt af Besidderne hugges eller tages. 8. Naar de i nærværende Contract indbefattede Personer ere døde, skal Jordveien falde tilbage til Gaarden. 9. Forsaavidt der i ovenomhandlede Besiddelsestid skulde komme nogen nye Eier til Gaarden, der vilde gjøre Indsigelse mod min i denne Contract tilstaaedes Brugsret, da forbeholder jeg mig Brugsretten i Aasbraaten med de Pligter og Rettigheder som er anført i Contracten af 2 Marts 1857. Dette er vedtaget af begge Parter i tvende Vidners Overvær. Aas den 24de Juli 1865- Ole Halvorsen m. p. P. Lars Christiansen Høibraate Aas. - Til Vitterlighed Alfred Strømberg. Christoffer Henriksen.

Dokumentet ble publisert og tinglyst på månedstinget for Aker sorenskriveri 4. august 1865.

Ole Halvorsen behøvde nå bare å arbeide i 12 dager på Søndre Ås hvert år uten betaling, mot tidligere 24 dager, dessuten slapp han skjæring av 10 mål åker. Det betalte pliktarbeidet i 50 dager årlig på Søndre Ås ble det også slutt med, men det er ikke godt å si om det ble ansett som en fordel eller ulempe. Det ville være avhengig av flere forhold, bl.a. om 12 skilling dagen var en kurant lønn for dette arbeidet. Ellers kan det se ut til at det ennå ikke var dyrket opp noe jord på Åsbråten, og det er jo litt merkelig. Men kanskje jordveien tidligere bare hadde blitt benyttet til beite eller slått? Ole Halvorsen og familien hans ble boende på Åsbråten, Ole og kona helt til de begge døde der med ti dagers mellomrom i 1914. Familien kan følges på Åsbråten i alle de nasjonale folketellingene f.o.m. 1865 t.o.m. 1910:

1865:

Ole Halvorsen, husmann, arbeider, familiefar, gift, 30 år, født i Aker
Anne Johanesdatter, hans kone, 28 år, født i Aker [fødestedet er feil]
Julius Olsen, sønn, 7 år, født i Aker
Josefine Olsdatter, datter, 2 år, født i Aker

Ingen dyr eller utsæd

1875:

Ole Halvorsen, husfar, gift, husmann, jernbanearbeider for tiden, født 1835 i Østre Aker
Anne Johannesdatter, hans kone, født 1835 i Ski sogn i Kråkstad prestegjeld
Julius Olsen, sønn, forsørgeres av foreldrene, født 1859 i Østre Aker, tulling [fødselsåret er feil]
Karoline Josefine Olsdatter, datter, forsørgeres av foreldrene, født 1863 i Østre Aker
Anna Oline Olsdatter, datter, forsørgeres av foreldrene, født 1875 i Østre Aker [fødselsåret er feil]

Ingen dyr

Utsæd: 1 1/2 tønne poteter

1891:

Ole Halvorsen, gift, født 1840, steinpukker, alm. dagarbeider og bruker av jord [fødselsåret er feil]
Anne Thoresen, hustru, født 1842 [fødselsåret er feil, etternavnet er farens patronym som her blir

regnet som hennes pikenavn]

Oline Olsen, datter, ugift, født 1876, hjelper moren med husstellet [fødselsåret er feil, etternavnet er en avledning av patronymet]

Hans Julius Olsen, sønn, ugift, født 1860, sinnssvak, sykdommen er medfødt [fødselsåret er feil]

Personer født i Aker herred er ikke eksplisitt oppgitt med fødested i tellingen, det er bare gitt implisitt ved å understreke ordet Herred i punktet om fødested. Noe som er gjort for alle personene på Åsbråten, men dette stemmer ikke for Anne Thoresen.

Opplysningene om dyr og utsæd gikk tapt ved en brann i SSB i 1939.

1900:

Ole Halvorsen, husfar, gift, steinpukker, født 1836 i Østre Aker [fødselsåret er feil]

Anne Halvorsen, husmor, gift, husvesenet, født 1838 i Oppegård [fødselsåret er feil]

Julius Halvorsen, sønn, ugift, født 1860 i Østre Aker, sinnssyk [fødselsåret er feil]

Oline Halvorsen, datter, ugift, dagarbeiderske, mest gartnerarbeiderske, født 1874 i Østre Aker

Her har hele familien for første gang blitt skrevet med felles etternavn Halvorsen som opprinnelig er Oles patronym.

Det var utsæd av korn eller poteter, men de hadde ikke kreatur, fjærkre, bikuber, kjøkkenhage eller frukthage.

1910:

Ole Halvorsen, født 15. oktober 1834 i Aker, husfar, gift, husmann [fødselsdato, måned og år er feil]

Anna Sofie Halvorsen, født 16. august 1835 i Oppegård, husmor, gift [fødestedet er feil]

Hans Julius Halvorsen, født 13. juli 1898 (sic) i Aker, sønn, ugift, sinnssyk [fødselsåret er feil]

Anna Oline Halvorsen, født 2. desember 1874 i Aker, datter, ugift

Johanne Sofie Olsen, født 2. oktober 1906 i Kristiania, datter, ugift

Johanne Sofie ble døpt 7. oktober 1906 på Rikshospitalets prestekontor. Hun er oppført som ektefødt, og foreldrene var kjøprekarl Johan Olsen (f. 1867) og hustru Anna Oline Halvorsen (f. 1874) som da bodde på Risløkka i Østre Aker. Men i folketellingen er altså Anna Oline oppført som ugift, så her er det noe som ikke stemmer.

Ungkar og arbeidsmann Ole Halvorsen (21 3/4 år) giftet seg 23. august 1857 i Oslo hospital kirke med pike Anne Sofie Johannesdatter (22 år). Ole var født i Aker og oppholdt seg også der da han giftet seg, Anne Sofie var født i Kråkstad, deres felles bosted var Åseie. En av forloverne var brudgommens navnebror Ole Halvorsen Lia av Holm.

Kjente barn:

1. Hans Julius, f. 13. juli 1858, hjemmedøpt. Ved bekreftelse av dåpen i kirken 26. desember 1858 bodde familien på Åseie og Ole var husmann, Hans Julius var hjemmedøpt av skolelærer Hansen for en måneds tid siden

2. Karoline Josephine, f. 8. mars 1863, ved dåpen 23. august 1863 bodde familien på plassen Bråten

under Ås og Ole var husmann

3. Anna Oline, f. 2. desember 1874, ved dåpen 28. februar 1875 bodde familien på Åsbråten under Ås og Ole var husmann

Det er langt mellom barnefødsleene her, men det har ikke vært mulig å finne flere barn ved gjennomleding av kirkebøkene enn dem som er oppført i folketellingene. Det kan uansett ikke ha vært flere barn som har vokst opp.

Ole Halvorsen var født 12. november 1835 på Lerdal i Aker (Lerdal søndre i Prinsdal). Moren hans var da tjenestejente der, hun hadde fått barn med ungkar og gårdbruker Halvor Jensen Lerdal som fikk skjøte på Lerdal i desember 1838 (tinglyst i mai 1841). Halvor giftet seg 1837 i Spydeberg (ikke med moren til Ole) og fikk i hvert fall sønnen Johannes (f. 1838). Han overtok mange år senere Lerdal som eneste arving og var eier der til 1905. Oles halvbror Johannes var fortsatt ugift i 1900 og bodde på Lerdal. Som uekte sønn (som det ble kalt den gang) hadde ikke Ole odels- og åsetesrett til Lerdal, han hadde heller ikke arverett etter sin biologiske far. Det ser ut til at Ole og moren må ha flyttet fra Lerdal ganske snart etter at Ole ble født, de er i hvert fall ikke oppført der i manntallet fra 1836. Ole Halvorsen ble konfirmert i Oslo hospital kirke i 1850, men bostedet hans er da ikke oppgitt.

Anne Sofie var født 16. august 1835 på Taraldrudplassen i Ski annekssogn hvor familien var innerster. Hun ble konfirmert i Nesodden prestegjeld i 1850. Familien var husmenn på Frydenberg under Vestre Greverud i 1841 og under Øvre Ormerud i 1851, begge i Oppegård annekst under Nesodden prestegjeld.

Det har tydeligvis ikke vært mye å leve av i Åsbråten. Verken i 1865, 1875 eller 1900 har det vært noen dyr der hvis vi skal tro på opplysningene i folketellingene. Og i 1865 ble det heller ikke dyrket noe på Åsbråten. Men i 1875 ble det i hvert fall satt 1 1/2 tønne poteter, og i 1900 ble det dyrket poteter eller korn eller begge deler, sannsynligvis bare poteter som tidligere (ingen opplysninger om dyr eller utsæd i 1891 eller 1910). Familien på Åsbråten må ha levd av helt andre ting enn det selve plassen kastet av seg. I tillegg til å kalles husmann og bruker av jord betegnes Ole Halvorsen både som arbeider, dagarbeider, jernbanearbeider og steinpukker. Ole hadde i 1875 tatt seg arbeid i forbindelse med byggingen av Smålensbanen som ble anlagt etter et vedtak fra 1873. Arbeidet med banen ble igangsatt i 1875, og jernbanetraséen ble lagt tvers gjennom Holmlia. 2. januar 1879 var det åpning av Smålensbanen mellom Christiania og Fredrikshald (Halden), og de første togene ble satt i ordinær rutetrafikk. Ole Halvorsen på Åsbråten var den eneste av de fast bosatte på Holmlia på denne tiden som hadde tatt seg arbeid i forbindelse med jernbaneutbyggingen. Men rundt omkring på Holmlia var det i 1875 innlosjert i alt 25 jernbanearbeidere, 20 av dem var svenske.

Av en deklarasjon datert 24. mars og tinglyst 11. april 1890 går det frem at det nettopp var oppført en uthusbygning på plassen Åsbråten under den Hans Olsen tilhørende gård Ås i Østre Aker. Husmannen Ole Halvorsen bekrefter der at det var hans datter Karoline Josefine som hadde bekostet byggingen av uthuset. Og dette uthuset skulle da være hennes eiendom som hun alene skulle ha rådighet over. Karoline Josefine var på denne tiden tjenestepike på Ljan står det. Ved folketellingen fra 1891 er hun oppført som tjenesteytende og gårdspike for enke og godseierske Petronelle Mathea Ingier på Stubljan.

I 1914 døde både Ole og Anne Sofie, de var da fortsatt husmenn med jord på Åsbråten. Ole døde 3. februar og Anne Sofie bare ti dager senere, sistnevnte av lungebetennelse. Da hadde de bodd på Åsbråten i hele sitt voksne liv, helt fra de giftet seg mer enn 56 år tidligere. Siden sønnen deres var sinnssyk måtte det holdes offentlig skifte, innholdet i dette skiftet er ikke kjent. Men i dødsfallsprotokollen står det at Ole Halvorsen etterlot seg et lite hus med litt jord til, og at Anne Sofie Halvorsen etterlot seg et lite hus på bygslet grunn og innbo. Barna og arvingene er der oppgitt som 1) Hans Julius Halvorsen, åndssvak, 2) Karoline Josefine Halvorsen, Ljan og 3) Oline Olsen, hjemme. Det var datteren Oline som anmeldte dødsfallene.

19. juni 1914 ble det tinglyst en erklæring fra de tre barna og arvingene til Ole og Anne Sofie Halvorsen:

Undertegnede arvinger efter Ole Halvorsen og hustru Anne Halvorsen dødsbo, erkjender herved at have solgt de paa pladsen Aasbraaten under Aas søndre i Østre Aker gnr. bnr. [ikke utfylt] staaende huse, en stuebygning og en potetkjælder for kr 240.00 samt et vedskur tilhørende den ældste arving Olufine Halvorsen for kr 60. - tilsammen kr 300 - tre hundre kroner - til eierne av Aas søndre herr. sergeant M. Orderud og O. Frantsen. Vor ret til at benytte husmandskontrakten paa pladsen Aasbråten fraskriver vi os herved for altid. Overtagelsen sker fra 15de mai 1914. Betalingen erlægges kontant til Akers skifteret mot dette papir i tinglæst stand. Aasbraaten den 6te mai 1914. Oline Halvorsen. Olefine Halvorsen m i p. For Julius Halvorsen ved O. Christiansen (værge). Til vitterlighet: Elise Christiansen. Sverre Christiansen.

Den eldste datteren (men ikke eldste arving) Karoline Josefine kalles her for Olufine/Olefine, hun ble også skrevet med dette navnet i flere senere kilder. Hun må ha tatt seg et nytt navn ved å «vri» på sitt andre fornavn som ser ut til å være det som ble brukt til daglig. Uthusbygningen som hun tidligere hadde bekostet, og dermed blitt eier av, var altså et vedskur som nå ble solgt for 60 kroner. Etter husmannskontrakten fra 1865 hadde barna til Ole og Anne Sofie rett til å fortsette å bruke plassen Åsbråten så lenge de levde, men den retten valgte de nå å si fra seg etter at foreldrene var døde.

Martinius Orderud og Nils Olaf Frantzen var eiere av Søndre Ås på denne tiden, de hadde fått skjøte på gården i 1911 av Erik L. Aflangrud og eide en ideell halvpart hver. Ingen av dem ser ut til å ha bodd på gården, de er i hvert fall ikke oppført på Søndre Ås i den kommunale folketellingen for Aker som ble tatt opp i 1917. Men en eldre bror av Martinius Orderud (Otto) var senere forpakter der, han er oppført på Søndre Ås med sin familie i folketellingene fra 1920 og 1923. Nils Olaf Frantzen kjøpte Nordre Ås i 1918 og bosatte seg der med familien sin, i 1923 solgte han sin halvpart av Søndre Ås til Martinius Orderud som året etter solgte gården videre til Olaf Monrad Ek.

Hans Julius Åsbråten (som han da ble skrevet) døde 5. januar 1916. I kirkeboka står det at han da var ugift, åndssvak og understøttet av det offentlige. I følge dødsfallsprotokollen eide han ingen ting og etterlot seg søsknene 1) Olufine Olsen, Ljabro mølle og 2) Oline Olsen, Birkelangen, Kullebunden. Det var Oline som anmeldte dødsfallet. Hans Julius døde på Bærum sykehus av bukhinnebetennelse, begravelsen hans er oppført i kirkeboka for Nordstrand sogn. I følge kirkeboka hadde han bopel på Åsbråten da han døde, men det er lite sannsynlig at han fortsatte å bo der etter at foreldrene var døde og søstrene var flyttet hjemmefra, hans tilstand tatt i betraktning. Men Hans Julius må uansett ha bodd det aller meste av sitt 57-årige liv på Åsbråten.

I en tinglyst attest fra 1916 er Hans Julius' søsken og arvinger oppgitt som Karoline Josefine Halvorsen og Oline Olsen, her brukes altså det egentlige navnet til den eldste søsteren.

Søsteren Karoline Josefine Halvorsen bodde i hovedbygningen til Ljabro mølle (184/2) i 1900, i Ljabro mølles arbeiderbolig (184/2) i 1910, i Ljabro mølles arbeiderbolig (184/2) i Ljabrochausseen i 1917 og i Ljabro arbeiderbolig (184/2) i Ekebergveien i 1920 (trolig samme bolig hele tiden). Hun var fortsatt ugift i 1920. I 1900 ble hun skrevet Josefine Olsen og var dagarbeiderske, i 1910 ble hun skrevet Olufine Olsen og var vaskepике, i 1917 ble hun skrevet Olufine Olsen Halvorsen og var vaskekone og i 1920 ble hun skrevet Karoline Olefine Halvorsen og var husmor og drev med rengjøring.

Søsteren Anna Oline Olsen giftet seg 9. mai 1915 i Oppegård med Per Gustaf Olsson, da ble det oppgitt at det var begges første ekteskap. Det stemmer med at Anna Oline var ugift i 1910, men ikke med at datteren Johanne Sofie var ektefødt. Per Gustaf var murerarbeider og bodde på Steinhell, Kullebunden da han giftet seg. Han var født 1865 i Westra Wingåkers församling i Nyköpings län, Sverige. Anna Oline var rengjøringspike og bodde også på Steinhell, Kullebunden ved vielsen. 26. august 1915 ble sønnen Reidar født, ved dåpen i Oppegård i romjula samme året ble bostedet bare oppgitt som Kullebunden. En av fadderne var piken Olufine Olsen, det må være dåpsbarnets tante. Ved folketellingen i 1920 bodde Anna Oline sammen med sin mann og barna Johanne Sofie og Reidar på eiendommen Bjerkelangen (40/69) på Kolbotn³⁶. Det er samme sted hvor hun bodde da broren døde i begynnelsen av 1916. Anna Oline hadde født to barn som begge var i live. Hun var husmor, men arbeidet også med vask og rengjøring på Kullebund skole. Mannen Gustaf var stein-, jord- og sementarbeider hos murmestere i Kristiania.

Det ser ikke ut til at det har bodd så mange andre folk på Åsbråten samtidig med familien til Ole Halvorsen, det har det heller neppe vært plass til. Men 20. september 1868 ble det døpt ei jente med navn Hilda Lovise i «capellet» (Østre Aker / Sæter kapell som ble innviet i 1866, senere Nordstrand kirke). Foreldrene var husmann Hans Petter Hansen og hustru Dorthe Marie Hansdatter Bråten under Ås, en av fadderne var Ole Halvorsen Åsbråten. Da de giftet seg 29. desember 1867 i Østre Aker, var Hans Petter i tjeneste på Holm og Dorthe Marie på Søndre Li, forloverne var Christen Haagensen Ravnåsen og Hans Olsen Skovbakken. Dette paret må altså ganske nylig ha bosatt seg på Åsbråten da datteren ble døpt 4 1/2 måned gammel, men det er uvisst hvor lenge de bodde der.

Hans Petter Hansen var født 1845 i Eidsberg og Dorthe Marie Hansdatter 1843 i Nes på Romerike.

En tid etter at Ole og Anne Sofie Halvorsen døde, var det kommet en ny familie inn på Åsbråten. De er oppført der i den kommunale folketellingen for Aker fra 1917.

1917:

Johan Ullriksen, f. 10. mars 1880 i Kristiania, presser, gift, innflyttet til Aker 7. mai 1915 [fødestedet er feil]

Karoline Ullriksen, f. 2. januar 1876 i Nes, Romerike, husmor, gift [fødselsåret er feil]

Eva Ullriksen, f. 28. desember 1908 i Kristiania

³⁶ Den gang ble navnet Kullebunden fortsatt brukt både om stasjonen og området rundt, oppkalt etter Kullebundens gård.

Erik Ullriksen, f. 14. mai 1910 i Kristiania [fødselsåret er feil]
Marie Horni, f. 27. mars 1896 i Kristiania, rengjøringspike, ugift
Bjarne Horni, f. 1. januar 1902 i Nes, Romerike, visergutt, ugift

Boligen bestod av to rom og kjøkken, husleien var på 12 kroner pr. måned. Eierne er oppgitt som Olaf Frantsen og M. Ordrud (Nils Olaf Frantzen og Martinius Orderud som på denne tiden eide Søndre Ås gård med en halvpart hver).

Betsy Karoline Andreasdatter ble født 2. januar 1875 på Aurbergeie i Nes, Romerike, hun bodde fortsatt på Aurberg da hun ble konfirmert i Nes kirke i 1889. Hun flyttet til Kristiania med attest datert 19. november 1895 og giftet seg der 1. mars 1896 i Johanneskirken med Hans Johansen som da var murer i Kristiania. Ved vielsen bodde begge i Munkedamsveien 31 i Kristiania. Betsy Karoline brukte som voksen vanligvis bare fornavnet Karoline eller Lina, ved vielsen ble hun skrevet med etternavnet Ingebrigtsen (farens patronym). Hans Johansen ble født 9. april 1873 på Hornieie i Vestre Bærum, han bodde fortsatt på Hornieie da han ble konfirmert i Bryn kirke i 1887. Hans ble som voksen skrevet både med patronymet Johansen og gårdsnavnet Horni til etternavn, noen ganger ble begge navnene brukt.

Kjente barn (med etternavn Horni):

1. Marie Jonette, f. 27. mars 1896, ved dåpen 29. mars 1896 bodde familien i Nedre gate 6 i Kristiania og Hans var murer
2. Harald Alf, f. 23. mai 1897, ved dåpen 19. september 1897 bodde familien i Arups gate 13 i Kristiania og Hans var murer
3. Hans Ragnvald, f. 4. august 1899, ved dåpen 22. oktober 1899 bodde familien i Solheimgata 2 i Kristiania og Hans var murarbeider
4. Bjarne Ludvig, f. 1. januar 1902, ved dåpen 30. mars 1902 bodde familien på Flakstadhagen i Nes, Romerike, og Hans var selveier

Karolines kjente barn med Johan Theodor Ulrikson (med etternavn Ulrikson):

1. Eva, f. 28. desember 1908 i Kristiania
2. Erik, f. 14. mai 1911 i Kristiania

Fødselsopplysningene om disse to barna er tatt fra morens registerkort hos Oslo folkeregister, og ikke fra kirkebøkene.

Verken Harald Alf eller Hans Ragnvald bodde på Åsbråten i 1917. Men Harald Alf hadde allerede giftet seg og flyttet hjemmefra. Og Hans Ragnvald ser ut til å ha flyttet hjemmefra i 14-års alderen, trolig for å ta seg tjeneste. Men så må han ha flyttet hjem igjen til familien sin. Hans Ragnvald Horni bodde nemlig på Åsbråten da han døde av lungetuberkulose 14. mars 1919, han var da ugift og arbeidet som forskalings snekker. I dødsfallsprotokollen er bostedene til Hans Ragnvald og moren oppgitt som Ljan. Dette var flere år før navnet Holmlia oppstod. Og de som bodde i området var postmessig tilknyttet Ljan og brukte derfor Ljan (eller Ljan stasjon) som en del av sin adresse.³⁷

Karoline og hennes første mann bodde altså først noen år i Kristiania før de ved århundreskiftet

³⁷ Et eksempel på dette er gårdbruker Prestangen på Holm. I Akers adressebok 1916–17 er han oppført med adresse Holm, Ljan, i adresseboka fra 1922 er han oppført med adresse Holm, Holmv., Ljan st., og i adresseboka fra 1924–25 er han oppført med adresse Holm, Holmavn., Ljan (altså tre forskjellige varianter).

flyttet til Nes på Romerike hvor Karoline var fra. Ved folketellingen i 1900 bodde de på Flakstadhagen som innerster, og mannen Hans Horni ble kalt teglsteinsmurer. Hans døde på Flakstadhagen 25. mai 1902, snaue to måneder etter at sønnen Bjarne Ludvig ble døpt. En gang før 1905 flyttet så Karoline og barna tilbake til Kristiania. Der bodde de på minst åtte forskjellige adresser frem til våren 1915. I 1905 var Karoline kaffevertinne på en avholdskafé, senere arbeidet hun med rengjøring samme sted. Fra 1907 eller 1908 bodde Karoline og barna sammen med Johan Theodor Ullriksen (Ullrikson/Ulrikson, skrivemåten varierer), men Karoline og Johan Theodor var ikke gift. Karoline benevnes enke og Johan Theodor benevnes som ugift, sammen fikk de barna Eva og Erik i 1908 og 1911. I den nasjonale folketellingen fra 1910 kalles Johan Theodor for enslig losjerende, altså hos Karoline. Johan Theodor Ulrikson var i virkeligheten født i Blomskog i Värmland, Sverige (i dag en del av Årjäng kommune), og ikke i Kristiania slik det står i den kommunale folketellingen fra 1917. Han var gartnerarbeider i 1908, dagarbeider i 1909, først dagarbeider og senere løsarbeider i 1910, løsarbeider i 1912, presserlærling i herrekonfeksjon i 1913, presser i 1914 og presser i herrekonfeksjon i 1915.

Våren 1915 flyttet Karoline, Johan Theodor og fire av barna fra Korsgata 6 på Grünerløkka (hvor de hadde bodd i ca. tre år) til Aker, det nye bostedet ble oppgitt som Ljan. Sannsynligvis var det da Åsbråten de bosatte seg på. En gang mellom begynnelsen av 1915 og slutten av 1917 ser Karoline og Johan ut til å ha giftet seg, men det er uvisst akkurat når og hvor dette skjedde.

Marie Jonette Horni giftet seg 5. oktober 1918 i Grønland kirke med kjører Ivar Torleif Johansen (f. 1896 i Kristiania) som da bodde i Mandalls gate 1 i Kristiania. Marie Jonette var da vaskepike og bodde på Ljan (trolig Åsbråten). En av forloverne ved bryllupet var hennes stefar Johan Ulrikson Åsbråten. Det er bare ved folketellingen fra 1. desember 1917, ved bryllupet til Marie Jonette i oktober 1918 og ved dødsfallet til Hans Ragnvald 14. mars 1919 at denne familien med sikkerhet kan «plasseres» på Åsbråten. Men de har mest sannsynlig bodd der fra våren 1915, og de må ha flyttet derfra i 1919 eller 1920. Da den nasjonale folketellingen ble tatt opp 1. desember 1920, var Åsbråten ubebodd, da var etter alt å dømme plassen fraflyttet for godt. Det ble da oppgitt at det stod et bolighus der (uthus ble ikke oppgitt) som bestod av ett rom og kjøkken (stemmer ikke helt med tellingen fra 1917). I hus- og husholdningslista står det at Åsbråten brukes til beboelse for tømmerhuggere etter 1. desember 1920.

Etter å ha bodd noen år på Åsbråten flyttet ovennevnte familie til Kjelsås i Aker. Ved folketellingen fra 1920 bodde de i det som ble kalt «Kommunalt nybygg III» i Kjelsåsveien. Johan Theodor Ullriksen var presser på konfeksjonsfabrikk og arbeidet for Dressmagasinet i Torggata 13A. Alle barna, med unntak av Marie Jonette, bodde sammen med foreldrene. Også sønnen Harald Alf som var gift og hadde to barn.³⁸ Både Harald Alf og Bjarne Ludvig arbeidet som forskalingssekkere hos Kristiania kommune. I tellingen står det at Johan Theodor og Karoline (som hun bare kalles) hadde giftet seg 9. mars 1908, noe som vanskelig kan stemme. I syv folketellinger mellom 1909 og 1915 skrives Karoline med etternavnet Horni, hun blir oppgitt å være enke og Johan blir oppgitt å være ugift. Johan Theodor og Karoline hadde fått tre barn, men bare to levde. Det tredje og ukjente barnet må ha dødd som liten uten å ha kommet med i noen av folketellingene.

38 Harald Alf hevdes i folketellingen å ha giftet seg 9. januar 1914, altså før han fylte 17 år. Men da den lokale folketellingen for Kristiania ble tatt opp 1. februar 1914 bodde han fortsatt hjemme og var ugift. Så han må ha giftet seg noe senere, men ikke så mye. Barna hans er oppgitt å være født 13. juni 1915 (Lorang Johannes) og 10. september 1916 (Ingeborg) i Aker.

I 1923 bodde de samme personene fortsatt på samme sted. Den kommunale leiegården lå på eiendommen med bnr. 73 som var utskilt fra Kjelsås gård (gnr. 72). Leiegården hadde tre leiligheter, sønnen Harald Alf Horni med kone og barn bodde i leilighet nr. 3 og de andre i leilighet nr. 2. I dag har eiendommen med bnr. 73 adresse Midtoddveien 10A og B.³⁹ Barna til Harald Alf var født på hhv. Ljan i 1915 (sønn) og Bryn i 1916 (datter), så kanskje de bodde på Åsbråten i 1915 da sønnen ble født? Men han er ikke døpt i Nordstrand sogn.

I en oversikt over døde er flere av disse personene som bodde på Åsbråten funnet (her brukes både Ulrikson og Ulriksson som etternavn):

Karoline Ulrikson (f. 2. januar 1875) døde i Oslo i 1964, Johan T. Ulriksson (f. 10. mars 1880) døde i Oslo i 1972, Bjarne L. Horni (f. 1. januar 1902) døde i Oslo i 1981 og Erik Ulrikson (f. 14. mai 1911) døde i Oslo i 1990.

Noen år etter at plassen Åsbråten ble nedlagt, ble området rundt en del av et større hyttefelt som ble kalt Strandås hyttegrend. Navnet Strandås hytteområde ble også brukt.

Strandås hyttegrend

Ved en skylddelingsforretning avholdt 19. januar og tinglyst 21. januar 1938 ble det fradelte en part av Søndre Ås på 230,4 mål. Den fradelte eiendommen strakk seg helt fra grensen mot Oppegård i sør til Lusetjernbekken i nord, i vest gikk grensen mot Stubljan. I øst fulgte grenselinjen delet mot Nordre Ås et godt stykke sør- og sørøstover fra Lusetjernbekken, for deretter å gå sørvestover til grensen mot Oppegård. Det betyr at den fradelte eiendommen grenset (oppgitte lengder i parentes) mot gårdene Li (ca. 38 meter) i sør, Stubljan (ca. 1 300 meter) i vest, Øvre Ljan i nord og Nordre Ås (ca. 540 meter) og Søndre Ås (ca. 736 meter) i øst. Grensen mot Øvre Ljan ved Lusetjernbekken kan ha vært på ca. 200 meter. Den fradelte eiendommen ble kalt Strandås og fikk bruksnummer 10 under gårdsnummer 191. Skylden ble fastlagt til 1 skyldmark og 50 øre, noe som betyr at denne eiendommen var ansett å utgjøre bortimot 1/5 av Søndre Ås, målt etter landskyld. I areal derimot har denne skogseiendommen utgjort en langt større part av gården, anslagsvis en dobbelt så stor andel.

Ved en kjøpekontrakt datert Kolbotn 15. mars 1937 og tinglyst 11. april 1938 hadde Monrad Ek på Søndre Ås allerede solgt den senere fradelte parten som altså fikk navnet Strandås. Både han og kona Ingeborg Ek underskrev som selgere på kontrakten. Kjøperen av Strandås var disponent Peter Kindseth som betalte 50 kroner pr. mål for eiendommen. Monrad Ek, disponent Peter Kindseth og overrettssakfører Niels Espeland hadde vært på en befarings i marken 10. januar 1937 hvor de hadde oppgått og avgrenset den parten av Søndre Ås som disponent Kindseth skulle kjøpe. Han overtok eiendommen 1. april 1937.

Peter Kindseth (1888–1944) var fra gården Kindset i Malvik i det tidligere Sør-Trøndelag fylke. Han var forstmester og var i flere år frem til han døde ansatt som disponent ved Ljansbruket hos firmaet M. & H. Ingier. Men det var som privatperson han kjøpte Strandås, hensikten med kjøpet var å utparsellere og selge hyttetomter. Høsten 1941 ble det tinglyst fradeling av en rekke tomter fra eiendommen Strandås (191/10),⁴⁰ disse fikk bruksnumre fra 12 til 28 under gårdsnummer 191.

³⁹ Eiendommen må ikke nødvendigvis omfatte det samme i dag som den gang, det *kan* ha vært fradelinger der.

⁴⁰ Kart- og oppmålingsforretning med skylddeling hadde blitt avholdt i løpet av tre dager i mai og juli samme år.

Inkludert det som var igjen av bnr. 10⁴¹ bestod Strandås nå av i alt 18 tomter. 16 av disse var regulert til hyttebebyggelse (bruksnummer 10, 12–25 og 28), og størrelsen på tomtene varierte fra snau 9 mål til litt over 20 mål. På bruksnummer 26 (litt over 6 1/2 mål) var det ved slutningen av skylddelingsforretningen i begynnelsen av september 1941 allerede satt opp en atelierbygning. Parsellens eier forpliktet seg til å fjerne denne når bygnings- eller reguleringsvesenet måtte forlange det, og dette skulle skje uten noen omkostninger for kommunen. Men denne parsellen⁴² kunne ikke benyttes som selvstendig byggetomt. Bruksnummer 27 var et fellesareal på bortimot 6,8 mål som alle grunneierne skulle eie en ideell part i. Planen var at denne parsellen⁴³ skulle anvendes som tomt til bad og tennisbane, men noen tennisbane ble det aldri noe av. Parsellen kunne verken bygges eller kreves innløst av Aker kommune heter det seg. Men ved slutningen av skylddelingsforretningen i begynnelsen av september 1941 var det allerede oppført en badstubygning der (det er antagelig dette som menes med bad), denne måtte fjernes eller flyttes så snart bygnings- eller reguleringsvesenet forlangte det. Ikke alle de 16 hyttetomtene ble bebygget, det gjaldt bl.a. de tre nordligste tomtene nærmest Lusetjernbekken. Men det ble i alle fall satt opp rundt ti hytter i området. De fleste av disse kan sees på flyfoto fra 1947, og trolig var alle hyttene satt opp innen da. I løpet av en femårsperiode på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet ble mange av hytteeiendommene solgt til Oslo kommune som ville erverve grunn med tanke på fremtidig utbygging i området. Mange tenkte nok at det var bedre å selge da enn å vente i uvisse på den ekspropriasjonen de regnet med ville komme før eller senere. Helt på slutten av 1970-tallet gjorde så kommunen et vedtak om ekspropriering av de gjenværende privateide hyttetomtene. Etter en skjønnsmessig vurdering ble det i 1980 utbetalt 15 kroner pr. kvadratmeter i erstatning for tomtene, noe tomteeierne på ingen måte var fornøyd med. Og fellesarealet fikk de ingen erstatning for.

I forbindelse med etableringen av hyttefeltet på Strandås ble det sommeren 1944 opprettet et aksjeselskap under navnet *A/S Strandås Hyttegrend*. Selskapets formål skulle være «varetagelse og utnyttelse av alle fellesinteresser vedrørende Strandås Hyttegrend, og hva hermed måtte stå i forbindelse, såsom planering og utnyttelse av fellesarealet, bygging av fellesveger med permanent vegdekke etc.» På en generalforsamling i april 1955 ble det vedtatt å oppløse selskapet. Ved en ny generalforsamling i mars 1957 ble selskapet endelig oppløst samme år.

Hyttene på Strandås ble bygget over et ganske stort område. Den sørligste av hyttene ble satt opp akkurat der Grensestien 28 ligger i dag, det er huset hvor Grensen borettslag har styrekontor. Noen titalls meter nedenfor og nordvest for hytta, innerst i en skogsbilvei, lå det en garasje som tilhørte denne hytta. Garasjen ble stående en tid etter at utbyggingen tok til, og det er fortsatt en åpen plass der den stod. Den nordligste av hyttene lå på åsen litt vest for der de to «Frantzen-hyttene» ble satt opp (men de tilhørte *ikke* Strandås hyttegrend), i nærheten av der Vestskrenten idrettsbarnehage ligger i dag. Denne hytta er ikke mulig å se på noe flyfoto. Dette var en ganske liten og enkel hytte. Den ser ut til å ha gått tidlig ut av bruk, på 1970-tallet stod hytta ubrukt og åpen og var preget av hærverk. Det gikk ingen vei helt inn til denne hytta. Én av hyttene på Strandås ble satt opp mellom der rekkehusene med adresse Nordåssløyfa 31A–C og Nordåsveien ligger i dag. Ved denne hytta lå det en badstubygning, antagelig var dette den tidligere nevnte badstubygningen som var flyttet dit fra fellesarealet litt lenger sør. Denne hytta brant ned en gang

41 Det var på denne tomte husene på plassen Åsbråten hadde ligget.

42 Parsellen lå like nord for hytta Karistøl som lå der Broa aktivitetshus ligger i dag, på den andre siden av skogsbilveien (i dag gangvei).

43 Parsellen lå litt øst/sørøst for hytta Karistøl som lå der Broa aktivitetshus ligger i dag.

på 1970-tallet, etter at en gjeng med heller tvilsomme individer hadde hatt tilhold der en kort tid. Badstubygningen, som lå litt nordøst for selve hytta, ble ikke skadet i brannen. Men i forbindelse med Holmlia-utbyggingen forsvant både badstubygningen og restene av den nedbrente hytta. Terrenget nedenfor denne hytta ble helt forandret i forbindelse med byggingen av Nordåsveien som her skjærer seg gjennom fjellet.

To av hyttene på Strandås ble bygget på det åpne området i skogen akkurat der husmannsplassen Åsbråten hadde ligget. Dette området ligger rett øst for grensen mot Stubljan. Og disse hyttene var de eneste på Strandås som ikke ble revet i forbindelse med Holmlia-utbyggingen, de lå litt i utkanten av utbyggingsområdet. Den sørligste av disse hyttene ble først revet en gang mellom 1999 og 2002. Den nordligste av dem ble kalt Karistøl, den ble etter en ombygging og tilbygging til en barnehage med samme navn. Det ble da også brukt materialer fra to fine tømmerhytter som lå i skogen litt sør for denne hytta. I dag er det Broa aktivitetshus som har overtatt den tidligere barnehagen. Den nordøstlige delen av bygningskomplekset utgjør den opprinnelige hytta.

På den sørligste av disse to hyttetomtene, et stykke sør/sørøst for der hytta lå, står det igjen mesteparten av en potetkjeller. Den har vegger i betong og består av et lite forrom og et litt større innerrom, men i dag mangler den både tak og dør. Langs tre av ytterveggene kan man se at det har vært fylt opp med jordmasse, nesten opp til taket. Dette ble gjort for å holde det svalt om sommeren og for å unngå frost om vinteren. Potetkjelleren har en grunnflate på mellom ni og ti kvadratmeter, etter *utvendig* mål. Den lille bygningen står fortsatt oppført på dagens kart, og etter alt å dømme er dette den samme potetkjelleren som omtales på plassen Åsbråten i dokumentet fra 1914.

Litt øst for der hytta lå er det en tuft etter en litt større bygning. Mesteparten av grunnmuren ligger der fortsatt, og det er en liten trapp på den ene siden. Grunnflaten er på ca. 30 kvadratmeter, også den etter *utvendig* mål. I en arkeologisk rapport fra mars 2021 blir dette hevdet å være en tuft etter et bolighus. Og det stemmer nok, både husets størrelse og form tyder på det. Det er uansett for stort til å kunne ha vært et uthus til den hytta som ble satt opp her på 1940-tallet. Det passer heller ikke til å ha vært vedskuret som ble bygget på Åsbråten i 1890 eller litt før. Så hvis tuften er etter en av bygningene som stod på Åsbråten i 1914, så må det ha vært stuebygningen på plassen. Alternativt kan dette huset ha vært et stuehus eller et større uthus som har blitt revet før 1914, men det er mindre sannsynlig.

I den arkeologiske rapporten står det også om et prøvestikk som ble gravd ned på et betonggulv. Dette betonggulvet ligger ca. syv-åtte meter nedenfor (vest for) den nevnte hustuften, nå tilgrodd og liggende under jorda. Lengden er på litt over seks meter. Bredden er vanskelig å avgjøre, men betonggulvet kan muligens være snaue to meter bredt. Dette *kan* ha vært fundamentet til det nevnte vedskuret. Men det kan også ha vært noe som er bygget i tilknytning til den hytta som ble satt opp her senere. Om det er det vanskelig å ha noen sikker formening. Selve hytta er det umulig å finne noen spor etter i dag.

Ellers er det på tomta i dag både epletrær, plommetrær, solbærbusker og syriner, i tillegg til flere typiske hageplanter. Sannsynligvis er alt dette fra hyttebebyggelsens tid. Men nå ser det ut til at kommunen bl.a. planlegger å bygge avlastningsboliger der, tomta har blitt regulert til utbygging. Da forsvinner det antagelig enda noen spor etter fortidens liv og virke på Holmlia, enten disse er fra tiden det var en husmannsplass her eller fra tiden med hyttebebyggelse.

På deler av grensen mellom de to tidligere hytteeiendommene ligger det et lavt steingjerde (det kan opprinnelig ha vært lengre), men det er fra hyttebebyggelsens tid. Det er bygget tvers over jordet som lå der tidligere da dette var en husmannsplass.

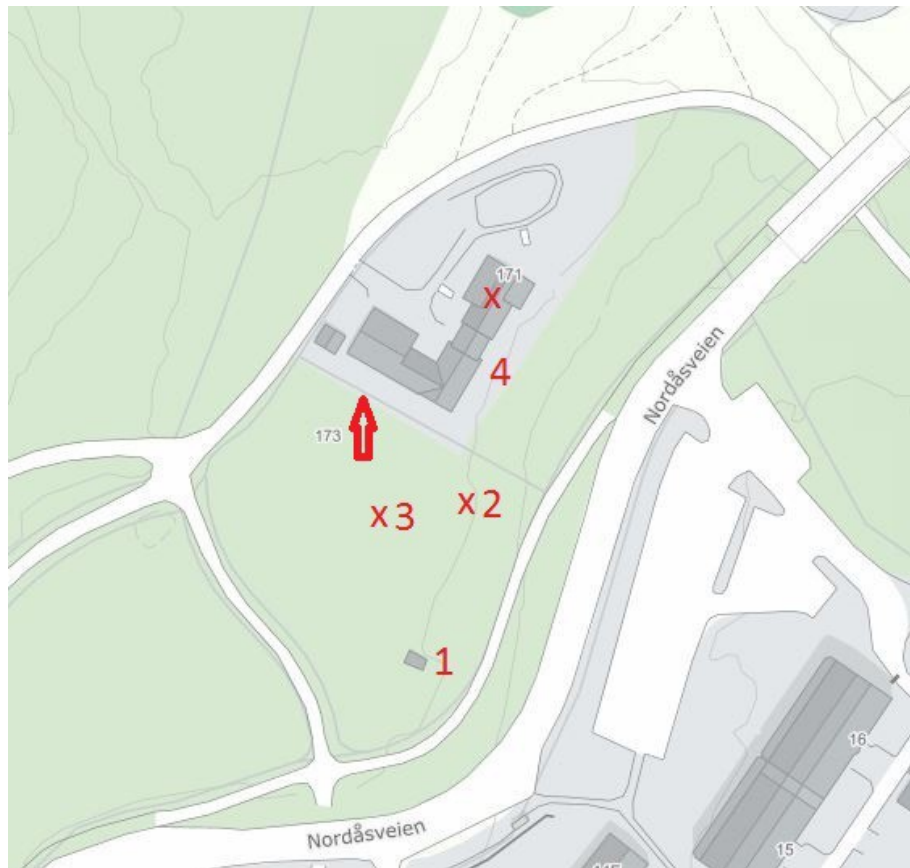

Potetkjeller på Åsbråten.
Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

Tuft etter det som trolig var stuehuset på Åsbråten.
Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

KART OVER ÅSBRÅTEN

1. Potetkjeller, den mangler tak og dør
2. Tuft etter det som trolig var stuehuset på Åsbråten
3. Her lå en av hyttene på Strandås fra tidlig på 1940-tallet til mellom 1999 og 2002
4. Broa aktivitetshus, hytta Karistøl fra tidlig på 1940-tallet utgjør den nordøstlige delen av bygningskomplekset (markert med kryss)

Pilen peker på grensen mellom de to tidligere hytteeiendommene hvor det ligger et lavt steingjerde. Det gjengrodde betonggulvet litt nedenfor (vest for) hustuften er ikke markert på kartet.

ORELEINA

Ved en husmannskontrakt datert 18. april 1846 og tinglyst 11. januar 1856 (altså nesten ti år senere) festet Abigael Andreasdatter Ås bort et jordstykke kalt Oreleina beliggende i Ås' utmark til Hans Jacob Hansen, han hadde tiltrådt plassen 14. april 1846. Festeren måtte selv bekoste og oppføre hus på plassen, og disse ble da hans sanne eiendom. Jordstykket grenset i vest til en bratt fjellvegg og i øst til et flatt berg. Ellers er jordstykkets grenser beskrevet ved referanse til et merket grantre i nordøst, et furutre i nordvest, en opplagt steinrøys i sørøst og et merket grantre (som må ha stått i sørvest). Jordstykket var på omkring 7 mål, og ved kona Anne Arnesdatters eventuelle død skulle dette falle tilbake til gården Ås' eier uten godtgjørelse til arvingene, tomten skulle da også ryddiggjøres. Festeren skulle nyte havnegang for to kyr om sommeren i gårdens utmark. Etter tilvisning kunne han også ta materialer til innhegning av jordstykket, men han måtte selv bekoste senere vedlikehold av denne. Til brensel kunne han bare ta av stubb som kunne brytes opp i utmarka samt av nedfallen kvist på sommertiden. Det var ikke tillatt å bortføre noe av fôravlingen fra plassen, og all gjødsel skulle benyttes til jordveiens forbedring. Siden jordstykket var ganske udyrket, skulle festeren få lettelser i arbeidsplikten de første tre årene. Da skulle arbeidsplikten bestå av fire dager i plogonna, tre dager i slåttonna og skjæring av tre mål åker i skuronna, alt uten annen betaling enn kosten på gården. Etter de tre første årene av festetiden skulle arbeidsplikten øke til ti dager i våronna, ti dager i slåttonna og skjæring av ti mål åker i skuronna, fortsatt uten annen betaling enn kosten. I tillegg til dette skulle Hans Jacob hugge ti favner ved på egen kost, og dessuten skulle kona ha arbeidsplikt i seks dager. Hvis Hans Jacob på grunn av sykdom eller andre forhold ikke selv kunne utføre sin arbeidsplikt på Ås, så måtte han skaffe en arbeidsfør mann i sitt sted. Utover det avtalte pliktarbeidet på Ås, måtte også festeren møte der til arbeid hvis han ble tilkalt. Men for dette skulle han få betalt «den her i Egnen gangbare Dagløn». Uten gårdeierens tillatelse hadde ikke Hans Jacob lov til å innta eller huse passløse eller andre uvedkommende på plassen. Kontrakten ble skrevet under av Hans Jacob Hansen med påholden penn.

Ungkar Hans Jacob Hansen (21 år) og pike Anne Arnesdatter (25 år) giftet seg 27. oktober 1830 i Askim, Hans Jacob bodde da på Grøtvet nordre og Anne på Hov.

Kjente barn:

1. Johan, f. 11. juni 1831, ved dåpen 3. juli 1831 bodde familien på Grøtvet nordre i Askim og Hans Jacob var husmann
2. Thea, f. 7. desember 1833, ved dåpen 15. desember 1833 bodde familien på Grøtvet i Askim og Hans Jacob var husmann
3. Karen (tvilling), f. 13. november 1836, ved dåpen 25. desember 1836 bodde familien på Kjenslie under Holm og Hans Jacob var arbeider
4. Maren (tvilling), f. 13. november 1836, ved dåpen 25. desember 1836 bodde familien på Kjenslie under Holm og Hans Jacob var arbeider
5. Anton, f. 11. september 1839, ved dåpen 1. januar 1840 bodde familien på Kjenslie under Holm og Hans Jacob var husmann. Anton døde 27. juni 1852 på Ås (Oreleina)
6. Jørgen Frederik Julian (tvilling), f. 10. juni 1843, ved dåpen 3. september 1843 bodde familien på Holmseie og Hans Jacob var husmann
7. Ellen (tvilling), f. 10. juni 1843, død 1. september 1843 på Holmseie, gravlagt samme dagen som tvillingbroren ble døpt
8. Gina Amalia, f. 21. februar 1848, ved dåpen 19. mars 1848 bodde familien på Åseie og Hans

Jacob var husmann

9. Helene Josephine, f. 3. august 1850, ved dåpen 30. mars 1851 bodde familien på Åseie og Hans Jacob var husmann

Hans Jacob var født (utenfor ekteskapet) 1809 på Grøtvet nordre i Askim, der bodde han fortsatt da han ble konfirmert i 1825. Anne var født (utenfor ekteskapet) 1805 på Torp lille i Askim, da hun ble konfirmert i 1820 var hun på legd på gården Oraug i Askim, begge foreldrene var da døde. Etter at de giftet seg, var Hans Jacob og Anne altså husmenn på Grøtvet nordre i noen år, men da de flyttet til Aker ble de skrevet Enger som også er en gård i Askim. I forbindelse med utflyttingen fra Askim står det i kirkeboka at de var avgiftsbrukere og at de skulle til Åsplass i Aker, flytteattesten er datert 13. juli 1836. Årsaken til flyttingen var «at have bedre Udkome». Men som det går frem av både manntallet for Aker fra 1836 (se under Kjenslie / Søndre Kjenslie under Holm) og kirkeboka, så bosatte de seg først på en plass under Holm, nærmere bestemt Søndre Kjenslie. Manntallet fra 1836 er datert 23. april, så flyttingen må ha foregått litt før attesten har blitt utstedt. Lars Christiansen Ås døde i begynnelsen av 1836, sannsynligvis hadde Hans Jacob gjort avtale med Lars kort tid før han døde om at han skulle bosette seg på Søndre Kjenslie med familien sin. Og Lars Christiansen var eier av både Holm og Ås, så plassene under Holm hørte også til bonden på Ås. Det er nok derfor det står at familien flyttet til Åsplass. Men Hans Jacob og Anne hadde ingen rett til å bruke Søndre Kjenslie selv på denne tiden, det var det forpakteren på Holm som hadde. Carl Mørch var forpakter på Holm fra våren 1835 til våren 1840, og etter kontrakten kunne Carl også fritt disponere denne plassen under hans forpaktningstid på Holm. Men hvem som skulle bo på Søndre Kjenslie var det nok Lars Christiansen Ås selv som bestemte. Ved manntallet fra 1836 kalles Hans Jacob Hansen for innerst (leieboer), og i kirkeboka senere samme året kalles han for arbeider. Husmann på Søndre Kjenslie har han neppe blitt før forpaktningstiden til Carl Mørch tok slutt våren 1840, selv om Hans Jacob riktig nok kalles husmann i kirkeboka alt i begynnelsen av 1840. Høsten 1843 var Hans Jacob Hansen og familien hans fortsatt husmannsfolk på Søndre Kjenslie, det har de trolig vært frem til de bosatte seg på plassen Oreleina under Ås en gang i 1846 eller 1847. Men før de kunne flytte dit måtte de bygge seg hus.

Mens de bodde på Oreleina fikk Hans Jacob og Anne sine to yngste barn. Og der døde også sønnen Anton sommeren 1852. Han døde av kjertelsyke, altså tuberkulose i lymfekjertlene. Anton ble kalt fattiglik, noe som betyr at han ble gravlagt på fattigvesenets bekostning, det hadde også søsteren Ellen blitt snaue ni år tidligere. Noen år senere døde også moren. Anne Arnesdatter døde av tæring som husmannskone på Oreleina 9. februar 1857, hun etterlot seg syv barn. Også hun ble gravlagt på fattigvesenets bekostning. Så de kan ikke ha hatt så mye å rutte med i Oreleina. I følge husmannskontrakten skulle nå jordstykket Oreleina falle tilbake til gården Ås' eier uten godtgjørelse til arvingene, og tomten skulle ryddiggjøres.

I 1865 var Hans Jacob Hansen husmann med jord på plassen Kullebundengen under Kullebundbråten i Oppegård anneks under Nesodden prestegjeld. Ingen av barna bodde da sammen med ham. I samme husstand bodde ellers en 70 år gammel enke som var bestyrer av husholdningen og et losjerende ugift kvinnelig legdslem på 56 år. I 1875 hadde Hans Jacob gitt opp husmannslivet og bosatt seg i drengestua på selve Kullebundbråten hvor han var i tjeneste.

Enkemann og arbeider Hans Jacob Hansen døde 12. januar 1887. Han bodde da i Breigata 21 på Grønland i Christiania, dødsårsaken ble oppgitt å være bronkitt og astma. Året før hadde han bosatt seg hos døtrene Gina Amalie Ellefsen (enke med én sønn) og Helene Josephine Hansen

(ugift), det var sistnevnte som hadde anmeldt dødsfallet til skifteretten. I følge dødsfallsprotokollen etterlot han seg tre myndige barn og ett myndig barnebarn som alle bodde i landet. Men han etterlot seg ingen midler, så det var ingen arv å fordele. Hvis det er riktig at Hans Jacob etterlot seg ett myndig barnebarn, kan det ikke ha vært sønnen til Gina Amalie som bare var snaue 7 år da morfaren døde. En mulig forklaring kan være at bare barnebarnet som var potensiell arving er oppgitt (selv om det ikke var noen arv å fordele), dette ville da være arveberettiget på vegne av en avdød mor eller far.

Da husmannskontrakten vedrørende Oreleina ble inngått i 1846, var Ås fortsatt udelt. Men i 1849 ble det fradelte en fjerdepart av gården, dette ble Nordre Ås. Ved skylddelingsforretningen ble grensene trukket som følger: «Delet begynner ved en Grind, hvorved staaer en stor Birk, som er Veien til Nabogaarden Holm, strækende sig derfra i Vest til et lidet Bjerg, derfra til et andet Bjerg, mellom hvilke der ere mærkede 3 Birketræer og fra hvilke Bjerg Delet løber mod Nord til Gaarden Holms Eiendom, hvilken Eiendom støder til den frasolgte Deel baade mod Øst og Nord. Hvad som er beliggende nordenfor denne Linie af Jordvei bliver Kjøberens Eiendom. Af Gaardens Skov, som tilfalder Kjøberen, begynner Delet på vestre Side af Jordveien ved et mærket Grantræ, strækkende sig i Vest og Nordvest forbi et Laad (?) og til et Bjerg eller stor Steen, lidt søndenfor Indhegningen af en ny opryddet Plads eller Byggetomt /: som tillige bliver Kjøberens Eiendom :/ fra det ovenbemærkede Grantræ til denne Steen eller Bjerg ere mærkede 4 Træer. Herfra gaaer Delelinien i Nord til Vest efter en Bjergvæg ligened til den saakaldte Lusekjærnbæk, hvor Gaarden Lians Skov støder til. Hvad som ligger østen og nordenfor denne Linie er Kjøberens Eiendom.»

I skjøtet som Abigael Andreasdatter Ås utstedte til sin yngste sønn Martin Larsen på gården Nordre Ås i 1849 står det bl.a. følgende: «Det bemærkes derfor, at i Salget er indbefattet den i Skyldsetningsforretningen nævnte Nyrydningsplads eller Byggetomt, der benævnes Oreleina dog saaledes, at jeg forbeholder mig Ret til at oppebære den af bemeldte Plads bestemte aarlige Afgift indtil Pladsen Aasbroten falder tilbage til Gaarden, der da først skeer ved den nuværende Fæster John Thoresen og Kones død.»

Dette betyr at Oreleina ble en del av Nordre Ås ved fradelingen, jordstykket ble liggende på denne gårdens grunn. Men plassens årlige avgift (altså arbeidsplikten, det skulle ikke svares noen pengeavgift) skulle likevel tilfalle Søndre Ås helt til husmannsfolkene på plassen Åsbråten var døde. Da var eieren av Søndre Ås fri til å disponere sistnevnte plass slik vedkommende ville. Men da Anne Arnesdatter døde 9. februar 1857, og feste til Hans Jacob Hansen på Oreleina skulle ta slutt, så levde fortsatt enka etter John Thoresen. Hun døde førstkomme sommer. Det ser derfor ikke ut til at Oreleina har fungert som noen husmannsplass under Nordre Ås, selv om plassens lå på denne gårdens grunn. Og fra 1857 har trolig eieren av Nordre Ås selv vært bruker av jordstykket Oreleina. Hvis det hadde blitt inngått en ny husmannskontrakt vedrørende Oreleina, så burde dette ha gått frem av skjøtet på Nordre Ås da Martin Larsen solgte gården ut av familien i 1858, noe det ikke gjør.

Men nå kan det likevel hende at Hans Jacob Hansen ble værende en kort tid på Oreleina etter at kona døde. For i 1857 solgte Johan Fredrik Larsen gården Søndre Ås ut av familien. Og av skjøtet som ble utstedt 30. april dette året går det frem at kjøperen var gjort kjent med at det hvilte to husmannskontrakter på den frasolgte parten av Ås. Ole Halvorsen hadde kontrakt på Åsbråten datert 2. mars 1857 og Hans Jacob Hansen på Oreleina datert 18. april 1846. Men plassens Oreleina skulle tilfalle Martin Larsens part av Ås når enken Ingeborg Johnsdatter døde. Det ser altså ut til at

husmannskontrakten fortsatt gjaldt, selv om kona til Hans Jacob nå var død.

I skjøtet som Lars Christiansen Høibraaten fikk på Søndre Ås i 1862 står det at «Pladsen Oreleina ikke lenger tilhører nærværende Eiendom». For den tilhørte Nordre Ås, men det betyr ikke nødvendigvis at plassen fortsatt var bebodd. Oreleina er for øvrig ikke omtalt i noen senere skjøter på Nordre Ås. Det er heller ikke funnet noe spor etter bosetning på Oreleina etter 1857. Og plassen er ikke oppført i folketellingene fra 1865 og utover. Hans Jacob Hansen og hans familie ser ut til å være de eneste som har bodd der. Og Oreleina har i så fall neppe vært bebodd i mer enn 10–11 år, avhengig av hvor raskt de fikk bygget seg bolighus der, og hvor lenge Hans Jacob og barna eventuelt ble boende der etter at kona døde.

Oreleina var altså et jordstykke som lå i utmarka til Ås. På et flyfoto fra 1937 kan man se at det i Ås' utmark da lå to mindre jorder i gårdens skog. Det ene av disse jordene hadde hørt til den nedlagte plassen Åsbråten, Broa aktivitetshus ligger i dag i den nordlige delen av dette jordet. Det andre jordet lå omtrent der rekkehusene med adresse Lusetjernveien 58–78 ligger i dag, dette er en del av Nordskrenten borettslag. Og der må Oreleina ha ligget. Det er flere forhold som peker i den retning:

- Dette jordet har tilhørt Nordre Ås gård. Det kan dokumenteres sikkert ved å kombinere opplysninger fra skylddelingsforretningen da eiendommen Strandås ble fradelt Søndre Ås i 1938 og et kart fra samme år. Grensen mellom Søndre Ås og Nordre Ås gikk langs vestsiden av jordet, langs fjellveggen. Senere ble dette grensen mellom Strandås og Nordre Ås.
- Beliggenheten passer bra med beskrivelsen i skylddelingsforretningen da Nordre Ås ble fradelt (den omtalte nyoppdydte plass eller byggetomt).
- Jordets areal i 1937 ser ut til å være på omkring 7 mål, det samme som er oppgitt i husmannskontrakten fra 1846.
- Ut i fra husmannskontrakten fra 1846 grenset jordet til en bratt fjellvegg i vest og til et flatt berg i øst. Dette passer bra med terrenget.
- Den andre delen av navnet Oreleina (leina) er trolig bestemt form av ordet lein av norrønt opphav. Det kan bl.a. bety bakkehelling eller skråning, noe som passer bra med terrenget.

Så kanskje Nordskrenten borettslag heller burde ha hett Oreleina borettslag? Det ville ha vært et navn med historisk forankring.

Dette er et flyfoto over Holmlia fra 1937 som viser de to omtalte jordene i Ås' utmark (Åsbråten i sør og Oreleina i nord). Her sees bl.a. også gårdene Søndre Ås (i sør), Nordre Ås (i midten) og Holm (litt øst/nordøst for Nordre Ås). Legg merke til kjerreveien fra Nordre Ås til Oreleina. En rest av denne kjerreveien er dagens gangvei fra Lusetjernveien opp forbi Nordskrenten barnehage til den gjenstående «Frantzen-hytta». Til Åsbråten gikk det ingen vei på denne tiden. Den kom først i forbindelse med hyttebyggingen på 1940-tallet, veien tok av fra den *gamle* Mastemyrveien.

Her lå jordstykket Oreleina. I dag ligger det rekkehus der.

Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

Frantzen-hyttene

Ved den sørøstre enden av det aktuelle jordstykket ble det en gang mellom 1937 og 1947 bygget to hytter, men disse hørte ikke til Strandås hyttegrend som er omtalt under Åsbråten. Til disse hyttene gikk det en kjerrevei fra Nordre Ås, men den lå der allerede i 1937, altså før hyttene ble bygget. Fra tunet på Nordre Ås gikk kjerreveien opp bakken og forbi grisehusene på gården, den tok så en sving rundt Salamanderdammen (der parkeringsplassen rett nord for garasjene i Nordre Åsgården borettslag ligger i dag), deretter gikk den et lite stykke sørvestover, videre over et jorde, og så nord/nordvestover gjennom skogen og opp til hyttene. Kjerreveien lå der helt frem til Holmlia-utbyggingen. Like etter krigen flyttet flere i Frantzen-familien på Nordre Ås inn i disse hyttene, de to ugifte søstrene Ingeborg Ovidia (1906–1992) og Anbjørg Elise (1911–1997) ble boende der i mange tiår. Den ene av hyttene står der fortsatt, rett vest for Nordskrenten barnehage. Holmlia dartklubb står det på et skilt over døra. Hytta som lå på den andre siden av barnehagen brant ned i 1992. Uthuset som lå mellom og litt nord for de to hyttene ble revet i forbindelse med byggingen av barnehagen i 1987 eller 1988. Da den østligste av hyttene brant ned kvelden 30. oktober 1992, bodde Ingeborg Frantzen der fortsatt. Hun omkom tragisk nok i denne brannen, 86 år gammel. Søsteren Anbjørg⁴⁴, som bodde i nabohytta, hadde flyttet til Lindern drøye ti år tidligere.

Frantzen-familien kom til Nordre Ås i 1918 da Nils Olaf Frantzen (1875–1959) fikk skjøtte på gården, kona Karen (f. 1873) døde der i 1930.⁴⁵ I 1940 skjøttet Olaf Frantzen gården videre til disponent B.A.

44 Hun endret skrivemåten til fornavnet sitt (etter søknad) til Ann-Bjørg.

45 Det var fem barn i Frantzen-familien, én sønn og fire døtre. Sønnen Asbjørn (1902–1984) og datteren Lovise Fredrikke (f. 1904) reiste til Canada våren 1927. Men Asbjørn ligger gravlagt på Nordstrand kirkegård (under navnet Asbjørn Albert Frantzen) sammen med sine foreldre og tre ugifte søstre. I følge ubekreftede opplysninger døde han i Ontario, Canada, og det ser ut til at han var gift og hadde flere barn.

Berg som året etter inngikk avtale med Olav Hauge om forpaktning av gården for fem år. Men sistnevnte fikk ikke brukt gården så lenge, for i 1942 tok Frantzens nest yngste datter Anbjørg Nordre Ås tilbake på odel. Hun fikk skjøte på gården i desember det året. Forpaktningstiden til Olav Hauge varte derfor bare fra 14. april 1941 (faredagen) til 14. april 1943. På slutten av 1944 ble det så fradelt en parsell fra Nordre Ås på 27,7 mål. Og det var på denne parsellen at de to hyttene ble bygget, men det er uvisst om det skjedde før eller etter fradelingen. Den fradelte eiendommen omfattet hele den for lengst nedlagte husmannsplassen Oreleina (jordstykket på ca. 7 mål), men var altså mye større enn denne. Eiendommen omfattet også områder lenger øst og sør. Det var altså den helt nordvestre delen av Nordre Ås som ble fradelt, med unntak av et område nærmest Lusetjernbekken. Ved skylddelingsforretningen er eiendommen (som fikk bnr. 29 og en skyld på 34 øre) pussig nok gitt navnet Åsbråten, noe som kan tyde på ingen lenger hadde kjennskap til den gamle husmannsplassen som en gang lå der. Eller kanskje det bare var navnet som var gått i glemmeboken?

Det er uvisst hvem som fikk skjøte på denne eiendommen. Men det er vel grunn til å tro at det var noen i Frantzen-familien, siden flere av disse bosatte seg der. I mars 1976 gjorde Oslo kommune et vedtak om å kjøpe eiendommen for 671 000 kroner.

3. november 1947 fattet herredsstyret i Aker et vedtak om å kjøpe Nordre Ås gård.⁴⁶ Ved et skjøte datert og tinglyst 22. januar 1948 solgte så Anbjørg Frantzen Nordre Ås til kommunen⁴⁷ for 240 000 kroner. I 1951 ble litt over 4 1/2 mål av eiendommen (som omfattet de to våningshusene og stabburet) fradelt og solgt fra kommunen til gårdbruker Anton Finstad som hadde bosatt seg på Nordre Ås med familien sin en gang etter krigen.

Ellers hadde tydeligvis Frantzen-familien andre planer med Nordre Ås gård. I februar 1947 inngikk nemlig Anbjørg Frantzen en avtale med Erling Jensen om utparsellering av gården med påfølgende salg av tomter. Erling Jensen skulle stå for alt arbeidet med dette. Det var en omfattende avtale som ble inngått, og den ble underskrevet både av Anbjørg og hennes yngste søster Kristine⁴⁸, som begge samtidig frasa seg sin odelsrett til gården. Jensen skulle også sørge for bortforpaktning av jordveien. Men denne utparselleringen ble det altså ingen ting av siden kommunen kjøpte gården kort tid etter. I november 1947 ble det riktig nok fradelt en parsell på ca. 37 mål fra Nordre Ås (som fikk bnr. 30 og en skyld på 8 øre), men dette var den delen av gården som var regulert for industriformål. Skylddelingsforretningen var forlangt av ingeniør Drangsholt (som trolig var kjøper av parsellen) etter fullmakt fra Anbjørg Frantzen. Parsellens nordøstre hjørne ble angitt som grensehjørnet mellom Nordre Ås, Holm og jernbanens grunn for sidesporet. Så da kommunen kjøpte Nordre Ås, var det altså uten de to partene på til sammen snaue 65 mål som var fradelt i 1944 og 1947.

46 Det ble samtidig fattet et vedtak om kjøp av ca. 259 mål av Holm. Det utgjorde den delen av gården som ikke var regulert for industriformål, snaue 2/3 av arealet.

47 Skjøtet er utstedt til Aker kommune, til tross for at Aker hadde blitt innlemmet i Oslo kommune ved siste årsskifte.

48 Hennes fulle navn var Olga Kristine, og hun levde fra 1917 til 1999.

Den ene av «Frantzen-hyttene» står ennå, rett vest for Nordskrenten barnehage. Holmlia dartklubb står det på et skilt over døra. Anbjørg (Ann-Bjørg) Frantzen flyttet fra denne hytta for omkring 40 år siden. Og i dette området må Hans Jacob Hansen og familien ha bygget seg hus for 175 år siden.

Foto: Gunnar Hauger, juni 2021

Fra 2002 har Holmlia dartklubb fått leie denne hytta av bydelen for et symbolsk beløp. En forutsetning for dette var at klubbmedlemmene selv måtte stå for istandsetting av hytta, både når det gjaldt arbeid og kostnader. Etter å ha stått ubebodd og ubrukt i mange år, var hytta i svært dårlig forfatning. Den hadde råteskader, knuste vinduer og utett tak. Maur, mark og annet kryp hadde også «forsynt» seg godt der. Hytta bar ellers sterkt preg av hærverk. Men ved et omfattende dugnadsarbeid (1 200 timer) og med 30 000 kroner i utgifter, ble hytta satt fint i stand. Så takket være bydelsadministrasjonens velvilje og innsatsen til medlemmene i dartklubben, har denne hytta blitt bevart for ettertiden. Og det er ikke så mange bygninger som står igjen fra det gamle Holmlia.

OVERSIKT OVER KJENTE HUSMANNSPASSER PÅ HOLMLIA

Plasser under Holm

Kjenslie (Søndre Kjenslie fra 1823): Funnet omtalt første gang i 1823 og siste gang i 1843, fraflyttet før folketellingen fra 1865. Ingen husmannskontrakter er oppført i panteregistrene.

Nordre Kjenslie: Etablert i 1823, funnet omtalt siste gang i 1858, fraflyttet før folketellingen fra 1865. Tinglyste husmannskontrakter fra 1823 og 1854.

Rosenholm: Funnet omtalt første gang i 1827, fradelt som eget bruk i 1838 (1/4 av Holm). Ingen husmannskontrakter er oppført i panteregistrene.

Lia: Etablert i 1834, fradelt som eget bruk i 1903 (1/8 av det *gjenværende* av Holm). Ingen husmannskontrakter er oppført i panteregistrene.

Plasser under Ås

Åsbråten: Etablert trolig i 1825, funnet omtalt første gang i 1830, fraflyttet i 1919 eller 1920. Tinglyste husmannskontrakter fra 1830, 1857 og 1865.

Oreleina: Etablert i 1846, funnet omtalt siste gang i 1857,⁴⁹ fraflyttet før folketellingen fra 1865. Tinglyst husmannskontrakt fra 1846.

Ved delingen av Ås i 1849 ble Åsbråten tilhørende Søndre Ås og Oreleina tilhørende Nordre Ås. Men avgiften til Oreleina (altså arbeidsplikten, det skulle ikke betales noen pengeavgift) skulle likevel svares til Søndre Ås inntil husmannsfolkene på Åsbråten var døde.

Det ser ikke ut til å ha vært noen husmannsplasser på Holmlia før 1800-tallet. Første husmannsplass er funnet omtalt i kirkeboka i 1817 (Åseie), men den er ikke navngitt. Det kan ha vært en ukjent husmannsplass under Ås eller Holm. Men mest sannsynlig har det vært Kjenslie eller Rosenholm under Holm som tilhørte bonden på Ås som da var eier av både Holm og Ås.⁵⁰ Det må ellers tas et lite forbehold om at plassen Åsbråten da allerede eksisterte. Men her kan det være på sin plass å advare mot et godt over 200 år gammelt kart (av Juell og Bremer) som er lagt ut på Kartverkets nettsider, dette kartet er bl.a. inntatt i den tidligere omtalte arkeologiske rapporten som omhandler området ved Åsbråten (dette kartet er ikke identisk med kartet det refereres til i tredje avsnitt i innledningen). Kartverket har tidfestet kartet til år 1800, men dateringen på selve kartet er noe tvetydig, den kan leses både som 1800 og 1809. Det er noen som har funnet det for godt å oppdatere kartet og bl.a. tegnet inn / navngitt bosteder og andre bygninger som er kommet til senere. Oppdateringen er gjort med en rødfarge og er lett å skille fra hva som opprinnelig stod på kartet. Av eksempler kan nevnes kruttmølla i Liadalen (fra midten av 1850-årene), Hauketo skole (fra 1863) og Åsbråten, men det er mange flere. Åsbråten er altså *ikke* tegnet inn på det opprinnelige kartet fra 1800 (eller 1809). De eneste bostedene på Holmlia som er tegnet inn der er gårdene Holm og Ås.

49 Plassen Oreleina omtales riktig nok i skjøtet på Søndre Ås fra 1862, men da var den trolig nedlagt.

50 Men da er begrepet brukt noe upresist, siden Åseie egentlig betyr en plass beliggende på Ås' grunn.

BEBOERE PÅ IKKE-IDENTIFISERBARE HUSMANNSPLASSER UNDER HOLM OG ÅS

Spesielt i kirkebøkene brukes ofte betegnelser som Holmseie, Åseie etc. som bostedsnavn for personer som bor på husmannsplasser, i stedet for selve plassnavnet. Da er det ikke godt å vite nøyaktig hvor de bor, hvis det ikke finnes andre kilder å støtte seg til. Betegnelsen Holmseie og Åseie betyr egentlig at det er plasser beliggende på grunnen til Holm eller Ås, men det kan ikke tas for gitt at den alltid brukes helt presist. Det finnes for øvrig eksempler på at eie-formen brukes på skyldsatte småbruk som tidligere har vært husmannsplasser, så man må være varsom med tolkningen av dette.

HOLMSEIE (ukjent plass under Holm)

Det er funnet flere personer i kirkebøkene for Oslo / Oslo hospital kirke som er oppgitt å bo på Holmseie og som ikke kan plasseres sikkert på noen husmannsplass:

- Husmann Jens Olsen og kona Barbra Christensdatter på Holmseie fikk bekreftet dåpen til datteren Gunhild Karoline i kirken 18. juli 1830, hun var hjemmedøpt av jordmoren på Store Ljan. I tillegg til moren ble fadderne oppgitt som Helene Eriksdatter Holm, Holm Andersen Holm (husmannsparet på Søndre Kjenslie), Jens Larsen Holm (sønnen til Lars Christiansen Ås som også eide Holm) og Peter Nilsen på Holm (ukjent). Denne familien har mest sannsynlig bodd på Rosenholm hvor Ole Johannesen med familie også bodde på denne tiden. De må i så fall ha flyttet ut en gang innen Christian Lund med kone og barn flyttet inn der i 1832. Gunhild Karoline ble for øvrig konfirmert i Kråkstad prestegjeld i 1846, hun bodde da på Skjønhaug.

Ungkar Jens Olsen Kolstad av Askim og pike Kari Johannesdatter Jahren giftet seg 1805 i Hobøl. De var gårdbrukere på Søndre Kolstad i Askim hvor Kari døde 50 år gammel i 1820, 2 kjente barn. Det er uvisst hvor Jens var fra, men han bodde ikke i Askim i 1801. En som kunne passe til å være ham er den 16 år gamle tjenestegutten som i 1801 bodde på Krok østre i Hobøl.

Enkemann og gårdbruker Jens Olsen Søndre Kolstad (37 år) og pike og husmannsdatter Barbra Christensdatter Haraldstad (30 år) giftet seg 1822 i Askim. Barbra var født 1792 i Askim på et sted som het Hage (uvisst hvor), i 1801 bodde hun med familien sin på Haraldstad i Askim. I 1825 fikk Jens og Barbra sønnen Ole Anton på Kolstad i Askim. I 1828 er familien på tre registrert utflyttet fra Kolstad til Store Ljan i Aker, de kalles da husmannsfolk. To år senere bodde de altså på en plass under Holm, men de må ha flyttet derfra innen 1833. Barbra døde på Leirskallen i Aker i 1834, 41 1/2 år gammel. Den gjenlevende mannen Jens Olsen ble da kalt for innerst, de var altså leieboere der. Barbra etterlot seg ellers to umyndige barn, men det var i følge dødsfallsprotokollen neppe midler til begravelsen.

- Husmann Christian Caspersen og kona Anne Caroline Thoresdatter på Holmseie fikk døpt sønnen Casper 4. mars 1849. Mest sannsynlig har de bodd på Søndre Kjenslie eller i Lia. Hvis de bodde på Søndre Kjenslie, må de ha overtatt plassen der en gang etter at Hans Jacob Hansen og familien flyttet til Oreleina i 1846 eller 1847.

Christian var født 1813 på en plass under gården Skog i Vestby. Anne Caroline var født 1825 på Åseie, se mer om familien hennes under Åseie (ukjent plass under Ås). Ungkar Christian Caspersen (32 år) og pike Anne Caroline Thoresdatter (19 år) giftet seg 1846 i Oslo hospital kirke, de bodde da begge på Fløysbonn i Aker.⁵¹ Der har de vært naboer med Olea Eriksdatters mor og stefar som fortsatt bodde på gården. Det er funnet hele 14 barn etter Christian og Anne Caroline i årene 1846–69. Gjennom dåpsinnføringene i kirkebøkene kan man se hvor de bodde (Christians yrke i parentes). De bodde på Fløysbonn i 1846, Fløysbonneie i 1847 (husmann), Holmseie i 1849 (husmann), Hvitebjørnsbruket i 1850, Verkstedet under Hvitebjørn i 1852 (kruttkarl), Verkstedet i Hvitebjørnsbruk i 1854 (kruttkarl), Riket-Lieie i 1855 (husmann), Lieie i 1857 (husmann), Riket under Lie i 1859, Kruttmøllen under Hvitebjørn i 1861 (kruttarbeider), Kruttmøllen i 1863, Verkstedet i Hvitebjørns bruk i 1865 (husmann), Verkstedet i 1867 (arbeider) og Hvitebjørn i 1869 (bruksarbeider). Det er altså bare da sønnen Casper ble døpt i 1849 at familien bodde på Holmlia, de kan ha bodd der fra tidligst sommeren 1847 til senest høsten 1850. Familien flyttet til Oppegård i 1849 eller 1850 hvor de bodde under gårdene Hvitebjørn og Li som da begge tilhørte Ljansgodset. Christian arbeidet bl.a. i tilknytning til kruttmølla ved Gjersjøelva som hadde blitt anlagt der omkring 1750, han var husmann på plassen Riket under Li, og han var sagbruksarbeider og tomtarbeider ved Hvitebjørnsbruket/Ljansbruket. Verkstedet og Kruttmøllen var arbeiderboliger for ansatte ved Hvitebjørnsbruket/Ljansbruket ved Gjersjøelva, de lå på vestsiden av Gjersjøelva på gården Hvitebjørns grunn. Familien bodde på Verkstedet både i 1865, 1875 og 1891. Christian var sagbruksarbeider i 1865, tomtarbeider i 1875, og han og kona fikk fattigunderstøttelse i 1891. Men sistnevnte år var de også delvis forsørget av sønnen Johan (f. 1850) som var sagmester og bodde sammen med dem med sin kone og sønnen Ingmar. Hele elleve av de tolv barna som var født frem til 1865 levde ved folketellingen på slutten av det året. Christian døde som fattiglem på Ljansbruket i 1891. Anne Caroline bodde som enke (med noe fattigunderstøttelse) på Paulun under Hvitebjørn i 1900 sammen med sønnesønnen Ingmar som var sagarbeider, hun døde på Ljansbruket av tæring i 1909.

Sønnen Casper Christiansen, som var født på Holmseie, giftet seg 1870 i Nesodden prestegjeld (trolig i Oppegård kirke) med Maren Elisabeth Larsdatter som var født 1846 på Nordre Lerdal i Aker. Casper var sagmester ved Ljansbruket fra senest 1875 til etter 1920, han og familien bodde lenge i arbeiderboligen Kruttmøllen under Hvitebjørn. Det er etter alt å dømme det som i dag kalles Kruttmøllerplassen og som ligger like sør for der Ingierstrandveien går i bru over Gjersjøelva.

- Husmann Lars Hansen og kona Karen Olsdatter på Holmseie fikk døpt sønnen Hans 24. mars 1856. Mest sannsynlig har de bodd på Søndre Kjenslie eller i Lia, men de *kan* også ha bodd på Rosenholm som på denne tiden tilhørte Lars' fetter (se under).

Ungkar og gårdmannsønn Lars Hansen (28 år) og pike Karen Olsdatter (23 1/2 år) giftet seg 1849 i Aker kirke, de bodde da begge på Nedre Prinsdal i Aker. Lars var født 1820 på Nedre Prinsdal hvor han også vokste opp. Han var nevø (brorsønn) av Maren Kirstine Eriksdatter på Rosenholm og dermed fetter til Ellef Christophersen som var eier av Rosenholm fra 1853 til 1859. Karen var født

51 Ved lysningen er Anne Caroline oppgitt å være født i Aker prestegjeld og døpt 5. februar 1826 i Oslo. Da er det bare én som passer, nemlig den Anne som var datter av husmann Thorer Christensen og Marie Thoresdatter på Åseie. Men da hun giftet seg er faren oppgitt som Thore Thoresen, noe som ikke stemmer. Årsaken ser ut til å være at foreldrenes patronym er byttet om ved konfirmasjonen hennes, og så har denne feilen forplantet seg videre.

1826 på Øversetstuen i Vestre Toten, men er ved vielsen feilaktig oppgitt å være født i Nord-Aurdal, hun ble konfirmert i Aker i 1843. Lars var i noen år gårdbruker på Nedre Prinsdal, men gården ble i 1854 solgt på auksjon ut av familien fra farens dødsbo (skjøte utstedt 1855). Senere ble Lars husmann og var stadig på flyttefot. I 1856 var han altså husmann på Holmseie, i 1859 på Prinsdalsbråten under Nedre Prinsdal, i 1862 arbeidsmann og husmann på Nedre Prinsdal, i 1865 (da kona døde) på Bakken under Munkerud, senere samme år (folketellingen) var han husmann på Hauketoeie. Enkemann og arbeider Lars Hansen døde av tæring på Hauketoeie i 1875, han etterlot seg ingen midler og ble gravlagt på fattigvesenets bekostning, fire barn levde etter ham. Da to av barna til Lars og Karen ble konfirmert i hhv. 1869 og 1871, bodde de på Nordli under Hauketo. Og i folketellingen fra 1875 er det bare oppført én bebodd plass under Hauketo, nemlig Nebbet. Så enten må Nordli og Nebbet ha vært samme plass, ellers så må Nordli ha vært nedlagt, ubebodd eller uteglemt da folketellingen ble tatt opp i 1875.

ÅSEIE (ukjent plass under Ås)

Det er funnet flere personer i kirkebøkene for Aker kirke og Oslo / Oslo hospital kirke som er oppgitt å bo på Åseie og som ikke kan plasseres sikkert på noen husmannsplass:

- Ole Johannesen og Olea Eriksdatter (da feilaktig skrevet Nilsdatter) fra Åseie fikk døpt datteren Maren 24. august 1817. Blant fadderne var Oleas mor Anne Nilsdatter og stefar Abraham Torgersen. Opplysningene er fra ministerialboka, klokkerboka for Aker forteller ellers at Ole Johannesen da var husmann under Ås. Denne familien var senere husmenn på Rosenholm og i Lia og er utførlig beskrevet der. Det var ingen *kjente* husmannsplasser under Ås så tidlig som i 1817. Åsbråten ser ut til å ha blitt etablert først i 1825, og Oreleina ble etablert i 1846. Familien *kan* ha bodd på en hittil ukjent plass under Ås. Men det er nok mer sannsynlig at de har bodd på Kjenslie (senere Søndre Kjenslie) eller Rosenholm under Holm. På denne tiden var Lars Christiansen på Ås (han hadde flyttet tilbake dit fra Nedre Ljan samme året) eier av både Holm og Ås, og det er flere eksempler på at husmennene på plasser beliggende på Holms grunn regner seg som husmenn under bonden på Ås. De *kan* muligens derfor ha blitt oppført som boende på Åseie, selv om det ville vært en noe upresis bruk av begrepet.

- Ungkar Thorer Christensen (32 år) og pike Marie Thoresdatter (29 år) giftet seg 21. oktober 1825 i Oslo Hospital kirke. Begge ble da oppgitt å bo på Ås i Oslo sogn, altså Oslo anneks under Aker prestegjeld.

Kjente barn:

1. Anne, f. 3. desember 1825, ved dåpen 5. februar 1826 bodde familien på Åseie og Thorer var husmann
2. Christian, f. 22. april 1829, ved dåpen 28. juni 1829 bodde familien på Bjørnsrud under Søndre Oppegård i Oppegård og Thorer var husmann

En forlovelseserklæring mellom Thorer og Marie viser at Thorer hadde attest fra Eidsberg 12. mars samme år og Marie fra Hobbøl 28. mars samme år. Deres flyttinger til Aker er registrert i kirkebøkene for Eidsberg og Hobbøl samme år, men det betyr ikke at de må ha flyttet det året. De

har trolig kontaktet presten på hjemstedet for å få en bekreftelse på sin konfirmasjon, noe de trengte for å gifte seg. Så har presten registrert flyttingen i kirkeboka samme året. Thorer er registrert utflyttet fra Halstvet i Eidsberg til Aker prestegjeld, han var da tjenestekar. Han er trolig den 17 år gamle Thorer Christensen Hjelmarkplass som ble konfirmert i Eidsberg i 1810, ellers har det ikke vært mulig å identifisere ham sikkert. Marie ble født 1796 på Bovimeie i Hobøl, hun er registrert utflyttet fra Hobøl til Aker sogn. Trolig er hun den Marie Thorersdatter Oddestad som ble konfirmert i Hobøl i 1812.

Etter at familien hadde bodd en tid på Åseie, flyttet de til plassen Bjørnsrud under Søndre Oppegård som lå (og fortsatt ligger) langt inne i skogen på Svartskog i Oppegård. Der døde Thorer Christensen 1. desember 1829. Marie Thoresdatter flyttet som enke med sine to barn tilbake til Holmlia. Der bodde hun først på Søndre Kjenslie og deretter på Nordre Kjenslie hvor hun i 1846 ble gift med enkemann Thorer Jørgensen som bodde der. Se mer om Marie under omtale av Kjenslie-plassene.

Datteren Anne må være henne som senere kalte seg for Anne Caroline og som giftet seg med Christian Caspersen i 1846, se under Holmseie (ukjent plass under Holm). Da Anne ble døpt i 1826 i Oslo hospital kirke, er fadderne oppgitt som Gubjør Hansdatter, Marie Johannesdatter, Hans Johansen og Christopher Ingebrektsen, alle på Åseie. Men disse personene er ikke identifisert.

Det er ellers funnet en familie på Kjenslie hvor det ikke kan avgjøres hvilken Kjenslie-plass de bodde på.

KJENSLIE

15. februar 1829 hadde husmann Peter Arnesen og kona Marthe Jensdatter på Kjenslie under Holm sønnen Johan til dåpen. Men da de fikk døpt datteren Inger Marie 24. april 1831, bodde de under Leirskallen i Aker. Det er uvisst hvilken Kjenslie-plass denne familien bodde på. De må enten ha bodd på Søndre Kjenslie sammen med Johannes Gundersen og hans familie eller på Nordre Kjenslie hos Thorer Jørgensen og hans familie. Hvis de bodde på Søndre Kjenslie, *kan* det tenkes at det var de som drev husmannsplassen mens Johannes Gundersen var lottbruker på Holm. Ellers var det en Peter Arnesen som var fadder for et barn fra Holm sommeren 1827, alle fadderne ser ut til å ha bodd på Åseie. Peter kan da muligens ha blitt ansett å bo på Åseie fordi Kjenslie lå på grunnen til gården Holm som tilhørte bonden på Ås.

SMÅBRUK FRADELT ØVRE LJAN

Øvre Ljan var en eiendom som lå på øst- og sørsiden av Ljanselva. Eiendommen hadde i lange tider vært benefisert gods tilhørende Christiania prestebord da den kom på private hender i 1848. Øvre Ljan ble lagt øde under svartedauden, og det er ikke kjent hvor gårdstunet lå. Eiendommen har senere ikke hatt noe eget gårdstun, og sånn sett ikke vært en egen gård. En gang i nyere tid har et større område rundt gårdstunet til Nedre Ljan (vanligvis kalt Store Ljan) blitt lagt under gårdsnummer 185⁵², altså matrikkelgården Øvre Ljan på den andre siden av Ljanselva. På dagens kart brukes derfor både Store Ljan og Øvre Ljan som navn på gårdstunet til Nedre Ljan. Men Øvre Ljan blir historisk sett feil.

En god del av dagens Holmlia ligger på grunnen til matrikkelgården Øvre Ljan, både Skovbakken, Hallagerbakken, Øvre-, Midtre- og Nedre Ravnåsen og Gamlelinja borettslag ligger der. Men i forbindelse med Holmlia-utbyggingen har det skjedd en ommatrikulering i området som har resultert i at et større område lenger sør nå også har fått gårdsnummer 185. Det gjelder bl.a. Storfjellet borettslag og hele området ved Holmlia senter / Fjeldlund boligsameie, dessuten jordet vest for senteret og sørover nesten helt til der gården Holms tun tidligere lå. Det ommatrikulerte arealet omfatter også grunnen der Holmlia kirke og Holmlia skole ligger. Men historisk sett har alt dette tilhørt Holm gård og vært en del av matrikkelgården Holm og Ås fra 1820-årene (gårdsnummer 191 fra 1886). Dagens gårdsnummerering gjenspeiler altså ikke fullt ut de historiske gårdsgrensene.

Øvre Ljan har hatt én kjent husmannsplass, nemlig Slora som er omtalt i innledningen til denne artikkelen. I årene 1860–62 ble Skovbakken, Rydningen og Ravnåsen fradelte Øvre Ljan. Da var Martin Christiansen på Nedre Ljan eier av både gården Nedre Ljan og eiendommen Øvre Ljan som lå på hver sin side av Ljanselva, han hadde kjøpt Øvre Ljan i 1857. Martin fikk etter hvert store økonomiske problemer og så seg nødt til å utparsellere og selge deler av Øvre Ljan, flere parter av Nedre Ljan ble også frasolgt. Dette kan det leses mer om i artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» av Gunnar Hauger.

Skovbakken

Fradelt Øvre Ljan ved en skylddelingsforretning avholdt 25. august og tinglyst 19. oktober 1860. Eiendommen var da solgt fra Martin Christiansen Ljan til Ole Hansen. Den fikk løpenummer 301e under matrikelnummer 215 og en skyld på 2 ort og 17 skilling (1/7 av Øvre Ljan). Grensene beskrives som følger: «... tager sin Begyndelse ved Gaarden Leerdals Dele mod Lian ved et mærket Træ og følger denne Grændse fra Nord mod Syd og danner den østlige Grændse, gaaer derfra i vestlig Retning tvers over Lians Mose dels efter mærkede Træer og dels Gjærder og danner den Søndre Grændse til det støder mod en Fjældvæg, hvis Fod den følger i Nord efter mærkede Træer og Gjærder og danner Grændsen mod Vest, herfra løber den mod Øst til Udgangspunctet, efter et nyt opført Delingsgjærde og danner Grændsen mod Nord.»

Skjøtet til smed Ole Hansen er datert 4. desember 1860 og tinglyst 6. november 1863. Ole betalte 800 spesidaler for eiendommen som han hadde overtatt i begynnelsen av 1860.

52 Dette skjedde i forbindelse med fradelingen av eiendommen Store Ljan (ca. 50 mål) i 1930.

Ved matrikkelen fra 1886 fikk Skovbakken bruksnummer 3 under gårdsnummer 185 og en skyld på 91 øre.

Rydningen

Fradelt Øvre Ljan ved en skylddelingsforretning avholdt 6. juli og tinglyst 19. juli 1861. Eiendommen var da solgt fra Martin Christiansen Ljan til Kristoffer Monsen. Den fikk løpenummer 301g under matrikelnummer 215 og en skyld på 1 ort (16/391 av Øvre Ljan etter at skylden på 16 skilling til eiendommen Lusetjerndalen er fratrukket, den ble fradelt samtidig). Det var en del av Øvre Ljans utmark bestående av et stykke myr og skogmark som ble fradelt. Grensene beskrives som følger: «... tager sin Begyndelse der hvor Gaarden Leerdahls nordvestre Hjørne af Udmarken grændser mod den nedlagte Bygdevei, som fører til Lian og følger samme Dele i Syd til Ole Hansens Eiendom, som begrændses af et Gjærde, derfra i Vest langs samme til en brat Fjældvæg, som danner det vestre Hjørne paa Eiendommen eller Gjærdet, derfra omtrent i Nord efter endeel mærkede Træer paa vestre Side af den Vei, som fører fra O. Hansens Eiendom og til bemeldte Liansveien, derfra i Øst langs samme til Udgangspunktet.»

Skjøtet til Kristoffer Monsen er datert 29. oktober og tinglyst 6. november 1863. Kristoffer betalte 300 spesidaler for eiendommen som i skjøtet ble skrevet Rønningen.

Ved matrikkelen fra 1886 fikk Rydningen bruksnummer 5 under gårdsnummer 185 og en skyld på 78 øre.

Ravnåsen

Fradelt Øvre Ljan ved en skylddelingsforretning avholdt 3. september og tinglyst 19. september 1862. Eiendommen var da solgt fra Martin Christiansen Ljan til Christen Haagensen. Den fikk løpenummer 301i under matrikelnummer 215 og en skyld på 5 skilling.

Skjøtet til Christen Haagensen er datert 4. november og tinglyst 6. november 1863. Christen betalte 150 spesidaler for eiendommen som han da allerede hadde tatt i bruk og selv hadde plikt til å gjerde inn.

Ved matrikkelen fra 1886 fikk Ravnåsen bruksnummer 6 under gårdsnummer 185⁵³ og en skyld på 8 øre.

Det mangler et blad i den innskannede versjonen av panteboka hvor skylddelingsforretningen til Ravnåsen er innført. Opplysningen om skylddelingen er derfor tatt fra panteregisteret og skjøtet på Ravnåsen fra 1863. Ellers viser andre kilder at eiendommen Ravnåsen ikke bare har omfattet et område rundt og sør for selve tunet, men også det meste av Ljansmosen (se s. 16) mellom Skovbakken og Holm. Det var bare noe av den helt nordlige delen av Ljansmosen som tilhørte Skovbakken.

⁵³ På adresseskiltet på det gamle våningshuset på Ravnåsen står det: Holmveien 185. Det er altså gårdsnummeret som er oppført der, ikke veinummeret som var 27. Skiltet kan være satt opp før det ble innført veinumre i Aker. I dag er adressen Hallagerbakken 26.

Det blir flere steder hevdet at Skovbakken, Rydningen og Ravnåsen opprinnelig har vært husmannsplasser under Øvre Ljan, men ingen ser ut til å kunne dokumentere dette. Under utarbeidelsen av denne artikkelen er det ikke funnet noen spor etter disse bostedene i noen kilder før fradelingene fra Øvre Ljan i begynnelsen av 1860-årene. Følgende punkter kan være med på å belyse spørsmålet om disse småbrukene tidligere har vært husmannsplasser:

- Verken Skovbakken, Rydningen eller Ravnåsen er oppført i noen av de åtte bevarte manntallene for Aker mellom 1833 og 1843. Men det må tas et forbehold om at boplasser kan ha vært uteglemt fra manntallene, eller at de har stått midlertidig ubebodde. Men det mest sannsynlige er at ingen av de tre nevnte småbrukene eksisterte som husmannsplasser da.
- Ingen aktuelle husmannskontrakter er oppført i panteregistrene for Øvre Ljan. Men det ble ofte ikke skrevet noen husmannskontrakt, i hvert fall ikke som ble tinglyst og oppført i panteboka og panteregisteret. Det var først i 1851 det ble påbudt med skriftlige husmannskontrakter, men det betyr ikke nødvendigvis at påbudet alltid ble fulgt. Det må også tas forbehold om mangler i panteregistrene.
- Ingen husbygninger nevnes i de første skjøtene på Skovbakken, Rydningen eller Ravnåsen. Men det var ikke alltid dette ble gjort.
- Det er ikke gjort funn i kirkebøkene av personer som skrives med bostedsnavnene Skovbakken, Rydningen eller Ravnåsen før fradelingene av disse eiendommene, men de kan likevel finnes. Dessuten vil eventuelle plasser under Øvre Ljan kunne bli skrevet som Ljanseie, Øvre Ljanseie eller Store Ljanseie, noe som gjør dem vanskelig å identifisere (Store Ljan kunne *også* bli brukt som en fellesbetegnelse på Nedre Ljan og Øvre Ljan). Bare én gang er Øvre Ljanseie funnet i kirkeboka. 25. desember 1851 døde den 25 år gamle piken Christine Eriksdatter, hun døde av tæring og hadde hatt understøttelse av fattigvesenet. Hennes oppholdssted ble oppgitt som «Øvre Lian Eie», men det kan godt ha vært Slora som altså var den eneste kjente husmannsplassen under Øvre Ljan.
- Ole Hansen kan ikke ha vært husmann på Skovbakken før han kjøpte eiendommen. Han og familien flyttet dit fra Ljanshøyden⁵⁴ hvor de fortsatt bodde da datteren Valborg ble døpt 12. mai 1861, men da datteren Mina Caroline ble døpt 2. august 1863 hadde de bosatt seg på Skovbakken. Det må altså ha gått minst over ett år fra Ole overtok eiendommen i begynnelsen av 1860 og til han flyttet dit med familien sin. Årsaken kan ha vært at de først måtte bygge seg hus der.
- Kristoffer Monsen kan ikke ha vært husmann på Rydningen før han kjøpte eiendommen. Han bodde fortsatt på plassen Bekkensten under Vestre Oppegård da han giftet seg 14. november 1861 i Oppegård kirke (se mer om ham under Lia). Kristoffer hadde allerede kjøpt Rydningen da skylddelingsforretningen ble avholdt 6. juli samme året, han og kona bosatte seg på Rydningen senest en gang før folketellingen ble tatt opp siste dagen i 1865.

⁵⁴ Ljanshøyden lå ved det som i dag er krysset Ljabruveien/Herregårdsveien (tidligere Ljabrochaussen/Ljansveien). I folketellingen fra 1865 er Ljanshøyden oppført som et bosted (med tre husstander) under løpenummer 322 som er matrikkelgården Nedre Ljan.

- Det er uvisst hvor Christen Haagensen bodde før han kom til Ravnåsen, han var ugift og har derfor ikke satt så mange spor etter seg i kirkebøkene. Men han var i alle fall bosatt der som ungkar da folketellingen ble tatt opp siste dagen i 1865.⁵⁵ Christen hadde selv plikt til å sette opp gjerde rundt eiendommen sin. I de fleste husmannskontrakter er det gjort avtale om tilgang til såkalt gjerdefang, altså materialer til bygging og vedlikehold av gjerder. Hovedhensikten med gjerdene var å beskytte innmarka mot beitedyr. At den tilkjøpte eiendommen ikke var inngjerdet, tyder på at det ikke tidligere hadde vært noe dyrket mark der og neppe heller noen husmannsplass.

Konklusjonen på dette må være at Skovbakken, Rydningen og Ravnåsen sannsynligvis ikke har vært husmannsplasser. Og hvis én eller flere av disse småbrukene mot formodning likevel skulle ha vært det, har det trolig bare vært en kort tid før fradelingen fra Øvre Ljan.

Ravnåsen ble solgt av Aase Viul⁵⁶ til Oslo kommune i 1967 for kr 825 000.

Rydningen (inkludert bnr. 29 på litt over 1,8 mål) ble solgt fra dødsboet etter Sigurd og Anne Johansen (sistnevnte hadde sittet i uskiftet bo siden 1947) til Oslo kommune for kr 293 000. Dette ble gjort etter et vedtak av Oslo formannskap 15. desember 1967. Skjøtet til kommunen ble tinglyst 22. januar 1968.

Skovbakken ble solgt av Alf, Olaf og Leif Andersen og Ena Lind til Oslo kommune i 1969 for kr 840 000.⁵⁷

Når det gjelder disse tre tidligere småbrukene, er det bare på Ravnåsen det står igjen noe av bebyggelsen. Men ved Rydningen står det et par gamle epletrær som vitner om farne tider. Ett av trærne bærer fortsatt frukt. Det kan sees om man tar Holmliveien nordover, rett nord for veidelet der det er avkjørsel til høyre mot Hauketo.

Det gamle våningshuset på Ravnåsen står der fortsatt. Huset, inkludert det lille uthuset / skjulet på sørsiden, er ansett som et verneverdig kulturminne og derfor oppført på Byantikvarens *gule liste*. Det er såkalt «kommunalt listeført», noe som innebærer at det ikke er lov å foreta noe inngrep i kulturminnet uten at det er avklart med kommunen. Men det er verken fredet eller vernet etter

55 Der står det at han var 39 år gammel (løpende år) og født i Gudbrandsdalen.

56 Hennes fulle navn var Aase Johanne Viul (1914–1992), hun var datterdatter av Johan Lie som kjøpte Ravnåsen i 1873 og var eier der til han døde i 1942. Tidligere het hun Aase Johanne Storm Hansen (hun og mannen skiftet etternavn, han ble hetende Storm Viul og hun Viul), se mer om henne under Lia.

57 De fire selgerne var barn av Julius Andersen som kjøpte Skovbakken i 1913. Sønnen Olaf (1904–1987) ble boende på Skovbakken frem til han og kona måtte flytte derfra i forbindelse med utbyggingen i området (de flyttet til Prinsdalsbråten omkring 1980). Huset deres, som ble bygget på midten av 1900-tallet, lå ca. 100 m sør for det gamle tunet på Skovbakken. Det er omtrent der inngangen til Ravnåsveien 5B (i Skovbakken borettslag) er i dag. Det gamle våningshuset på Skovbakken stod der fortsatt i 1956, men kan ikke sees på flyfoto fra 1971 (noe utydelig). Den tidligere forpakterboligen i Holmveien 29 (mellom der Ravnåsveien 17N og Hallagerbakken 8A ligger i dag), bygget av Julius Andersen i 1913/14, var bebodd helt frem til huset ble revet kort tid før utbyggingen startet. I 1932 ble dette huset kalt for drengestue.

plan- og bygningsloven.⁵⁸ Huset er datert til 1800-tallet, tredje kvartal. Så dette er etter alt å dømme det opprinnelige våningshuset på Ravnåsen som den første eieren Christen Haagensen bodde i. På Ravnåsen står det i dag også igjen en nyere bolig (røkterboligen) med et tilliggende mindre uthus / skjul. Røkterboligen, som er fra midten av 1940-årene, fikk et tilbygg og ble sammen med dette til Hallagerbakken barnehage. Etter bytte av lokaler er det nå Holmlia nærmiljøsentor og frivilligsentral som holder til i den tidligere barnehagen. Låve og fjøs (som lå litt nord for det gamle våningshuset) ble revet allerede mens det var minkfarm på Ravnåsen, altså lenge før Holmlia-utbyggingen startet.

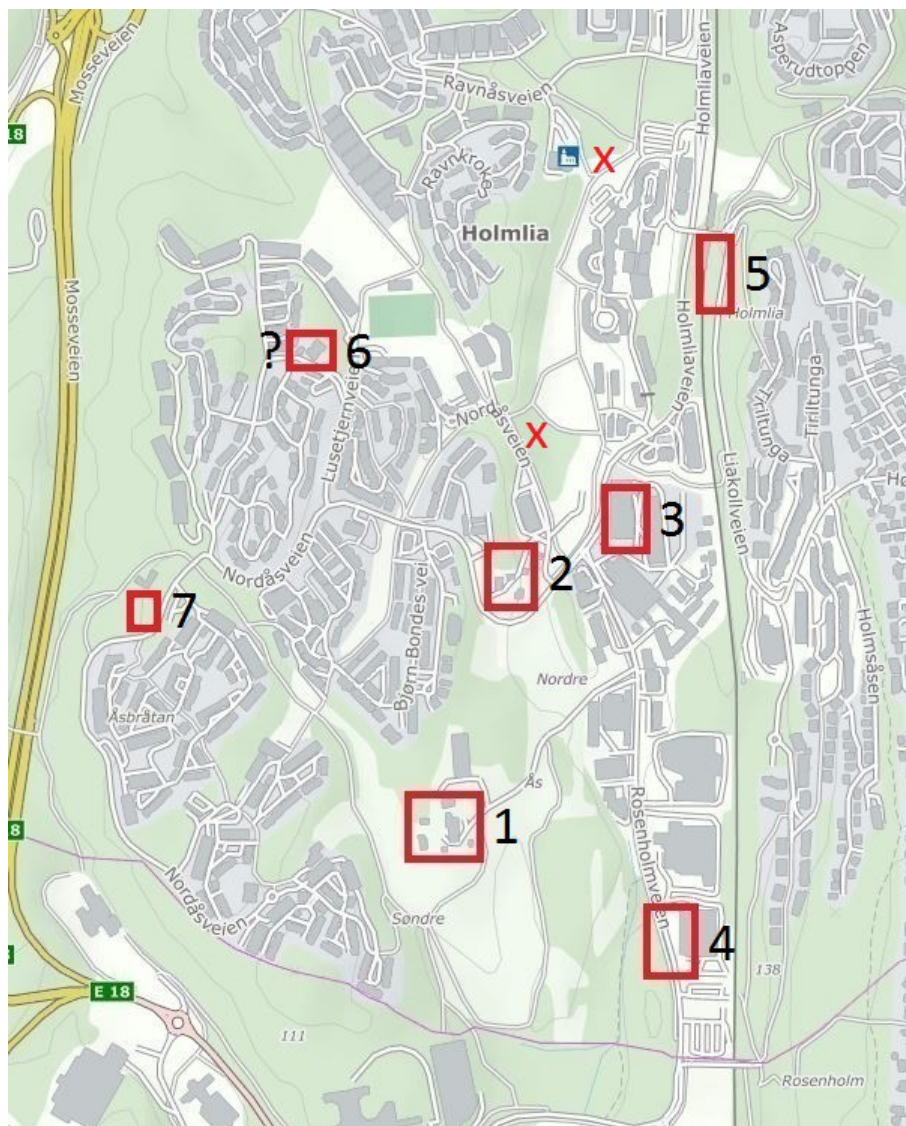
Det gamle våningshuset på Ravnåsen. I følge en branntakst fra 1942 er huset 12,9 m langt og 5 m bredt, det er på én etasje med kjeller og loft. I dag er det «Byttestua» som holder til der, den kalles også «Mor Ravnåsen byttestue» etter en tidligere beboer. På høyre side av endeveggen ser man adresseskiltet med påskriften: Holmveien 185. Ravnåsen lå tidligere til Holmveien og under gårdsnummer 185 (Øvre Ljan). Etter at det ble innført veinumre i Aker fikk eiendommen (i hvert fall formelt) adresse Holmveien 27, men de som bodde der ser likevel ut til å ha brukt Ravnåsen, Holmveien som adresse. I dag er adressen Hallagerbakken 26.

Foto: Gunnar Hauger, desember 2021

⁵⁸ I motsetning til bygningene på Søndre Ås som er vernet etter plan- og bygningsloven.

BELIGGENHET FOR BOSTEDER PÅ HOLMLIA

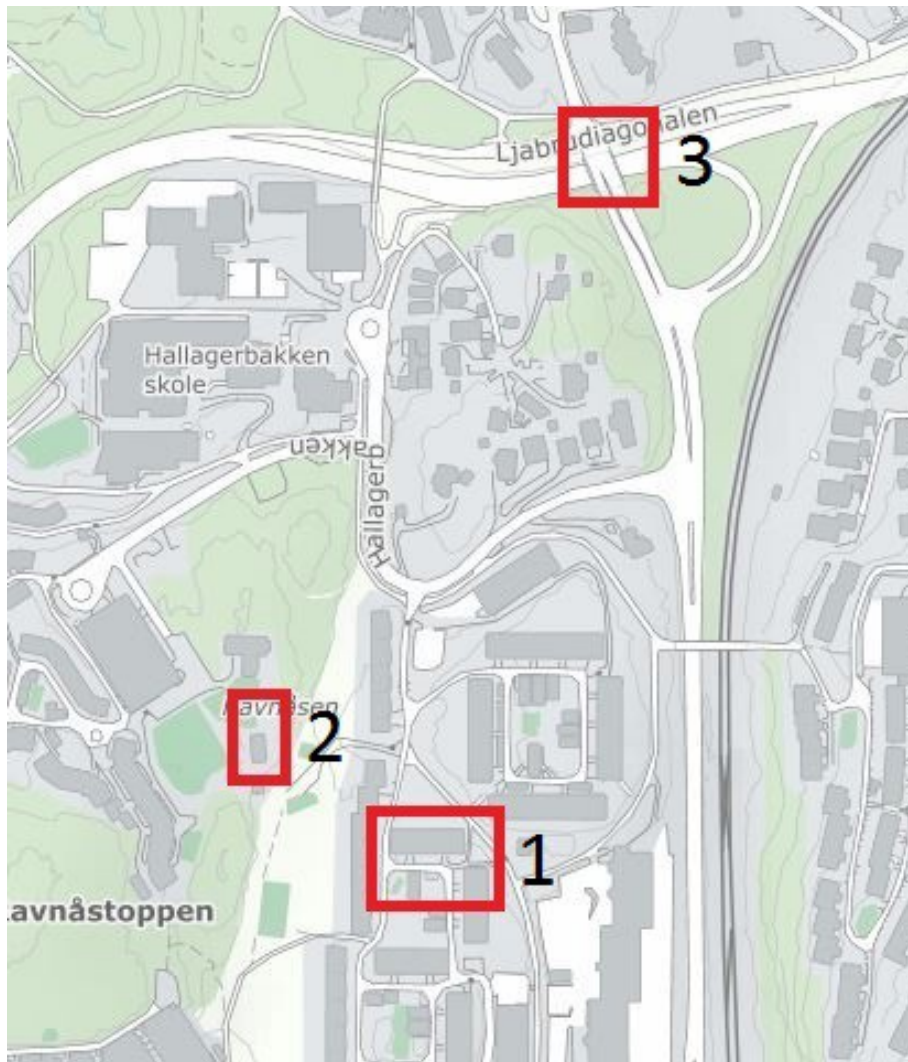
Under matrikelgården Holm og Ås (gnr. 191 fra 1886)

1. Søndre Ås
2. Nordre Ås
3. Holm
4. Rosenholm
5. Lia
6. Oreleina
7. Åsbråten

Husene på Oreleina lå antagelig sørøst for selve jordstykket, slik det er markert på kartet. Hvor husene på Kjenslie-plassene lå er umulig å vite. Men de to plassenes jordvei lå sannsynligvis i området mellom Lusetjern og grensen mot eiendommen og matrikelgården Øvre Ljan. Denne grensen gikk like nord for der paviljongen i Holmliaparken og Holmlia kirke ligger i dag. På kartet er paviljongen og den omtrentlige, antatte beliggenheten av Lusetjern avmerket med et kryss.

Under matrikelgården Øvre Ljan (gnr. 185 fra 1886)

1. Skovbakken
2. Ravnåsen
3. Rydningen

Ås / Søndre Ås (bruk), Nordre Ås (bruk), Holm (bruk), Rosenholm (plass, senere bruk), Lia (plass, senere bruk), Søndre Kjenslie (plass), Nordre Kjenslie (plass), Oreleina (plass), Åsbråten (plass), Skovbakken (bruk), Ravnåsen (bruk) og Rydningen (bruk) er de eneste faste bostedene som kjennes på Holmlia frem til begynnelsen av 1900-tallet.⁵⁹ Men i forbindelse med byggingen av Smålensbanen i andre halvdel av 1870-årene ble det satt opp en midlertidig arbeiderbolig med navn Lusetjernet på Holms grunn (oppført i folketellingen fra 1875).

⁵⁹ Den første villaen på Holmlia ble bygget i forbindelse med at eiendommen Fjeldlund ble fradelt Holm i 1902, i november samme året ble det holdt branntakst over de nyoppførte bygningene der.

MARKERING AV HUSENE PÅ ROSENHOLM OG I LIA PÅ FLYFOTO

Husene på Rosenholm

De fem husene på småbruket Rosenholm (oppført i branntaksten fra 1945) og det nyere Heimevernshuset, avmerket på et flyfoto fra 2022. Kryssene er satt *omtrent* midt på der bygningene lå. De store kryssene markerer (fra sør) våningshuset, sidebygningen, låvebygningen (alle navn er fra taksten) og Heimvernshuset. De små kryssene markerer (fra sør) hønehuset og bryggerhuset (begge navn er fra taksten). Det finnes fortsatt murrester etter hønehuset og bryggerhuset.

Husene i Lia

De fem husene på småbruket Lia (oppført i branntaksten fra 1942), avmerket på et flyfoto fra 2022. Kryssene er satt *omtrent* midt på der bygningene lå. Kryssene markerer (fra sør) ladebygningen, fjøset, bryggerhuset, våningshuset og sidebygningen (alle navn er fra taksten). Det finnes ingen spor etter disse husene i dag.

KILDER

- Pantebøker for Aker sorenskriveri og Follo sorenskriveri
- Skifteprotokoller for Aker sorenskriveri og Follo sorenskriveri
- Folketellinger fra 1801, 1865, 1875, 1891, 1900, 1910 og 1920
- Kommunale folketellinger for Kristiania fra 1870, 1885, 1905, 1907, 1908, 1909, 1910, 1912, 1913, 1914 og 1915
- Kommunal folketelling for Aker fra 1917
- Avskrift av kommunale folketellinger for Kristiania og Aker fra 1923
- Manntall for Aker fra 1833, 1834, 1835, 1836, 1840, 1841, 1842 og 1843
- Kirkebøker for Aker, Østre Aker, Vestre Aker, Nordstrand, Oslo / Oslo Hospital (Gamlebyen), Oslo Domkirke / Vår Frelses menighet, Grønland, Vålerenga, Kampen, Rikshospitalet prestekontor, Johannes, Frogner (i Christiania), Døves menighet, Ås, Kråkstad, Nesodden, Oppegård, Vestby, Askim, Hobøl, Trøgstad, Spydeberg, Vinger, Eidsberg, Ullensaker, Enebakk, Aurskog, Nes, Asker (Bærum), Rødnes og Malvik
- Matrikler fra 1838 og 1886
- Avskrift av matrikelutkastet fra 1950
- Dødsfallsprotokoller for Aker og Christiania
- Hovedmatrikelkommissjonen 1819–1845, Hovedmatrikuleringsprotokoll for Akershus og Smålenenes amtsdistrikter 1820–1826
- Håndregister for Aker herredsskriveri, Aker tinglag 1892–1950
- Grunnboksblad for Rosenholm (191/4)
- Grunnboksblad for Lia (191/6)
- Grunnboksblad for Asperud (189/6)
- Grunnboksblad for Rydningen (185/5)
- Grunnboksblad for tunet på Nordre Ås (191/53)
- Grunnboksblad for Haugen (102/6) i Ski
- Branntakstprotokoller for Østre Aker lensmannsdistrikt, 1902–1911, 1912–1916, 1913–1914 og 1917–1920
- Branntakstprotokoller for Nordstrand lensmannsdistrikt, 1931–1934, 1942–1944 og 1944–1947
- Akers adressebok/adressekalender fra 1916–17, 1922, 1924–25 og 1929
- Oslo adressebok fra 1974–75, 1980–81, 1981–82 og 1982–83
- Generalregister for Aker herredsstyre
- Oslo folkeregister, Registerkort, Kvinner 1906–1914
- Statens institutt for folkehelse, Døde 1951–2014
- Handelsregistre for kongeriket Norge fra 1944, 1956 og 1957
- Oslo politidistrikt, Emigrantprotokoll nr. 37
- Historisk oversikt over endringer i kommune- og fylkesinndelingen (av Dag Juvkam)
- Kart over matrikelgårdenes grenser (dekker dagens Oslo kommune)
- Askeladden kulturminnedatabase (beskrivelse av bygdeborgen på Rosenholm)
- Askeladden kulturminnedatabase (arkeologiske funn på eiendom (191/162) på Åsbråten)
- Askeladden kulturminnedatabase (om bygningene på Ravnåsen og Søndre Ås)
- Rapport ved arkeolog Marianne Bugge Kræmer, utgitt av Byantikvaren i Oslo i mars 2021, etter arkeologiske registreringer på eiendommene med adresse Nordåsveien 171 (191/100)

- og 173 (191/178) og eiendommen 191/162 i august og september 2020
- Registeret til Gravferdsetaten i Oslo kommune
 - Kart over deler av det søndre Aker fra 1800 av Juell og Bremer
 - Kart over Bekkelaget, Nordstrand og Ljan fra 1894
 - Kart over Aker fra 1938
 - Kart over Holmlia- og Prinsdalområdet, utgitt av Oslo oppmålingsvesen 1957, à jour 1956
 - Orienteringskart over Holmlia fra 1976, utgitt av Kolbotn idrettslag
 - Norgeskart (fra Kartverket, viser bl.a. eiendomsgrenser, adresser og gnr./bnr.)
 - Flyfoto over Holmlia fra 1937, 1947, 1956, 1971, 1987, 1988, 1999, 2002 og 2022
 - Christiania Intelligentsedler fra 23. januar 1827 (kunngjøring om auksjon over løsøre på Rosenholm)
 - Christiania Intelligentsedler fra 10. september 1834 (proklama vedrørende Karen Jakobsdatter Kjenslies skifte)
 - Christiania Intelligentsedler fra 9. august 1838 (kunngjøring om auksjon over arvefesteieendommen Lia under Holm)
 - Christiania Intelligentsedler fra 30. september 1843 (kunngjøring om auksjon over plassen Lia under Holm)
 - Christiania Intelligentsedler fra 20. april 1849 (kunngjøring om auksjon over løsøre på Kjenslie)
 - Christiania Intelligentsedler fra 31. oktober 1853 (kunngjøring om auksjon i Lia vedrørende Olea Eriksdatters skifte)
 - Christiania Intelligentsedler fra 16. oktober 1854 (annonse vedrørende salg av Rosenholm)
 - Aftenposten fra 1. oktober 1873, 24. februar 1881 og 20. april 1881 (om Johan Lie)
 - Eidsvold (avis) fra 2. juli 1896 (om salg og makeskifte av Rosenholm)
 - Østlandets blad fra 14. juni 1938 (fhv. slakter Hans August Eriksen under anmeldte dødsfall)
 - Nordstrands blad fra 25. juli 1942 (om Johan Lie)
 - Aftenposten fra 7. mai 1943 (om Karoline Lie)
 - Nordstrands blad fra 20. november 1943 (forslag om ny adkomstvei til Holmlia stoppested fra nord)
 - Østlandets blad fra 18. august 1944 (nekrolog Peter Kindseth)
 - Norges Handels og Sjøfartstidene fra 8. mars 1945 (om salg av Rosenholm)
 - Aftenposten fra 20. mars 1951 (om brann på Rosenholm)
 - Arbeiderbladet fra 21. juni 1951 (om salg av Rosenholm)
 - Arbeiderbladet fra 18. januar 1952 (om salg av parsellene Thorslund og Thorsand)
 - Aftenposten fra 11. april 1960 (om salg av Rosenholmveien 12)
 - Aftenposten fra 20. april 1963 (om salg av Rosenholm)
 - Dagbladet fra 16. august 1963 (om nedbrenning av hus på Rosenholm)
 - Arbeiderbladet fra 9. april 1964 (om forslag til utleie av hus på Rosenholm)
 - Aftenposten fra 25. september 1965 (om utleie av hus på Rosenholm)
 - Aftenposten fra 5. august 1967 (om salg av Ravnåsen)
 - Aftenposten fra 16. desember 1967 (vedtak om kjøp av Rydningen)
 - Arbeiderbladet fra 3. oktober 1969 (om anbud på riving av bygningsmassen på Asperud)
 - Aftenposten fra 10. november 1969 (om salg av Skovbakken)
 - Diverse utgaver av Arbeiderbladet fra årene 1967–72 (om salg av hyttetomter på Strandås)
 - Nordstrands blad fra 12. mars 1976 (vedtak om kjøp av eiendom (191/29))

- VG fra 20. september 1986 (om Strandås hyttegrend)
- Aftenposten fra 31. oktober 1992 (om brann i hytte på Holmlia)
- To utgaver av Avisen Vår fra 2002 (utgitt av Stiftelsen Holmlia Nærmiljø)
- Store norske leksikon
- Urmakerfirmaet Alf Lie gjennom 101 år, og urmaker Alf Lies personlige 25-års jubileum (ukjent forfatter, 1938)
- Kopi av et utsnitt av et linjekart fra NSBs arkiv, datert 16. juli 1915. Gjengitt i boka *TOG OG SKINNER GJENNOM HOLMLIA* (2022) av Marius Park Pedersen
Utgitt av Park Forlag (parkforlag.no)
- Artikkelen med hovedtittel «Lars Christiansen og hans familie» og undertittel «Gårdene Holm, Ås, Nedre Ljan (Store Ljan) og Øvre Ljan» av Gunnar Hauger
Publisert på nettsiden holmliahistorie.no

Av hjelpemidler er det bl.a. benyttet søkbare avskrifter av nasjonale folketellinger og en del kirkebøker. Men opplysninger derfra er ikke brukt i denne artikkelen uten at de er kontrollert mot primærkildene, og funnet rett.

Det må ellers tas et forbehold om at det kan finnes relevante dokumenter i pantebøkene som ikke er funnet pga. eventuelle mangler i panteregistrene.